

لی دوو ۲۰۰۹

منتدی إقرأ الثقافی

www.iqra.dhammadata.com

نِسْنِیَ الحِجْرَاتِ

له زانستی جوان خویندنه وهی

نوسین وئاماده کردنی
توفیق صدیق حمد

مؤلهت پیدراو له قیرائهتی ئیمام (عاصم) بهههردو
ریوایهتی (شعبة) و (حفص)

بۆدابه‌زاندنی چۆرمها کتیب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەراي دانلود کتایپهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للکتب (کوردی ، عربی ، فارسی)

ناوی کتیب: (تیسیر الرحمن) له زانستی جوان خویندنه وهی

قورئان

نووسین و ئاماده کردنی : توفیق صدیق حمد

دیزاین: هیمن برهان

چاپی یه که م ۲۰۱۴ - ۱۴۳۵

ژماره سیاردنی (۶۷۵) ی سالی ۲۰۱۴ ی بیدراوه
لا پهره : ۱۴۸ لا پهره

له به ریوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشتیه کان

ژماره سیاردنی (۶۷۵) ی سالی ۲۰۱۴ ی بیدراوه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(وَرَقِّلِ الْقُرْءَانَ تَرْتِيلًا)

المزمل: ٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشه کی

﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴾ الكهف : ۱

والصلاة والسلام على رسول الله (ﷺ) وعلى آله واصحابه ومن تبعهم
ياحسان إلى يوم الدين، (اما بعد:

سوپاس بۆ ئهو خودايه ی که قورئانی پیروزی بۆ سهر بهنده ی خو ی
محمد (ﷺ) ناره خواره وه .

وه هیچ جوړه لاری و چه وتی یه کی دانه ناوه بۆ قورئانی پیروژ ، به لکو
جیگیر و راست و دروسته ، سلاؤ له سهر پیغه مبه ر (ﷺ) و یاوه ران و
بنه ماله و شوین که وتوانی ئه وانه ی به راستی پهیره ویان لی کردو لی
ده که ن تا روژی دوا یی ، پاشان هه موو سوپاس و ستایش و سوپاس
گوزاری هه ر بۆ خوا ی پهروه ر دگا ره ، له سهر دوژینه وه ی ری راستی و
هیدایه ت بۆ کارکردن و خزمه ت کردنی زانستی جوان خویندنه وه ی
قورئانی پیروژ ، ههروهک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فره مو ی : (خیرکم من تعلم
القرآن وعلمه) (رواه البخاري .

واته : چاکترین و باشتړینتان ئهو که سانه ن که قورئان فیړ ده بن
وه خه لکانی تریش فیړ ده که ن .

به پئی ئەم فەرمودەیه گشت مامۆستایان و فیڕخوازانی بەرپر
 دەگریتهوه که له ماوهی ژبیانیان به دلسۆزی دەنگ و قورگی خویان به
 کارهیناوه بۆ فیڕبوون و فیڕکردنی خەلکانی تر ، که پیغه مبهەر (ﷲ)
 ناوی ئەو جوړه که سانه به باشتی زینی مروقه کان ناوده بات ، وه پلهو
 پاداشتی (زانا) به قورئانی پیروژ وه ئەوهی قورئان به پچر پچر
 دهخوینیته وه له بهر قورسی له سه زمانی پیغه مبهەر (ﷲ) دهفرموی :
 (کهسی زانا به قورئانی پیروژ له گهل فریشته پاک و بهرزەکان ، وه
 ئەوهشی به پچر پچری و قورسی دهخوینیته وه و له سه ریشی قورسه
 ئەوا دوو پاداشتی هیه) خوش بهختی بۆ ئەو که سهیه که به دلسۆزی
 کارهکان دهکات بۆ خوای پهروهردگار، وه خوای گهوره دهفرموی :

﴿ اَللّٰهُ الَّذِيْ اَخْلَصَ ﴾ الزمر: ۳

واته : هوشیار و ئاگادار بن ئەهی خەلکینه په رستن به پوختی و پاکی
 هه بۆ خوای پهروهردگار دهبیّت.

جا خوینه ره بهرپر و خوشه ویسته کان ئەم په رتووکهی له بهردهستان
 دایه له دوو برکه و بهشی سه رهکی پیک هاتوو ، یه که میان ده رچهی
 پیته کان ، دوو میان سیفه تی پیته کان (المخرج و الصفات) ، له گهل
 چند تی بیینی و روونکردنه وهیه که پیویسته فیڕخواز وریا بیّت له م
 جوړه هه لانه که به شیوازیککی ئاسان باسمان کردوو ، بۆ ئەوهی
 فیڕخواز زیاتر گرنگی ئەو زانستهی بۆ ئاشکرا بی که دهخوینیّت له
 چۆنیه تی ده برپینی ووشه و پیتهکانی قورئانی پیروژ به ده برپینیکی
 راست و رهوان ، وه که چۆن پیغه مبهری خوا (ﷲ) دهری برپوه .

وہ هیئانہ وہی نمونہ له قورئانی پیروژ بۆ هر پیئتیک له پیتهکانی
 زمانی عەرهبی بۆ کردار و جی به جی کردن (**عملي**) که پیویسته
 فیرخواز شوینی دەرچوونی پیتهکان و سیفتهکانیان بزانیّت و دهری
 بپریت و بی ئەوهی زیادهپویی و ستم له پیتهکان بکات و قورسای و
 ناخوشتی له سهر خویندنهوهکه دروست بکات ، وه رهنگ کردنی
 بابهتهکان بۆ لیک جیاکردنهوهیان بۆ ئەوهی بهرچاوی خوینهر روون
 بیّت له تیگه‌یشتن وه دانانی خشتهکان بۆ ئاسان کردن و زووتر
 وەرگرتنی بابهتهکان ، ئەم کارانه هه‌موو بۆ خزمه‌تکردنی مامۆستاو
 فیرخواز و (**زانستخواز**) ی خوشه‌ویسته.

له کۆتایی دا داواکارین له خوای په‌روه‌ردگار کۆتا ساته‌کانی
 ژیا‌نمان به‌خیر بگێریت و له گونا‌ه و تاوانی دایک و باوک و
 مامۆستا‌کانمان و گشت مسوولمانان خوش بیت (**اللهم آمین**)

﴿ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ

وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا

رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴾

الحشر: ١٠

توفیق صدیق حمد

ئەیلول ۱۹ / ۹ / ۲۰۱۴ م

ذو القعدة ۲۴ / ۱۱ / ۱۴۳۵ ك

هه‌ولێر

دەستپايىك

ھەموو زانستىك بەر لە چۈنە ناۋى يەۋە چەند بىنەماۋ پېشەكى يەكى ھەيە ، زانايان بە دە بىنەما دەيزمىن پىۋىستە فېرخوزان ئاشنايى لەگەل ئەۋ زانستە دروست بىكەن تا زياتر گرنگى ئەۋ زانستەيان بۇ ئاشكرا بىت كە دەخوئىن ، ھەندى لە تويزەرەۋان لە زانستى (تەجۋىد) تەنھا ھەندىكى باس دىكەن نەك گشتى ، بەلام ئەۋەى ھەموو خالەكان بزانيىت ئەۋا شەرەفى زانست و زانين وەرەدەگريىت.

ئىمەش لىرەدا ئەۋ دە بىنەمايە بە كورتى باس دىكەين :-

يەكەم : پىناسە (التعريف) :

(تەجۋىد) لە روۋى زمانەۋانى يەۋە : واتە : چاك كردن.

لە روۋى زاراۋەبىيەۋە : زانستىكە مەبەست تىيدا ھەموو پىتتىك ماف^(۱) و شايسەكانى^(۲) لە چۆنىيەتى دەرچوون و سيفەتى پىتەكان و ۋەستان و دەست پى كردن وەرەدەگريىت بى ھىچ خۇ ئازاردانىك و قورس كردنىك لە سەر خۇ بەۋ شىۋەى كە موسلمانان لە پىغەمبەر ﷺ ۋەريان گرتوۋە.

^(۱) ماف (حَقُّه) : برىتيە لە پىدانى مافى ھەموو پىتتىك و دەرچوونى لە شوئىنى خۇى ، ۋەپىدانى سيفەتە بىنەپەتى يەكان كە لە پىتەكە جىا نايىتەۋە ، ۋەك : (الهمس ، الجهر ، الشدة ، الرخوة ، الإستعلاء ، الإستفال ، الإطباق ، الإنفتاح ، الإصمات ، الإنلاق ، الصفير ، القلقلة ، الإنحراف ، اللين ، التكرير ، التفشي ، الإستطالة) + الفنة ، الخفاء .

^(۲) شايسەكانى (مستحقه) : برىتيە لە پىدانى ئەۋ سيفەتانەى كە تووشى دىت (عارضة) ۋەك : (التخميم ، الترقيق ، الإدغام ، المد ، السكون ، السكت)

(ابن الجزري) دهفهرموى: تهجويد جوانى دهوركردن و پښك خويندنه وهيه كه تييدا ههموو پيتيك ماف و پايه كانى خوى وهرده گريټ و شوينيان دهر زانريټ و پيته كان دهگه پينه وه شوينى دهرچوونيان و بنه وانيان به هاوشيوه كانى خويان له دووباره بوونه وهى ههروه كو يه كه م جار له دهربريندا به جوانى و بهو شيوهيه دهر دهرپښ كه پيويسټه وا دهر برپښ و به جوانى و روونى پيته كان دهر بكهون بى ټه وهى زياده پويى و سته ميان لى بكرىټ يان قورساى و ناخوشى له سهر خوينهر دروست بيت.

دووهم: بابتهى زانستى (تهجويد) : بريتى يه له وشه پيروزه كانى قورئانى پيروز.

سپين يه م : بهرووبومى زانستى (تهجويد) :

بريتى يه له پاراستنى زمان له ههر هه له يه كه له كاتى خويندنه وهى قورئانى پيروز به ماش رهمانه دى خواى گه وره به دهست دهينيت . خواى

گه وره دهفهرموى: ﴿ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ﴾ التوبة: ٧٢

واته : رهمانه دى خواى په روهردگار له ههموو نازو نيعمه ته كانى به ههشت به نرخترو گه وره تره.

چوارهم: نرخ و به هاكهى :

زانستى (تهجويد) به نرخترين و به رزترين زانسته ، چونكه به ستراره ته وه به به رزترين و چاكترين په رتوكى سهر پروى زهمين كه قورئانى پيروزه.

پینجھم : پھیوہستی بہ زانستہ کاندوہ :

واتہ : بۆ کام زانست دہگہریتہوہ و جیاوازی لہ گہل زانستہکانی تر چی
یہ ؟ ئەم زانستہ جیاوازه لہ ھەموو زانستہکانی تر ، و ھەروەھا ھەموو
زانستہکانی تر لہ سەر ئەو بنیات دھنرین ، لہم زانستہ مروّف چاک
شارەزا نابیت بە بی بوونی مامۆستایەکی شارەزا و پسپۆر .

شەشەم : دانەر :

دانەری زانستی (تەجوید) وەک بنەما و نەزەری کە لہ کەسانی شارەزا
لە بواری خویندەنەوہی قورئانی پیرۆز خاوەنانی ئەو ھونەرە پیرۆزەن ،
کە دەتوانین ناوی ئی بنیین زانستی دەرک پی کردن و ھەست پی کردن ،
بەلام لہ رووی گیرانەوہو ریوایەتی ئەو زانستہ سەرچاوەکە
دەگەریتەوہ بۆ ئەو سروش و وەحی یەہی کە بۆ پیغەمبەرمان ﴿ ﷺ ﴾
دابەزیوہ .

سەرھتای دیار کەوتنی زانستی (تەجوید) یش وەک ماف دان بە
پیتەکان و سیفەتەکانیان دہگەریتەوہ بۆ زانایانی دانەری زمانی
عەرەبی ، وەک : (خلیل بن أحمد الفراهیدی) قوتابیہکەہی (سیبویہ)
یہ ، پاشان وەک زانستیکی سەرہخۆ دیار کەوت بە ناوی زانستی
(تەجوید) ، و لہ سەر لاپەرەکانی ئەو پەرتوکانەہی لہ سەدەہی سی یەم و
چوارەمی کۆچی نووسراوہ ، یەکەم کەشیش کە پەرتوکی لہم زانستہ
نوسیوہ ئیمام (موسی خاقان) ی یە لہ سالی (۳۲۵ ک) کۆچی دواہی
کردوہ .

جهوتهم : ناو :

ناوی زانستی (تهجوید) ه، هندیکی تر به هونهری دهور کردن ناوی دهبن و هندیکیان به ناوی مافی خویندنه وهی قورثانی پیروز ناوی دهبن.

ههشتهم : سهرچاوه وړه چه نه کی :

سهرچاوه که ی دهگه پټه وه بۆ قورثانی پیروز کاتیک خوی گه وړه دهفرموویت: ﴿وَرَبِّ الْاَزْمَانِ تَرَيَا﴾ الزمل: ٤

واته: دهوری قورثان بکه وه له سهرخوی و به پیک و پیکي ، ههروه ها سهرچاوه یه کی تری زانستی (تهجوید) کار و کرداره کانی پیغه مبه ره ﴿﴾ ، چون پیغه مبه ر ها وه له کانی فیړکردوه نه وانیش پاریزگاریان لی کردوه تا گه یشتوته دست زانایان و شاره زایان له خویندنه وهی قورثانی پیروز و گه یشتوته ئیمه به سهنه دیکی یه که له دوا ی یه که (المئواتر) که ژماره یه کی زور له خوده گریته وه له گیرانه وهی.

نولسم : حوکمی شهرعی نه م زانسته دهگریته دوو بهش :-

بش اولم : ته جویدی (نظری) :

بریتی یه له زانین به بنه ماکانی (تهجوید) وه که زانین به شوینی دهرچوونی پیته کان و سیفته ته کان و مهرجه کانی دریژکردنه وه و حوکمه کانی نونی ساکن.

وه که: تیک هه لکیشان، به دیارخستن... لیړه شدا حوکمی (هورزی کتابچه) یه له سهر موسلمانان.

پاداشی دوزوم : ته جویندی کرداری (عملی) :

بریتی یه له چوئیه تی دهربرینی قورئانی پیروز به دهربرینیکی راست و رهوان ، وهك چۆن پیغه مبهری خوا ﴿﴾ دهری برپوه ، ئه مهش (فه رزی عهینه) و پیویسته هه موو موسلمانیک به گویره ی توانا خو ی ئی شارهزا بکات و په پرهوی ئی بکات ، به پیی ئه م به لگانه ی خواره وه :-

۱- خوا ی گه و ره ده فره رمو یت: ﴿وَرَبِّ الْقُرْآنَ رَبِّیْلاً﴾ المزل: ۴

واته : ده وری قورئان بکه وه له سه رخوی و به ریک و پیکی وهك چۆن هاوه له کان رهزای خویان لی بی ت له ده می پیروزی پیغه مبه ره وه ﴿﴾ وهریان گرتو وه و به و شیوازه ی که روون و ئاشکرایه و ههروهك چۆن پیغه مبه ریش له (جبریل)ی وهریگرتو وه ئه ویش له خوا ی گه و ره وهری گرتو وه بویه پیویسته ئی مهش هه ر ئاوا وهریبگرین.

ب - خوا ی گه و ره ده فره رمو یت: ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ

أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ البقره: ۱۲۱

واته: ئه وانه ی کتییمان پیبه خشیون (قورئان) به چاکی ده وری ده که نه وه لیی ورد ده بنه وه به (تیگه یشتن و کارپی کردن) ئا ئه وانه بره و ده یئن به ریئموونی خوا و ئه وانه ی بی بره و بن پیی هه ر ئه وان زه ره مه ندن .

که واته به پیچه وانه ش راسته که یه کیك قورئانی پیروز بخوینیته وه په پرهوی ی له تایبه تمه ندی و سیفه تی خویندنه وه ی نه کات له کاتی کدا له تواناشی دایه به جوانی بیخوینیته وه ئه و مافی ته وای نه داوه زه ره مه ند ده بی ت.

ج- ناکری و نابی قورئانی پیروژ به ویست و ئارەزووی خویمان
 بیخوینیئەوێ وەك چۆن پەرتوك و گوڤار و پوژنامەكان دەخوینیئەوێ،
 بەلكو خوینیئەوێ قورئانی پیروژ تاییبەتمەندی و سیفەتی خوێ هەیه بەم
 شیوەی کە پیغەمبەرمان ﴿ ﷺ ﴾ بۆمانی روون کردۆتەوێ وە دەبی
 موسلمانانیش ئەوێ بیخوینیئەوێ و دەری بپن و پارێزگاری ئی بکەن وەك
 چۆن بە سەر پیغەمبەر ﴿ ﷺ ﴾ دابەزیوێ و خویمان لە زار و دەمی
 مامۆستایانی شارەزا فیڕ بکەن کە ئەوانیش لە مامۆستا و شارەزای پیش
 خویمان وەریانگرتووە.

بەلام گەر یەکیك زمان یارمەتی نەداو و بە قورسی پیتەکانی بۆ دەهات
 یان کەسی دەست نەکەوت فیڕی بکات ئەوێ خواي گەرێ جگە لە توانای
 ئەو کەسێ شتی قورستر لە سەر شانی دانانیّت تەنانەت لە فەرمودە
 پیغەمبەر ﴿ ﷺ ﴾ هاتوێ :

(کەسی زانا بە قورئانی پیروژ لە گەل فریشتە پاک و بەرزەکانە ، و
 ئەوێشی بە پچر پچری و قورسی دەخوینیئەوێ و لە سەریشی قورسە
 ئەوێ دوو پاداشتی هەیه) ئیمام مسلم ئەم فەرمودەیی گێراوەتەوێ.
 کەواتە ئەوێ هەولێ دا قورئانی پیروژ بە (تەجويد) بخوینیئەوێ و هیژ
 توانای خوێشی بە کار هینا بۆ فیڕبوون و پەوان کردنی ئەوێ دوو پاداشتی
 هەیه ، ئەم فەرمودەیی ئامارەیی بە چاک و باشی فیڕبوونی قورئانی پیروژ
 و فیڕبوونی (تەجويد) کە دەبی مروڤ گرنگی بدات بە فیڕبوونی
 خوینیئەوێ قورئانی پیروژ تا شارەزا دەبیّت و بە چاک و روونی
 دەخوینیئەوێ، وەك چۆن دابەزیوێ ، ئەو کات ناوی لە گەل فریشتە پاک
 و بەرزەکان دەبیّت ، لە خواي گەرێ داواکارین لەو کەسانە یین.

ئەھمىيەت : لىق و پۆپەكانى ، كە مەبستىشمان (**حك**) و بنەما گشتىيەكانە بۇ
نمۇنە ھەر كاتىك نونى (**ساكن**) يان تەنوين لە پىش پىتەكانى (**إدغام**)
بىت ئەوا (**إدغام**) دروست دەبىت.

ئەم دە بنەمايە كە باسماں كرد زانايان لە پىشەكى نووسىنەكانيان لە
ھەموو پەرتوكەكانى زانستى (**تەجوید**) بەمە دەست پىدەكەن.

به‌شی یه‌که‌م

ده‌رچه‌ی پیته‌گان

رای زانایان دهربارهی ژمارهی دهرچهی پیتهدگان

زانایان سی رایان هیه لهسه ژمارهی دهرچهی پیتهدگان:

رای یهکهه: رای (خلیل کوپی احمد فرامیندی و ابن جزری) و (رای زوربهی زانایان) نهویه که ژمارهی دهرچهی پیتهدگان هقهده دهرچهیه ، بویه چهسپاندویانه که دهرچهی بوشایی (الجوف) و پیتهدکانی (ا ، و ، ی) مهددی له جیی خویهتی و بهم شیویه دایان ناوه بهبی دا بهش کردن، و بریاریان داوه هریهک له پیتهدکانی (لام) و (نون) و (راء) دهرچهیهکی سهربهخویان هیه ، نهههش رای پهسهنده.

(ابن الجزری) رهحهتهی خوی لی بیئت دهههروی:

مَخَارِجُ الْحُرُوفِ سَبْعَةُ عَشَرَ عَلَى الَّذِي يَخْتَارُهُ مَنْ اخْتَبَرَ

رای دووهه : رای (سیبویه و شاطبی) یه ، لای نهوان ژمارهی دهرچهی پیتهدگان شازده دهرچهیه، چونکه نهوان بوشایی (الجوف) یان به دهرچه له قهلهه نهداوه که بوشایی (الجوف) دهرچهی سی پیتی دریزکردنهویه، بهکو پیتهدکانیان دابهشکردووه بهسه دهرچهکانی قورگ و زمان و لیوهکاندا ، دهرچهی (تهلیف) سی دریزکراوهیان لهگهل (ههمزه) لهکوئایی قورگدا نهژمار کردووه، و دهرچهی (یاء) سی دریزکراوهیان لهگهل دهرچهی (یاء) سی نههم (اللین) سی هرهکهرداری ناوهراستی زمان نهژمار کردووه ، وه دهرچهی (وار) سی دریزکراوهیان لهگهل دهرچهی (واو) سی نههم (اللین) سی هرهکهرداری دوو لیوهکاندا نهژمار کردووه.

رای سییهم: ئه ودهش رای (فرأء و جُرمي و قُرب)ه ، که ژماره ی
دەرچه کان لای ئه وان چوارده دەرچه یه ، چونکه دەرچه ی بوښایی
(الجوف) یان ئه ژمار نه کردووه و پټه کانیان دابه شکردووه، وهك له رای
دووهدا هاتوه ، وه پټه کانی (لام) و (نون) و (راء) یان کردووه به
یهك دەرچه ، واته: دەرچه کانی زمانیان کردووه به ههشت دەرچه له
جیاتی ده دەرچه و دەرچه گشتییه کانیښیان کردووه به چوار له جیاتی
پینج دەرچه ی.

جۆرمكانى دەرچە :

دوو جۆر دەرچە مان ھەيە :

گشتى (سەرھەكى) و تايبەت (لاوھەكى)

(۱) دەرچەي گشتى : بریتی يە لەوھى يەك دەرچەي تايبەت يان زياترى تىدايە ، ئەوانىش پىنج دەرچەي گشتىن :

۱- بۆشايى (الجوف) ۲- قورگ (الحلق)

۳- زمان (اللسان) ۴- لىوھەكان (الشفتان)

۵- بۆشايى لووت (الخيشوم) .

(ب) دەرچەي تايبەت : ئەوھىە كە لە يەك دەرچە زياتر نەبىت ، وە يەك پىتى لىوھە دەردەچىت يان زياتر ، وەك دەرچەي قورگ كە دەرچەيەكى گشتىيە ، سى دەرچەي تايبەتى لەخوڧدەگرىت ، ھەر دەرچەيەكى تايبەت دوو پىت لەخوڧدەگرىت ... ھتد .

روون كردنەوہ :

راي پەسەند كە (راي زۆر بەي زانايان) ئە ئەوھىە كە ژمارەي دەرچەكان ھەقەدە . دەرچەيە ، بەلام ئەگەر بە ووردى سەير بكەين ھىچ دوو پىتيك يەك دەرچەيان نيە ، بەلكو ھەر پىتيك دەرچەيەكى تايبەت بەخوڧەوہ ھەيە كە لىي دەردەچىت ، بەم پىيەش ژمارەي دەرچەكان بىست و نو دەرچەن واتە : بەقەدەر ژمارەي پىتەكان .

زانا (أبو القسطنط) رحمه تي خواي لی بیت دهر موی:

وَالْحَصْرُ تَقْرِبٌ وَفِي الْحَقِيقَةِ لِكُلِّ حَرْفٍ بُقْعَةٌ دَقِيقَةٌ
إِذْ قَالَ جُمْهُورُ الْوَرَى مَا نَصُهُ لِكُلِّ حَرْفٍ بُقْعَةٌ تَخْصُهُ

تیشی: بۆ زانینی شوینی دهرچوونی هر پیتیگ له پیتهکانی زمانی
عهرهبی نه وه راهینان دهکهین له سهر پیتهکان ، پیتهکه (ساکن) یان
(شهدهدار) دهکهین (ههمزه) یهکی پچراو له پیشی دادهنین و
دهخوینینه وه ، دهنگ له کی کوتایی هات نه شوینه شوینی
دهرچوونی پیتهکهیه، نمونه: ﴿ اَبَ ، اُبَ ، اُكْ ، اَلْ ، اُنْ ، اَنِّ ،
اَنْ ، اُنْ ، اُنْ ، اُنْ ، اُطْ ، اُطْ ﴾ نه مه جگه له پیتهکانی (مد و لین)،
بهلام بۆ پیتهکانی (مد) بهم شیوهیه دهردهیرین.

نمونه: ﴿ تَوْحِيًّا ﴾ مد: ۷۹،

وه نمونه بۆ پیتی (الین) بهم شیوهیه دهبیئت.

نمونه: ﴿ بِالْغَيْبِ ﴾ المائدة: ۹۴ ﴿ قَوْمٍ ﴾ الانفال: ۵۳

جا بۆ زانینی دهرچهو دهنگی پیتهکان پیویسته فیرخواز به شیوهیهکی
تهواو له دم وزاری ماموستای شارهزا و لیزان وهریبگریئت و
گویستی بیئت.

خوشه‌های ریویزیه‌های دورپریه‌های پیچیده‌گان له شویس دورچوونپان

شویس دورچوونی : زمان :		شویس دورچوونی : دورم : قورگا (الحلق)					شویس دورچوونی یه کام : پوشایی (ا ی)					شویس دورچوونی : گشت	
۸	آ	۷		۶	۵	۴	۳	۲	ایستی دریزکرده			شویس دورچوونی : گشت	
		آ	آ	آ	آ	آ	آ	آ	ی	و	۱۴	شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵	۱۴		۱۳	۱۲		۱۱	۱۰	۹	شویس دورچوونی : گشت	
												شویس دورچوونی : گشت	
شویس دورچوونی : پنجهم : پوشایی لوت (انجیشوم)		شویس دورچوونی : چورم : لیومکان (اشفتان)							شویس دورچوونی : گشت				
۱۷		۱۶	۱۵										

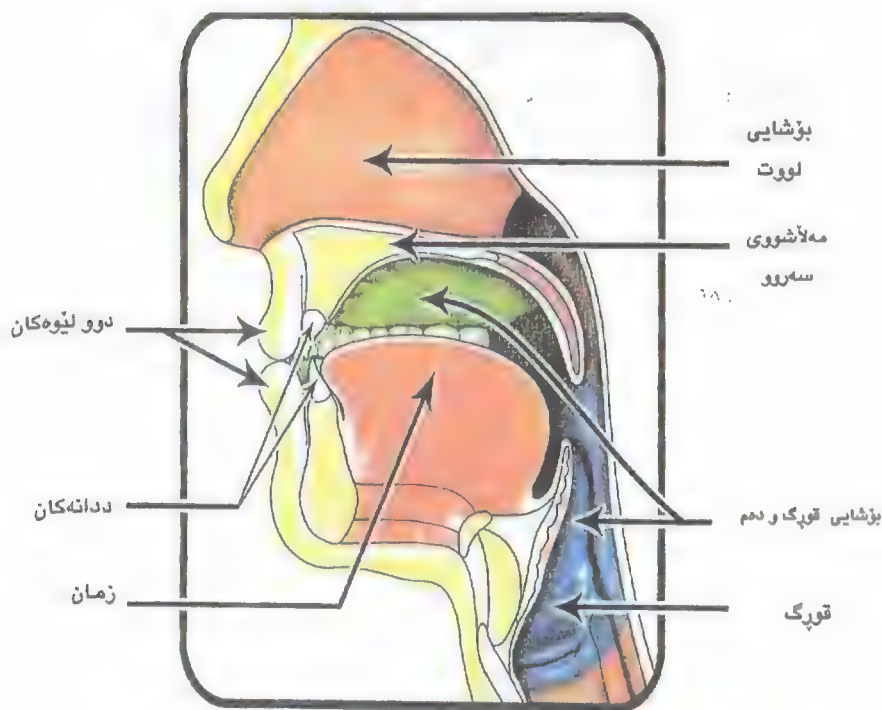
د هرچه پټهکان و نازناوی پټهکان به په کهوه

تفصیل:

نه گهر سهیری نه هم
خشته به بکین ته نها
(زمان) ده شوینی
د هرچوونی پټهکان
له خو دگریت له کوۍ
(بیست ونه) پیتی
زمانی عهره بهی (مهژده)
پیتی لیوه دهردهچیت.

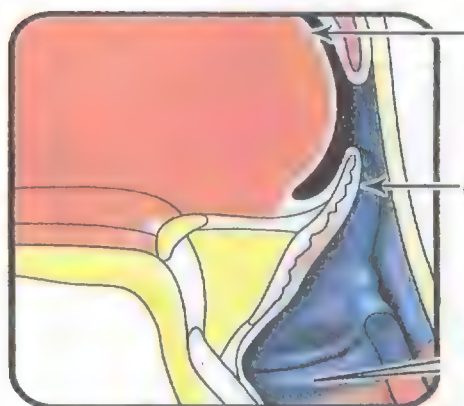
دەرچه سهره كيهكان له پيښه كاشي زمانې څه رڼي

تېنډا

له وینه څخه روڼ دېښته څه (پيښ)
شويښي سهره كې پيښه كاشي زمانې څه رڼي
دېر دېچيټ.

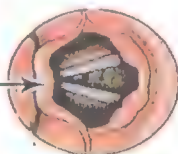
يەكەم: بەشەكانى قورگ

رەگى زىمان
نەزىكتەرىن ناوچەسى قورگ

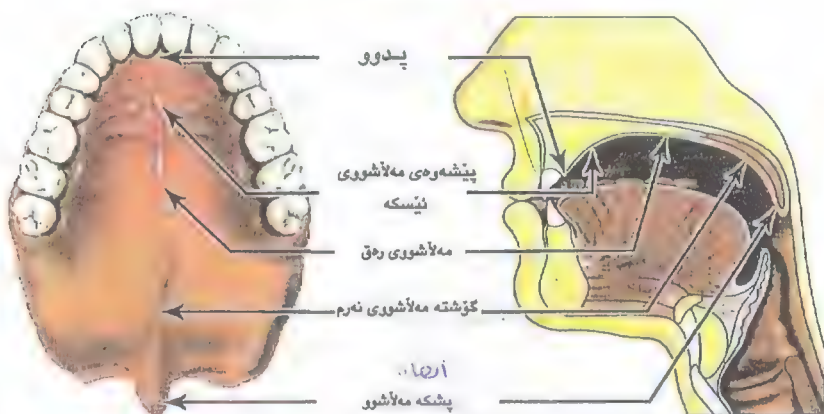
زىمانە بىر تەرەپ
ناوچەسى ناوچەسى
قورگ

زىمانە بىر تەرەپ
ناوچەسى كۆتەرى
قورگ

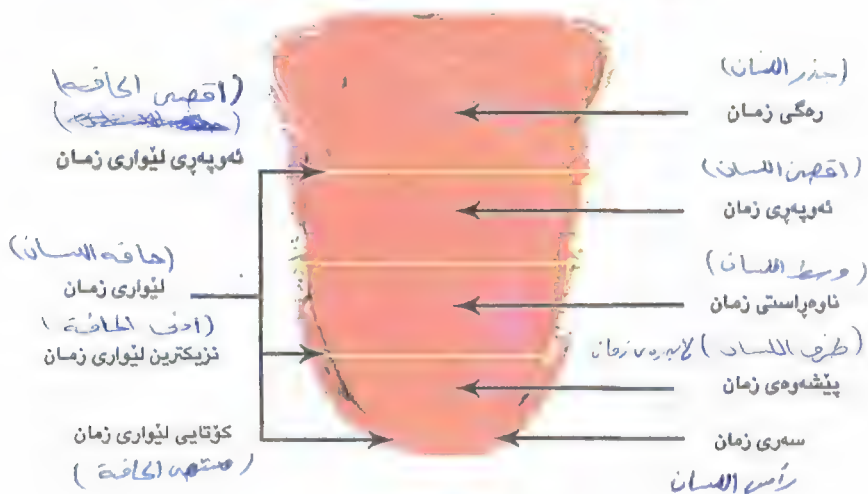

بۇ ئەرەبى بەرچاۋى روون بىت لە شۆيىنى دەرچوۋنى پىتەكان.

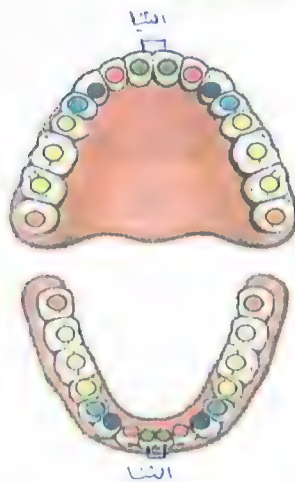
دوۋەم: مەلەشۋى سەردۋە

سیّ یهه: به شه کانی زمان

چواره م: ددانه کان

- دووانه (۴) النیا** (4 Duwanah, Niyah)
- چوارینه (۴) الرباعیات** (4 Chavarinah, Rab'iyat)
- کله به و (برهر) (۴) الرنیاب** (4 Kלה به و, Berher, Arniyab)
- زهرده خنه و (پیگه نین) (۴) الغراول** (4 Zehredhe kheneh, Pigeh Niny, Alghawil)
- هاره (۱۲) الطواهن** (12 Hareh, Talwahn)
- خرینه (۴) النواجذ** (4 Khryneh, Alnawajdh)

سیّ / کوی گشتی ددانه کان (۳۲) ددانه به لآم چوار ددانه کانی خرینه

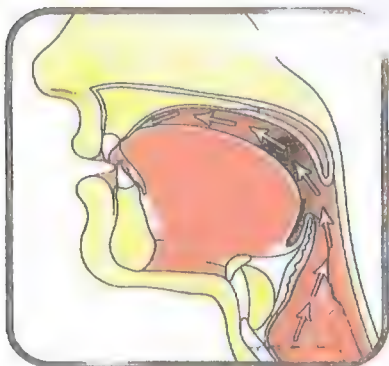
(ژییری) هیچ دهوړیکي نییه له رووی دهر برینی

پیتاسه‌ی پیت

پیت :

بریتی یه لهو ده‌نگه‌ی که پشت ده‌به‌ستیت به شوینی ده‌رچوونی دیاری کراو و دیاری نه‌کراو.

به‌شی دیاری کراوی ده‌رچه‌که

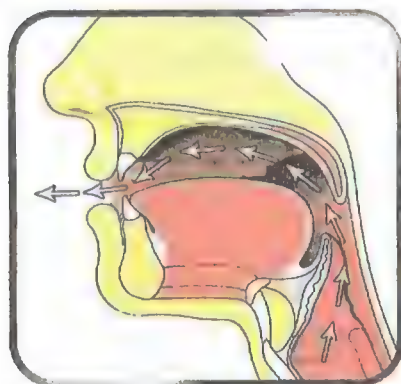

پیتی دال

۱- (**المخرج المقلق**) ده‌رچه‌ی دیاریکراو: بریتی یه له دیاری کردنی شوینی ده‌رچوونی پیت‌که‌که که پشت ده‌به‌ستیت به شوینیکی دیاری کراو له به‌شه‌کانی (قورگ و زمان و هه‌ردو و لیومکان).

به‌شی نادیا‌ری کراو له بو‌شایی

قورگ و دهم

پیتی (نه‌لیف یی دریز کراو

۲- (**المخرج النفیس**) ده‌رچه‌ی دیاری نه‌کراو: بریتییه له دیاری نه‌کردنی شوینی ده‌رچوونی پیت‌که‌کانی (الممد) دریز‌کردنه‌وه که پشت نابه‌ستیت به شوینیکی دیاری کراو ، لهو هه‌وایه پی‌که‌هاتوو که له هه‌ردو (بو‌شایی قورگ و دهم) تیده‌په‌پیت.

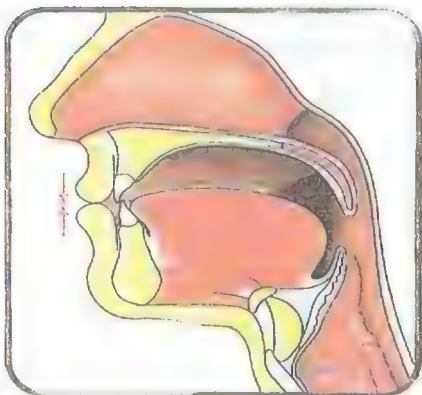
چۈنچەتتى روودانى پىتەكان بە ئامرازى دەنگى (*) مەۋق

يەكەم / پىتتى زەنەدار (ساكن) :

دەردەچىت بە يەك كەوتنى دوو
ئەندامى دەپرېن.

بۇ نەمۇنە :

مىمى زەنەدار (ساكن) بە لىكدانى
دوو لىۋەكان

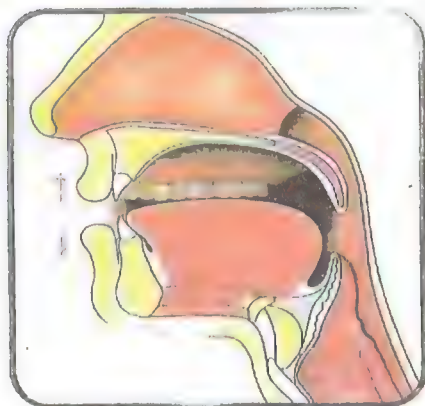

دووم / پىتتى بزواو (متحرك) :

دەردەچىت بە دوور كەوتنەۋەى
نىۋان دوو ئەندامى دەپرېندا لە
گەل دەرچوونى بنچىنەى جوۋلەى

پىتەكە : (م م م)

بۇ نەمۇنە :

مىمى (فتحة) دەردەچىت بە

ھۆى دوور كەوتنەۋەى ھەردوو لىۋى مەۋق

* : بىرىتى يە لە ھەژان و لەرىنەۋەى چىنەكانى ھەوا بە شىۋەيەك كە

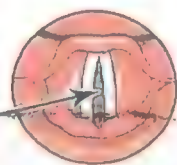
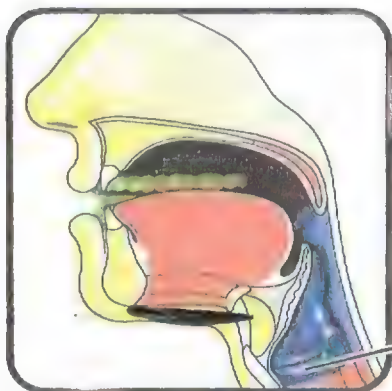
گوچكەكانى مەۋق ھەستى پىككات :

سى يهم / پیتتهکانی دریزکردنه وه (المدّ):

دهردهچیت به ههژان (له رینه وه) سی ژئیه دهنگی یهکان له (قورگ) له گهله ئه وهش دهیته هوی کردنه وهی دهم له پیتی (ئه لیف) ، وه دهییت زمان له باری ئاساییدا بیته .

حُرُوفٌ مَدِّ لِّلْهَوَاءِ تَنْتَهِي

لِلجَوِّ: أَلِفٌ وَأُخْتَاهَا ، وَهِيَ

(ئه لیف) سی دریزکردنه وه

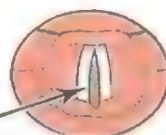
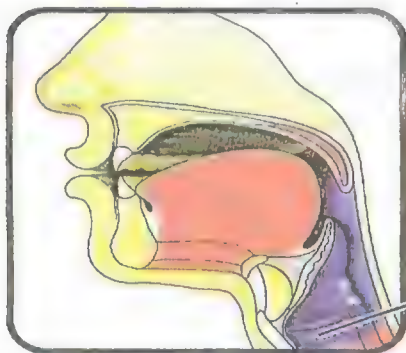
ژئیهکانی دهنگ

نموونه

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَقَدْ ذَكَرْنَا لَكُمُ الْآيَاتِ الْبَيِّنَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾

يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿التحریم: ٦﴾

لہ پیٹی (واو) سی دریزکردنہوہ بہ خر بوونی دوو لیوہکان بو پیشہوہ لہ گہل بہرزبوونہوہی ٹہو پہری زمان ، بہبی دروست بوونی تہنگی لہ قورگ.

رئیہکانی دہنگ

لیوہکان لہ کاتی

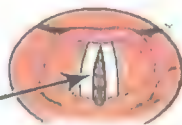
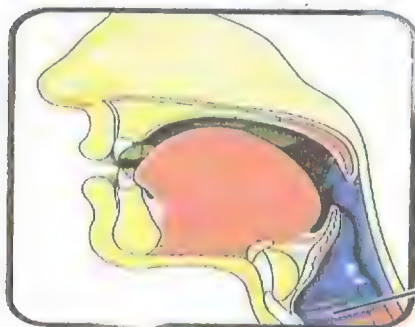
(واو) سی دریزکردنہوہ

دہربزینی (واو)

نمونه:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ التحريم: ٧

لہ پیٹی (یاء) سی دریزکردنہوہ چہناگہی خوارہوہ دادہبہزیت لہ گہل بہرز بوونہوہی ناوہراستی زمان لہ پیٹی (یاء).

رئیہکانی دہنگ

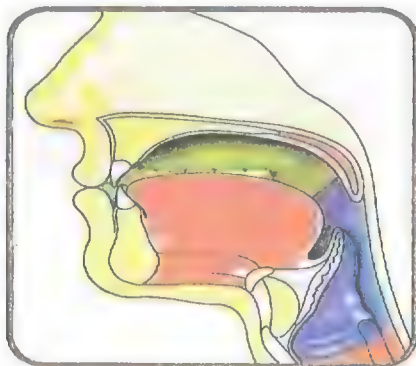
(یاء) سی دریزکردنہوہ

﴿رَقِيبٌ أَدْخَلَ النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ﴾ التحريم: ١٠

(بۆشایی) (الجوف)

(الجوف) له زمانه و انیدا : واته بۆشایی .

له زاراوهدا : بریتیه له : بۆشایی (قورگ) + بۆشایی (دهم و زار) .

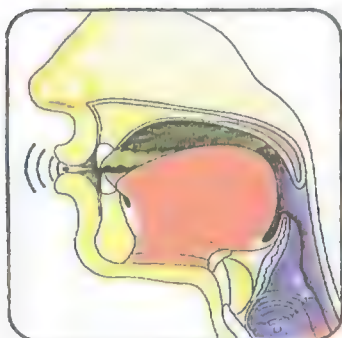

(ابن الجزري) رحمه تي خواي لى بيت به يازده بهيت هوئراوه ئاماژه به شوینی دهرچوونی پیتهکان دهکات :

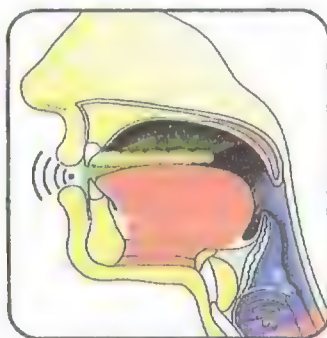
عَلَى الَّذِي يَخْتَارُهُ مَنْ اخْتَبَرُ
حُرُوفَ مَدِّ لِهَوَاءِ تَنْتَهِي
وَمِنْ وَسْطِهِ : فَعَيْنٌ حَاءُ
أَقْصَى اللِّسَانِ فَوْقَ ، ثُمَّ الْكَافُ
وَالضَّادُ : مِنْ حَاقَتِهِ إِذْ وَلِيَا
وَاللَّامُ : أَدْنَاهَا لِمُنْتَهَاهَا
وَالرَّاءُ : يُدَانِيهِ لِظَهْرِ ادْخُلُ
عُلْيَا الثَّنَائِيَا ، وَالصَّفِيرُ : مُسْتَكِنُ
وَالظَّاءُ وَالذَّالُ وَتَا : لِلْعُلْيَا
فَالْقَا مَعَ اطْرَافِ الثَّنَائِيَا الْمُشْرِفَةِ
وَعُنَّةٌ : مَخْرَجُهَا الْخَيْشُومُ

مَخَارِجُ الْحُرُوفِ سَبْعَةٌ عَشْرُ
لِلْجَوْفِ : أَلِفٌ وَأُحْتَاهَا ، وَهِيَ
ثُمَّ لَأَقْصَى الْحَلْقِ : هَمْزٌ هَاءُ
أَدْنَاهُ : غَيْنٌ حَاوَاهَا ، وَالْقَافُ
أَسْفَلُ ، وَالْوَسْطُ : فَجِيمُ الشَّنِّ يَا
لَا ضِرَاسَ مِنْ أَيْسَرُ أَوْ يُعْنَاهَا
وَالثَّنُونُ : مِنْ طَرَفِهِ تَحْتَ اجْعَلُوا
وَالظَّاءُ وَالذَّالُ وَتَا : مِنْهُ وَمِنْ
مِنْهُ وَمِنْ فَوْقِ الثَّنَائِيَا السُّفْلَى
مِنْ طَرَفَيْهَا ، وَمِنْ بَطْنِ الشَّفَةِ :
لِلشَّفَتَيْنِ : الْوَاوُ بَاءُ مِيمُ

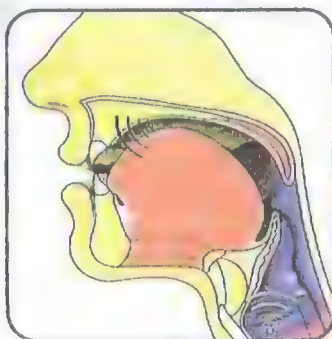
لە بۆشایی قورگ و دەم سی پیتی درێژکردنەوه دەردەچیت.

(و/و) سی مەددی

(ئەلیف) سی مەددی

(یاء) سی مەددی

تێبین

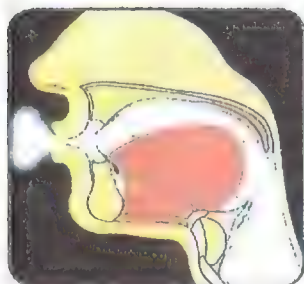
راهیئان بۆ پیتەکانی درێژکردنەوه بە شیوەیەک لوتمان دەگیرن بۆ
زانینی دەنگی پیتەکانی (مـ) کە ناییت لە لوتەوه دەربچیت کە
رێگە پێنەدراوه بە لکو دەبییت لە دەمەوه دەربچیت کە ئەمە دروستە.

ئەم سى پېتە (ا ، و ، ي) به چەند ناوېك ناسراون :-

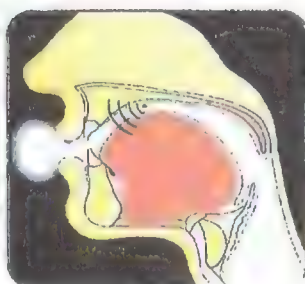
۱- پېتەكانى (المَدّ) دريژكردنه وه.

۲- پېتەكانى (الجوف) بوښايى.

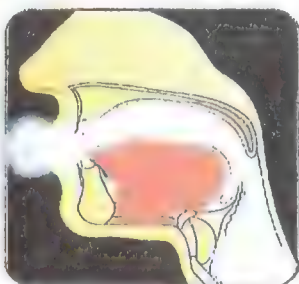
۳- پېتەكانى (العلة) بزوين.

كوټايى هاتنى دهنگ له ههوادا
(و او) سى مهددى

كوټايى هاتنى دهنگ له ههوادا
(يا) سى مهددى

كوټايى هاتنى دهنگ له ههوادا
(ثايف) سى مهددى

۴- پېتەكانى (الهوائية) كوټايى هاتنى دهنگه له ههوادا ، ههروهك
لهم وينا نه دا دهردهكه ويټ.

۵- پیتهکانی (الخفاء) شاراوہی دهنگ.

روونکردنهوه:

به مهرج گیراوہ بوٲئم سیٲ پیته (اَ ، اُ ، و ، ی)
خویان (ساکن) بن ، و (حرکة) له رهگهزی خویان له
پیشیانہوه هاتبیٲ.

۱- ئهلیفی ساکن (ا) فتهی له پیش هاتبیٲ.

نموونه : ﴿ قَالَ ﴾ البقرة (۳۰)

ب- واوی ساکن (و) ضمه ی له پیش هاتبیٲ.

نموونه : ﴿ يَقُولُ ﴾ البقرة (۸)

ج- یای ساکن (ی) کهسره ی له پیش هاتبیٲ .

نموونه : ﴿ يَلْ ﴾ البقرة (۱۱)

* پیٲی (تالیف) ههردم (ساکن) ه و (فتحة) ی له پیش هاتووہ ، له هیچ کاتیٲ له
سههتایی وشه ناییٲ بهٲکو له ناوهراسٲی وشه یان له کوٲایی دیٲ ،

نموونه : ﴿ وَكَانَ اللَّهُ مَفْعُولًا ﴾ الاحزاب: ۳۷

چەند تەبىئىي يەك دەربارەى پىتەكانى (الجوف - المد)

۱- پىۋىستە لە دەربىرىنى ئەم سى پىتە (ا - و - ي) لە بۆشايى قورگ و دەمەو دەربچىت و تىكەل نەبىت بە مىنگە بەھوى ھاتنى لە نىۋان دوو پىتى مىنگە واتە لە بۆشايى لوتەو دەرنەچىت بە ھىچ شىۋىيەك.

نمونه :

﴿الرَّحْمَنُ﴾ الرحمن: ۱ ﴿النَّاسِ﴾ الناس: ۱ ﴿يُؤْمِنُونَ﴾ غافر: ۵۹

﴿مَنْوُنِ﴾ نصلت: ﴿مُؤْمِنِينَ﴾ الشعراء: ۱۹۰ ﴿ظَالِمِينَ﴾ الانبياء: ۴۶

۲- دەرچەى پىتەكانى (المد) پشت بە شوپىنىكى دىارى كراو نابەستىت بۆيە لە سەر قورئان خوین پىۋىستە خوى بپارىزىت لە دەربىرىنى پىتى ئەلىف نەيكات بە (ھەزە) لە كاتى ۋەستان لە سەر كۆتايى ۋوشە.

نمونه : ﴿مَهْدًا﴾ النبا: ۶ خويندەنەھى ھەلە ﴿مِهَادَ﴾

يان گۆرپىنى ئەلىف بە (ھاء).

نمونه : ﴿مِهَادَ﴾

❖ ئەگەر فيرخۋان بەم شىۋازە ھەلەيە بخوينتەو، واتە شوپىنى دەرچەى بۆ پىتى (ئەلىف) دىارى كراو، ئەو ھەش لە خودى خۇيدا ھەلەيە و شوپىنى دەرچۈنى پىتى (ئەلىف) ديارىكراو نىە.

۳- هه‌ندی له جوړه‌کانی خویندنی قورئان هه‌ن که ریځه پی نه‌دراون
(غیر جائز) که تیا یاندا پیته‌کانی (المَد) ده‌بن به چهند پیتیځ له
ره‌گه‌زی خو‌ی ئه‌وه‌ش له ئه‌نجامی زیاده‌رویی کردنی له گرنگی دان به
دهنگ و ئاواز.

نمونه :

﴿ اَللّٰهُ ﴾ النازعات: ۲۷ ﴿ كَلَّا سَوْفَ تَلْمِزُنَا ﴾ التكاثر: ۳ ﴿ لَكُم دِينُكُم وَلِي دِينِ ﴾ الكافرون: ۶

❖ خویندنه‌وه‌ی نه‌شان له پیتی (اِف) ﴿ السَّمَاء ﴾.

❖ خویندنه‌وه‌ی نه‌شان له پیتی (واو) ﴿ تَعْلَمُونَ ﴾.

❖ خویندنه‌وه‌ی نه‌شان له پیتی (ياء) ﴿ دِيْنِ ﴾.

۴- لول نه‌کردنی دوو لیوه‌کان بو پیشه‌وه به ئه‌ندازه‌ی پیویست له
ده‌برینی پیتی (واو) ، چونکه پیتی (واو) پیویستی به لولکردن
هه‌یه له ده‌برین.

قورگ (الحلق)

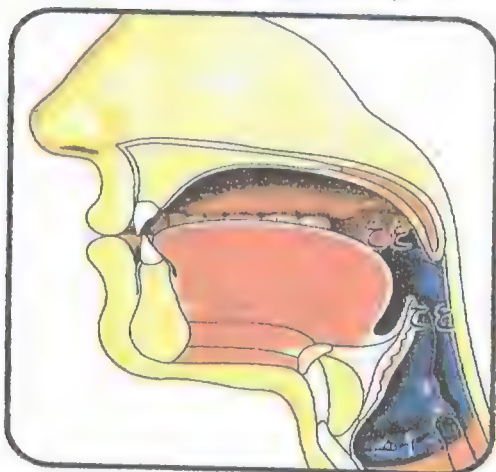
قورگ :

قورگ شەش پىتى ھەيە بە سەرسى كۆمەلە دابەش دەبن :

يەكەم / كۆتايى قورگ (ە ، ھ)

دووەم / ناوہ راستى قورگ (ع ، ح)

سىيەم / سەرەتاي قورگ (غ ، خ)

تەيىنلى / پىتەكانى قورگ لاي راستى ويىنەكە سيفەتى (الجهن)يان ھەيە، لاي
چەپيش سيفەتى (الهمس) يان ھەيە و بەم سيفەتانە ليك جيا دەكرينەوہ.

بۇ نموونە لە پىتتى (غين) و (خاء) :

غين	الجهن	الرخاوة	الاستعادم	الإنتطاح	الإصمات
خاء	الهمس	الرخاوة	الاستعادم	الإنتطاح	الإصمات

یه که م / گوتایی قورگ

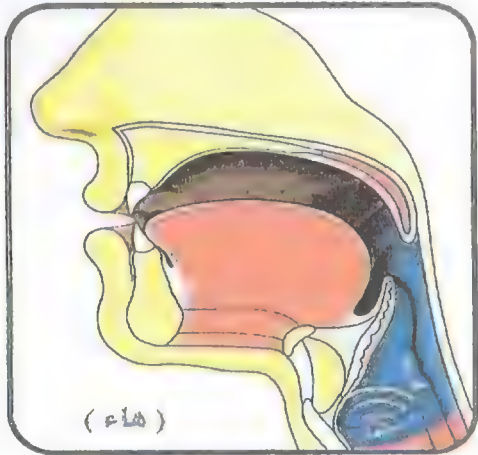
گوتایی قورگ: ناوچه‌ی دهنگه ژیه‌کان پییتی (همزة) و (هَاء) سی
لی دهرده‌چیّت.

(إِنْ الْجَزِي) رحمه‌تی خوی لی بی

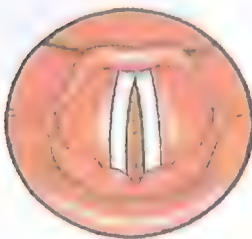
ده‌فرموی:

نَمْ لَأَقْصَى الْحَلْقَى: هَمْزُ هَاءٍ

.....

پییتی (هَاء) به کردنه‌وه‌ی به‌شیکی دوو ژیه‌کانی دهنگ دهرده‌چیّت *

(هَاء)

به کردنه‌وه‌ی به‌شیکی

دوو ژیه‌کان

﴿أَهْلِي﴾ التفان: ۱۳

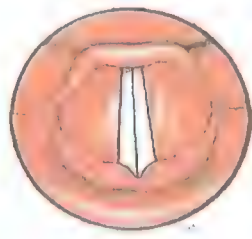

همزه‌ی بزواو (متحرك)

به دوورخستنه‌وه‌ی

دوو ژیه‌کان

﴿أَبْدَا﴾ التفان: ۹

همزه‌ی زهنه‌دار (ساكن)

به گرتنی

دوو ژیه‌کان

﴿يَا تَكْرُ﴾ التفان: ۵

چېندا تېمىرى ياك له سدر يېته کالى (همزة - هاء) :

۱- ناييټ پيټى (همزة) به قهلهوى بخويندريټه وه به تايبه تى لهم

ووشانه : ﴿ اَلْحَمْدُ ﴾ الفاتحة: ۲ ﴿ اَعُوْذُ ﴾ مريم: ۱۸ ﴿ اَهْدِنَا ﴾ الفاتحة: ۶ ،

يان به ههژان (قلقله) به تايبه تى لهم شوينانه تى كه (ساكن) بن

نمونه : ﴿ حَتَّى يُلَاقَهُ ﴾ البقرة: ۲۲۱ ﴿ يَالسُّورُ كَمَا تَالسُّورُ ﴾ النساء: ۱۰۴

۲- ناييټ پيټى (هاء) به قهلهوى بخويندريټه وه به تايبه تى له کاتى

خويندنه وهى ووشه تى ﴿ اَللّٰهُ ﴾ به هوى (لام لفظ الجلالة) كه به
قهلهوى ده خوښدريټه وه.

۳- به ديار خستنى درچه تى (هاء) زور به جوانى له کاتى به يهك

گه يشتنى دوو (هاء) تى بزواو (متحرك)

وهك : ﴿ وَيَلَهُمْ ﴾ الحجر: ۳ ﴿ جَاهُهُمْ ﴾ التوبة: ۳۵ ﴿ وَجُوهُهُمْ ﴾ آل عمران: ۱۰۶

۴- به ديار خستنى درچه تى پيټى (همزة) به جوانى له کاتى به يهك

گه يشتنى دوو (همزة) تى بزواو (متحرك)

وهك : ﴿ جَاءَ أَحَدٌ ﴾ النساء: ۴۳ ﴿ أَهْوَلَاءُ إِيَّاكَ ﴾ سبا: ۴۰

۵- نه شاردنه وهى درچه تى (هاء) له کاتى وهستان له سهرى

وهك : ﴿ فَأَهْلَكَتَهُ ﴾ آل عمران: ۱۱۷

۶- نايىت پىتى (ھاء) تىكەل بکەين به پىتى (ئەليف) به ھۆى
ھاتنى (فتحة) له پىشى ، به تايىبەتى له کاتى وەستان .

نمونه: ﴿ الْقَارِعَةُ ﴾ القارعة: ۱

۷- بايەخ دان به سيفەتى (الجهر) له پىتى (همزة) به گرتنەھەي
ھەواى ھەناسە.

۸- بايەخ دان به سيفەتى (الهمس) له پىتى (ھاء) به رۆيشتنى
زۆربەي ھەواى ھەناسە لەدەرچەكەي ، ئەگەر سەيرى سيفتەکانى
پىتى (ھاء) بکەين لاوازترین پىتە لە زمانى عەرەبى ، گەرچى
زۆرترین ھەواى ھەناسەي پىويستە بەپىچەوانەي پىتى (طاء) كە
بەھيژترین پىتە و ھەواى ھەناسە لەگەلى دەرنەچى .

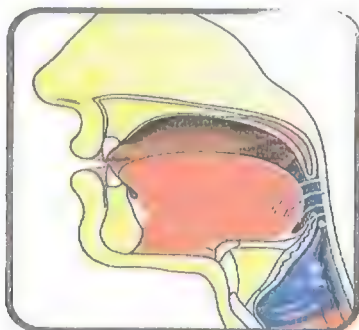
نمونه :

دووهم / ناوهراستی قورگ

ناوهراستی قورگ: ناوچه‌ی زمانه بچکۆله له گه‌ل دیواری دواوه‌ی قورگ پیتی (عین و حاء) لێی دهرده‌چیت.

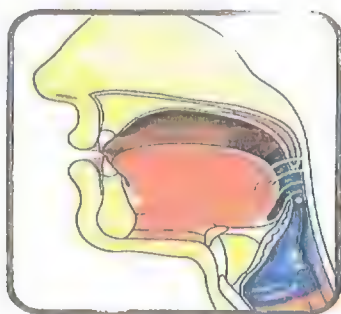
..... وَمِنْ وَسْطِهِ : فَعَيْنٌ حَاءٌ

عین

بایه‌خ دان به سیفه‌تی (الجهر) له پیتی (عین) به گرتنه‌وه‌ی هه‌وای

هه‌ناسه.

حاء

بایه‌خ دان به سیفه‌تی (الهمسی) له پیتی (حاء) به رو‌یشتنی زۆری

هه‌وای هه‌ناسه.

چەند ئايىتى يەك لە پىتەكالى (عین - حاء) :

- ۱- به ديار خستنى دەرچەى (عین) به رىكى له كاتى به يەك گەيشتنى
دوو پىتى (عین) ی بزواو (متحرك)
وهك :

﴿ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ ﴾ الحج: ۶۵ ﴿ حَتَّىٰ إِذَا فُجِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ ﴾ سبا: ۲۳

- ۲- سيفهتى هەژان (قلقله) نەدەين به پىتى (عین) ياخود به نيو (عین)
دەرى نەخەين به تايىبهتى ئەگەر (ساكن) بىت
وهك :

﴿ تَقْلُمُونَ ﴾ البقرة: ۲۲ ﴿ لَا تَعْنَدُوا ﴾ التحريم: ۷ ﴿ هَذَا الْوَعْدُ ﴾ الملك: ۲۵

- ۳- دەبىت وريا بين پىتى (حاء) و (عین) تىكەل نەكرين به هوئى
دەرچوونيان له يەك شوين
وهك :

﴿ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ ﴾ البقرة: ۱۵۸ ﴿ زُحِرَ عَنِ الْكَافِ ﴾ آل عمران: ۱۸۵

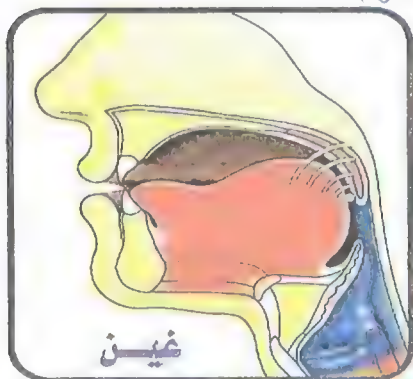
﴿ الْمَسِيحُ عِيسَى ﴾ آل عمران: ۴۵

سې يېم / سهړه تاي قورگ

سهړه تاي قورگ : ناوچه ي رهگي زمان له گهل مه لاشووي نهرم پشكه مه لاشوو پيتي (غين و خاء) ليى دهرده چيټ.

أَذْنَاهُ : غَيْنٌ خَاوَمَا.....

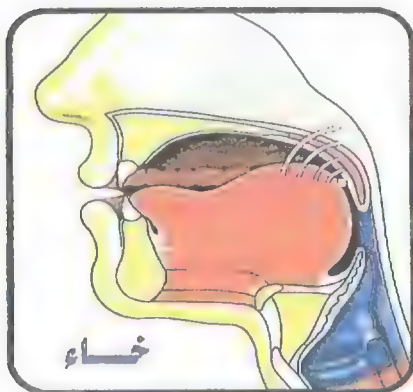
بې فرناس (سې همس)

بايه خ دان به سيفه تي (الجهر) له پيتي (غين) به گرته ووي هه واي هه ناسه ، كه له هه مو سيفه ته كان له گهل پيتي (خاء) وهك يه كن ته نها به سيفه تي (الجهر) ليك جيا ده كړينه وه.

نموونه ي پيتي (غين) :

﴿ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ﴾ المشر: ١٠

بايه خ دان به سيفه تي (الهمس) له پيتي (خاء) به رويشتنى زوري هه واي هه ناسه

نموونه ي پيتي (خاء) :

﴿ وَأَخْرِجُوهُمْ ﴾ المتحنة: ٩

نه وه لانه‌ی ده‌کړين له کاتي دهربرپښي پيټه‌کانې (**قورگي**) به گشتي :

۱- گوړپښي پيټي (همزة) به پيټي (هاء).
نمونه :

﴿أَنْذَرْتَهُمْ﴾ البقرة : ٦

۲- نابيت پيټي (همزة) به به‌رزي بخوښدريته‌وه يان به هه‌ژان (**قائمان**).
نمونه :

﴿يُؤْمِنُونَ﴾ به تايبه‌تي له‌م شوينانه‌ي که (ساكن) بن.

۳- گوړپښي پيټي (حاء) به پيټي (هاء).
نمونه :

﴿يَنْبُتُ أَهْطُ﴾ هود : ٤٨

۴- گوړپښي پيټي (عين) به (حاء).
نمونه :

﴿عَلَيْكَ﴾ البقرة : ٢٣٣

۵- گوړپښي پيټي (غين) به پيټي (خاء).
نمونه :

﴿وَأَسْتَغْفِرُهُ﴾ النصر : ٣

۶- نابيت پيټي (غين) تيکهل بکه‌ين يان نزيکي بکه‌ينه‌وه له پيټي (قاف) به هو‌ي ليک نزيکي دهرچه‌يانه‌وه.

نمونه : ﴿رَسًا لَا تُرْغِ قُلُوبَنَا﴾ آل عمران : ٨

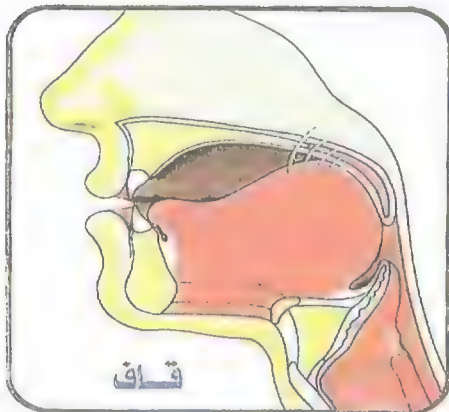
به تايبه‌تي له ووشه‌ي ﴿غَيْرَ الْمَنْصُوبِ﴾ الفاتحة : ٧

تیسیر

پیوستہ فیروز خان گاداری ئو پیتانہ بیت کہ هاوشیوهن و بزوان و له دواى يه کتریش هاتوون و شوینی درچوونیان تیکهَل به يه کتر نه کات واته هردوکیان نه کات به يه ک بیت له دربرین .

ردیف	آیه	مکان
۶	﴿مَوْلَاۤءِۙ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ﴾	البقرة (۳۱)
هـ	﴿رَبُّكُمُ الْاَمَلُ﴾	الحجر (۳)
ع	﴿وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلٰۤى قَوْمٍ﴾	الكهف (۹۰)
ح	﴿اَبْسَحُ حَرًّا﴾	الكهف (۶۰)
غ	﴿وَمَنْ يَّبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ﴾	آل عمران (۸۵)

دوره‌ی پیتی قاف

..... وَالْقَافُ

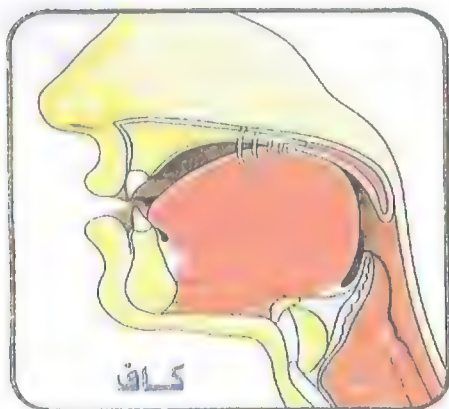
أَقْصَى اللِّسَانِ فَوْقَ ثَمَّ الْكَافُ
..... أَسْفَلُ

کوتایی زمان له گهل

گوشته مه‌لاشووی نه‌رم ،

نمونه : ﴿فَقَّ وَعِيدٌ﴾ ق: ۱۴

دوره‌ی پیتی کاف

کوتایی زمان له گهل

گوشته مه‌لاشووی نه‌رم و

ئیسکه مه‌لاشو،

نمونه : ﴿أَفِ اللَّهِ شَكٌّ﴾ إبراهيم: ۱۰

جملہ تیلیٹی یہ کہ لہ سہر پیستہ کالی (قاف - کاف) :

۱- وریا بین لہ پیستی (قاف) ی کہ سرہ دار (مکسور) و تیکہ لی
نہ کہین بہ (کاف) .

نمونه : ﴿ اَلْمُسْتَقِمْ ﴾ البقرة : ۶

۲- پیویستہ راہینان بکہین لہ سہر پیستی (قاف) لہ کاتی و ہستان لہ
سہری . نمونه : ﴿ وَرَقُّ ﴾ البقرة : ۱۹ ﴿ اَلْحَقَّ ﴾ البقرة : ۶۱

۳- لہ کاتی بہ یہ کہ گہیشتنی دوو (قاف) ی بزواو (متحرک) پیویستہ
ہر دووکیان (اظہار) بکہین ،

نمونه : ﴿ بِالْحَقِّ قَالُوا ﴾ الانعام : ۳۰ ، ﴿ حَقَّ قَدَرِهِ ﴾ الانعام : ۹۱

۳- نابیت پیستی (کاف) بگوڑین بہ پیستی (گا) ی کوردی بہ تایبہ تی
لہو شوینانہی ہمزہ ی پچروای لہ پیش بیت ،

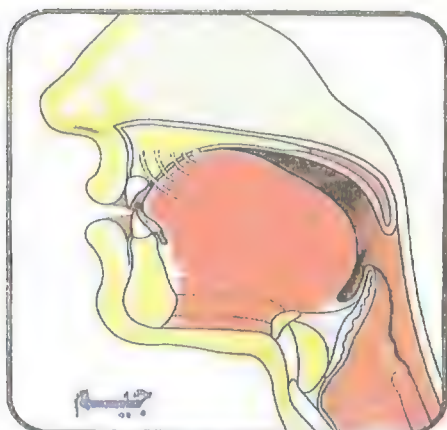
نمونه : ﴿ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ﴾ البقرة : ۲۱۷

۵- لہ کاتی بہ یہ کہ گہیشتنی دوو پیستی (کاف) ی بزواو (متحرک)
پیویستہ ہر دووکیان (اظہار) بکہین ،

نمونه : ﴿ مَنْسِكَكُمْ ﴾ البقرة : ۲۰۰ ، ﴿ اِنَّكَ كُنْتَ ﴾ يوسف : ۲۹

﴿ اِلَىٰ رَبِّكَ كَدًّا ﴾ الانشقاق : ۶

ناوهرپاستی پیتی جیم

ناوهرپاستی زمان له گه‌ل
ناوهرپاستی مه‌لاشوی سه‌روو
به‌ریه‌ك ده‌كه‌ون.

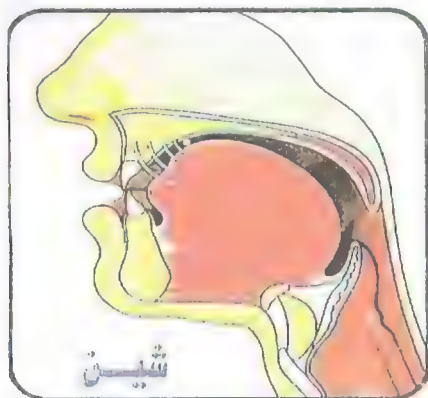
نمونه‌ی پیتی (جیم) :

﴿ تَجْرِ ﴾ البرج: ۱۱

..... وَالْوَسْطُ: فَجِئُ الشَّنُّ يَا

.....

ناوهرپاستی پیتی شین

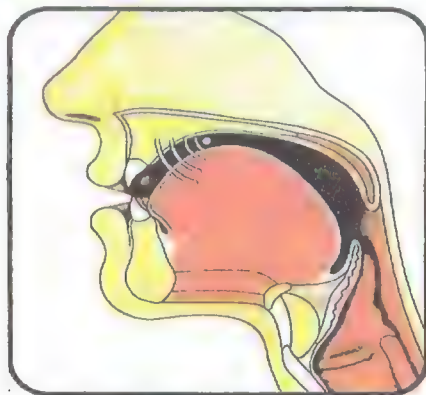

ناوهرپاستی زمان له گه‌ل
ناوهرپاستی مه‌لاشوی سه‌روو له
گه‌ل بوونی بو‌شایی که‌م له
نیوانیاندا.

نمونه‌ی پیتی (شین) :

﴿ وَالْمَشْرِكَينَ ﴾ البینة: ۱

د درېدې پيټې يانې - اللين -

(يانې - اللين)

ناوهراسټى زمان له گهڼ ناوهراسټى مه لاشوى سهره وه له گهڼ بوونى
بوښايى له نيوانياندا

تلیبی لہ سار دہویرین پیتی : یائی (ناوہ راستی زمان)

۱- پیوئیست شہ دہی پیتی (یائی) ناوہ راستی زمان لہ کاتی رویشتن و وہستان لہ سہری بہ جوانی بہ دیارکہ ویت۔

نمونہ :

﴿ رِيَّوْنَ ﴾ آل عمران ۱۴۶، ﴿ اِنَّ وَلِيََّ اللّٰهُ ﴾ الاعراف ۱۹۶، ﴿ السَّامِرِيُّ ﴾ طہ: ۸۷

۲- لہ کاتی بہ یہک گہیشتنی دوو (یاء) سی بزواو (متحرک) پیوئیستہ ہر دووکیان (اظہار) بکرین۔

نمونہ :

﴿ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ ﴾ النحل (۹۷) ، ﴿ وَالْعِشَّىٰ يُرِيدُونَ ﴾ الکہف (۲۸)

۳- (یی) (شہ دہدار) پیوئیستی بہ پالہ پستوی دہنگ ہہیہ لہ کاتی دہرپریندا۔

نمونہ :

﴿ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴾ البقرہ: ۲۵۵

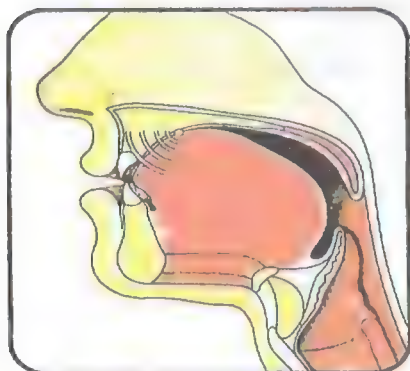
۴- نابیت دہنگی مینگہ (غنہ) تیکہل بکریت لہ گہل پیتی (یاء) بہ تاییہتی ئہ گہر بکہویتہ تہنیشتن (نون و میم)۔

نمونہ :

﴿ الدِّيَا ﴾ المائتہ : ۲۴ ، ﴿ سَرِيمَ ﴾ العنق : ۶

بەر وارد له ئیوان دەرچهی هەریەک له پیتەکانی

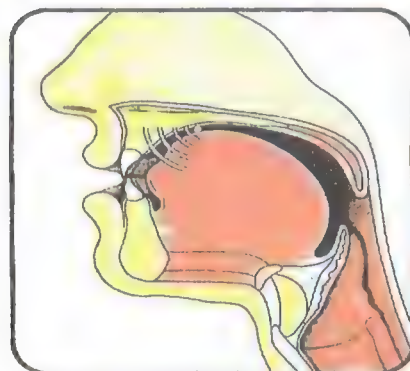
(جیم) و (شین) و (یائی - الین)

دەرچهی (جیم)

ناوەپاستی زمان له گەڵ ناوەپاستی
مەلەشووێ سەر و بەریەک دەکەون .

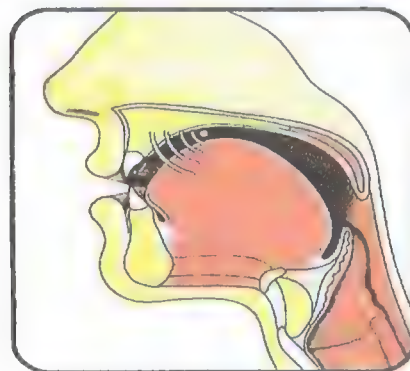
نموونه: ﴿تَجَمَّلَ﴾ الکهف : ٤٨

دەرچهی (شین)

ناوەپاستی زمان له گەڵ ناوەپاستی
مەلەشووێ سەر و بەریەک ناکەون .

نموونه: ﴿وَلَا يَشْرِكْ﴾ الکهف : ٢٦

دەرچهی (یائی - الین)

ناوەپاستی زمان له گەڵ ناوەپاستی
مەلەشووێ سەر و بەریەک ناکەون .

نموونه: ﴿يَعْلَمُ﴾ الحديد : ٤

ئه وهه لانهی دهکرین له شوینی دهرچوونی پیتهکانی ناوهراستی زمان :

۱- تیکهه کردنی پییتی (جیم) به پییتی (ژ) ی کوردی ههروهک
خه لکی لبنان له له ههدها دهی دهبرن ، فیرخوان هه له دهکات به
تایبهتی له شوینانه.

نمونه :

﴿ خَيْبَتُهُ أَجْتَت ﴾ ابراهیم: ۲۶ ﴿ أَجَبْتُهُ ﴾ النحل: ۱۲۲

﴿ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ﴾ الإسراء: ۱

۲- تیکهه کردنی پییتی (جیم) به پییتی (چ) و (ج) ی کوردی
ئه مهش به هو ی هیشتنهوهی بو شایی له نیوان مه لاشووی سهروو له
کهه ناوهراستی زمان و بایهخ نه دان به سیفهتی (الشدة ، الجهر) له
پییتی (جیم).

نمونه :

﴿ لِإِحْمَاجُكُمْ ﴾ البقرة : ۷۶ ﴿ وَجْهَكَ ﴾ البقرة : ۱۴۴

٣- تێکەڵ کردنی پیتی (شین) بە (سین) بە تایبەتی ئەگەر پیتی (شین) کەسرهی لە ژێر بیّت یان (ساکن) بیّت ، ئەوەش بە ھۆی پیشخستنی زمانەوہ لە ناوەراست بو ١ای پیشەوہی زمان لەو کات دەنگێک دەردەچێت نزیک پیتی (سین) ئەوەش رێگە ی پێنەدراوہ ،
نموونه :

﴿ تَمْشِي عَلَى أَسَاحِيَاءِ ﴾ القصص : ٢٥ ، ﴿ كَرَّمَادٍ أَسْتَدَّتْ ﴾ إبراهيم : ١٨

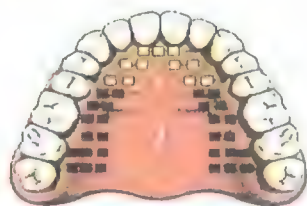
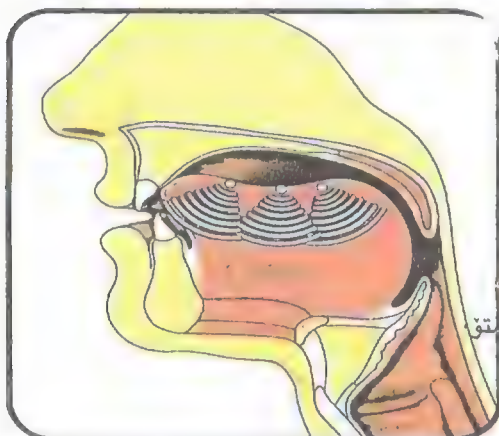
نابیت پیتی (شین) بە قەلەو بخوینینەوہ بە ھۆی ھاتنی لە تەنیشت پیتی قەلەو.

نموونه : ﴿ شَطَطًا ﴾ الجن : ٤

(*) پیتی (شین) بە دوو سیفەتی بێ ھاوژ لە پیتی (سین) جیا دەکرێتەوہ :

- التفشّي (بلاو بوونەوہی دەنگ) : تەنھا سیفەتی پیتی (شین)-ە.
- الصغیر (فیکە) : تەنھا سیفەتی پیتەکانی (سین ، صاد ، زای)-ە.

دھرجھی پیٹی ضاد

لیواری زمان لہ گہل خرنہ کانی سرموی
شوینی پیوہ نووسانی زمان به بی پالہ پهستو
شوینی پیک کهوتن به پالہ پهستو

(ابن الجزري) رحمہتی خوی لی بی دھرموی :

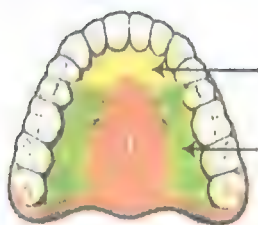
وَالضَّادُّ: مِنْ حَاقِيهِ إِذْ وَلِيَا

.....

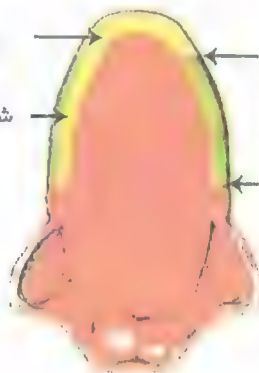
لَا ضَرَامَ مِنْ أَيْسَرِ أَوْ يُفْتَاها

.....

نوو شریبھی زمان گہ پیٹی ضاد دھرجھی پیٹی

شوینی
پیکه و نووسان
شوینی پالہ پهستو

نزیکترین لیوار
نوپری لیواری زمان

پیناسھی دھرجھی پیٹی (ضاد) : لہ یه لہ
دوو لیواری زمان (چپ یان راست یان هاردوو لا
یه کهوه) لہ گہل بهرامباره کیان لہ ددانه کانی
پیکه نین و هارپر و خرنه .

ئەو شەئەرى دەگەن ئىش شۇيىنى دەرىچوونى پىيتى (ضاد) :-

۱- گۆپىنى پىيتى (ضاد) بە پىيتى (لامى) يىكى قەلەو بە ھۆى لە يەك نىكى شۇيىنى دەرىچوونىان.

نمونه: ﴿وَلَا الضَّالِّينَ﴾ الفاتحة : ۷

۲- دووبارە بوونە ھۆى پىيتى (ضاد) لەناو يەك ووشە پىويستە ئاشكرا بىرىت و تىكەل بە يەك نە كرىت.

نمونه: ﴿يَقْضُصْنَ﴾ النور : ۳۱ ﴿وَأَغْضُصْ﴾ لقمان : ۱۹

۳- گۆپىنى پىيتى (ضاد) بە پىيتى (دال) يىكى قەلەو يان بە (زاي) يىكى قەلەو.

نمونه: ﴿تُفِيضُونَ﴾ الاحقاف : ۸

۴- تىكەل كەرنى پىيتى (ضاد) بە پىيتى (ظاء) بە تايىبەتى لەم شۇيىنانە:-

﴿بَعْضُ الظَّالِمِينَ﴾ الأنعام : ۱۲۸ ﴿يَعْصُ الظَّالِمُ﴾ الفرقان : ۲۷

﴿إِنَّ بَعْضَ الظَّالِمِينَ﴾ المجرات : ۱۲ ﴿الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ﴾ الشرح : ۳

۵- تىكەل كەرنى پىيتى (ضاد) بە پىيتى (طاء) يان بە (تاء) بە تايىبەتى لەم نمونانە :

﴿ثُمَّ اضْطَرْهُ﴾ البقرة : ۱۲۶ ، ﴿فَمَنْ اضْطَرَّ﴾ البقرة : ۱۷۳ ،

﴿فَإِذَا أَفْضَمَّ﴾ البقرة : ۱۷۳ ﴿وَقَدْ فَرَضْتُمْ﴾ البقرة : ۲۳۷ ،

﴿وَحُضِّمْتُمْ﴾ التوبة : ۶۹

❦ لە قورئانى پىرۆز تەنھا چوار شۇيىن پىيتى (ضاد) پىيتى (ظاء)سى بە دوادا ھاتوۋە ، بۆيە پىويستە فىرخواز راھىنان بە زمانى بکات بەم دوو پىتە.

جیاوازی نیوان پییتی (ضاد) و (طاء)

۱- جیاکردنه وهیان به ویژهو شیوهیان له نویسندا ،

ناوهراستی ووشه ،

نمونه : ﴿يُضِلُّ﴾ البقرة: ۲۶ ﴿أَنْظِرْنِي﴾ الاعراف: ۱۴ ،

کوتایی ووشه ،

نمونه : ﴿الْأَرْضُ﴾ الزمل: ۱۴ ﴿تَحْفُوظٌ﴾ البروج: ۲۲

ب- جیاکردنه وهیان به شوینی دهرچوونیان : دهرچهی (ضاد) لیواری زمان

له گهل (خزینه کانی سهیره) ، دهرچهی (طاء) پیشهوهی زمان

(طرف اللسان) له گهل (قیقی دهری سهیره) .

وهك (ابن الجزری) دهفرموی :

وَالضَّادُّ بَاسْتِطَالَةٍ وَمُخْرِجُ مِزٍّ مِنْ الطَّاءِ وَكُلُّهَا تَجِي

ج- جیاکردنه وهیان به سیفهتی (الإستعالة) که تهنه سیفهتی

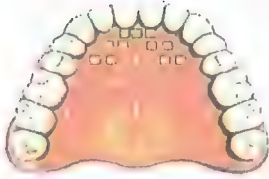
پییتی (ضاد)ه ، نهگهر سهیری سیفهته کانی تر بکهین وهك یهکن تهنه لهم

سیفهته نه بیئت .

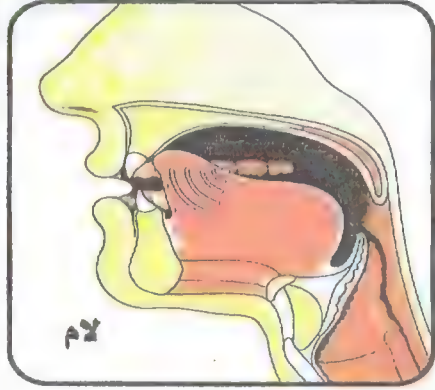
طاء	الجهر	الرخاوة	الإستعلاء	الإطباق	الإصمات
ضاد	الجهر	الرخاوة	الإستعلاء	الإطباق	الإصمات
					الإستعالة

سهری دهری سهیره

دەرچمې پیتی لام

له نژیکترین بهشی دوو لیواری زمان
تا کوتایی نژیکترین زمان
له گهل بهرامبهری خوی له مهلاشوو سبروو
وَاللّٰمُ : اَدْنَاهَا بِمَنْفَعَتِهَا

نډو شویندی زمان که پیتی لام ده پیر لیتاوه

کوتایی لیواری زمان
نژیکترین لیواری

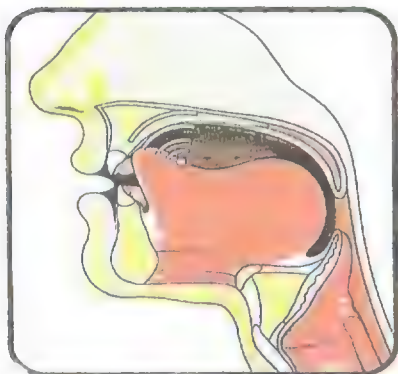
* نازمې لام

له نژیکترین لیواری زمان تا کوتایی لیواری له
گهل ته نیشتی مهلاشووی سبروه

پیتی (لام) فراوانترین شویندی دەرچوونی هیه ، فیرخواز دهتوانی یهک لا
زمانی بهکاریبئی ، بهلام وا باوه لای راست ناساتره له دهرپرین به
پیچه وانهوهی پیتی (ضاد) که لای چهپی ناساتره له دهرپرین.

بهراوردیتک له نیوان دمی قهلهو ولامی لاواز (ناسک)

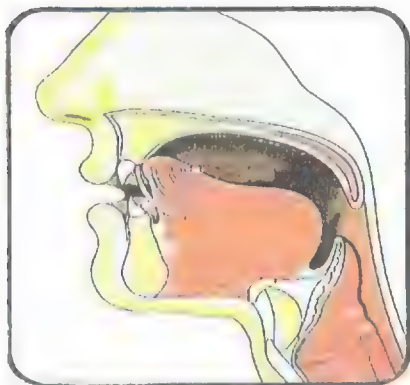
لامی قهلهو:

- پیتی (لام) تهنها له (لام) ی
(لفظ الجلالة - الله) به قهلهوی
دهخویندریتهوه نهگهر (فتحة) یان
(ضمة) ی له پیش هاتیبت ،
نمونه:

﴿وَاللَّهُ﴾ الانفال: ۲۹ ﴿عَبْدُ اللَّهِ﴾ الجن: ۱۹

له گهل پیتی (لام) ی قهلهو ناوهراستی زمان چال دهیبت و تهنگیهك له
قورگ دروست دهیبت به هو ی بهرزیونهوی کوٹایی زمان ، بهلام له گهل
پیتی (لام) ی ناسک ناوهراستی زمان چال نابیت و هیچ تهنگیهك له قورگ
دروست نابیت به هو ی بهرزنه بوونهوی کوٹایی زمان، نمونه: ﴿أَنْزَلْنَا﴾

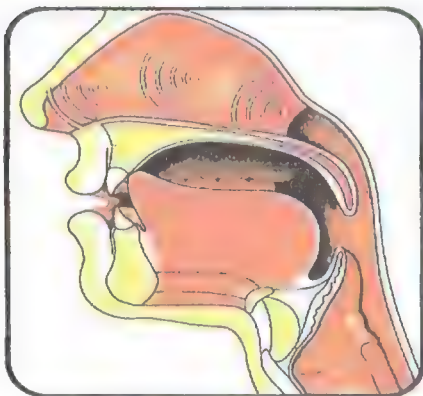

لامی لاواز:

وینه ی دهربرینی (لامی) لاواز

دەرچەي پيټى نون

نون:

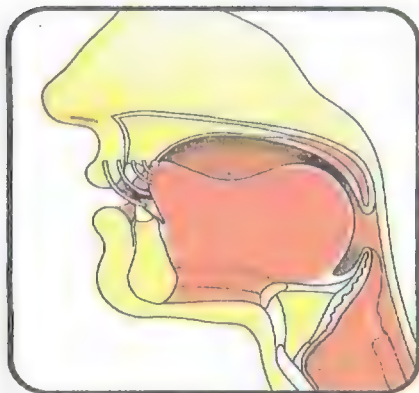
(طرف اللسان) پيشهوهي زمان
كه ميک بۆ سهر پىشتى زمان له گهل
پدوى ددانه کاني (دووانه) كه ميک
له ژير دەرچەي (لام) له گهل مينگه
که له بۆشايى لووت (الخيشوم)
دەردەچي تهواوکەري يەکتەرن بەشى
زمان تهواو کراوه ، و بەشى بۆشايى لووت تهواوکەرە.

نمونه: ﴿الْحَنَّةُ﴾ ق: ۳۱

وَالنُّونُ: مِنْ طَرَفِهِ تَحْتَ اجْعَلُوا

دەرچەي پيټى راء

راء:

(طرف اللسان) پيشهوهي زمان
كه ميک بۆ سهر پىشتى زمانهوه له گهل
پدوه کاني سهرهوه نزیک دەرچەي
پيټى نون،

نمونه: ﴿هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ﴾ الطور: ۲۸

وَالرَّاءُ: يُدَانِيهِ لِظْهَرِ ادْخَلْ

.....

لهو وه لآندى دهكرين له پيتى كائى (لام) و (نون) و (راء)

۱- به قهلهو خويندنه وهى پيتى (لام) سى ناسك ، به هوى هاتنى له ته نيشت پيتى قهلهو.

نمونه : ﴿وَلَيْسَ لَطْفٌ﴾ الكهف : ۱ ﴿رَمَلِ اللَّهُ﴾ النحل : ۹

﴿وَلَا الضَّالِّينَ﴾ الفاتحة : ۷ ﴿سُلْطٰنٍ﴾ غافر : ۵۶

۲- خويندنه وهى پيتى (لام) به ههژان (القلقلة) به تايبه تى لهو ووشانهى (ساكن) بن.

نمونه : ﴿وَأَنشَقَّ الْقَمَرُ﴾ القمر : ۱ ﴿عَلَّمَهُ الْبَيَانَ﴾ الرحمن : ۴

۳- تيكه ل كر دنى دهنگى (لام) به مينگه (غنة) به هوى نزىكى ده رچه يان له يه كترى و كو بوونه وه يان له يهك ووشه.

نمونه : ﴿قُلْنَا أَهْطُوا﴾ البقرة : ۳۸ ﴿وَجَعَلْنَا أَلِيلَ﴾ النبا : ۱۰

۴- خويندنه وهى پيتى (نون) سى (ساكن) به ههژان (القلقلة) ، به هوى پهله كر دنى زمان له شويى ده رچوونى.

نمونه : ﴿يَوْمَ أُبِيحَ﴾ الحجر : ۲۴ ﴿تُعْنَى صَبْرٍ﴾ المؤمن : ۱۷

﴿تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ عَيْنَةٍ﴾ المائدة

۵- خويندنه وهى پيتى (نون) سى (ساكن) به قهلهوى به هوى هاتنى له ته نيشت پيتى قهلهو

نمونه : ﴿الْخَلِ﴾ طه : ۷۱ ﴿فُقِيلَ﴾ البقرة : ۲۴۶

به تايبه تى لهو شويانه ش : ﴿النَّصْرِينَ﴾ آل عمران : ۱۵۰ ﴿النَّارِ﴾ المدثر : ۳۶

۶- لول کردنى دوو لیوه کان بو پيشه وه له کاتى دهربرینى پیتى
(راء) به هوى هاتنى (ضمة) له پیشى.
نمونه :

﴿بُرْهَنَ﴾ یوسف : ۲۴ ﴿الْفُرْقَانَ﴾ الفرقان : ۱

که مهرجه لیوه کان له بارى (ساکن) دابن له (راء) ی (ساکن).

۷- زیده روئى کردن له دوو باره کردنه وهى پیتى (راء) به هوى پیک
که وتنى زمان به یدوو له جاریک زیاتر که ریگه پیینه دراوه.
نمونه :

﴿تُرْجِعُ الْأُمُورَ﴾ الحج : ۷۶ ﴿ءَامِنُوا أَرْكَعُوا﴾ الحج : ۷۷

❖ ﴿تُرْجِعُ الْأُمُورَ﴾ به هوى پیکه وتنى زمان و یدوو له جاریک
زیاتر که ده بیته هوى دروست بوونى چه ند (راء) ی.

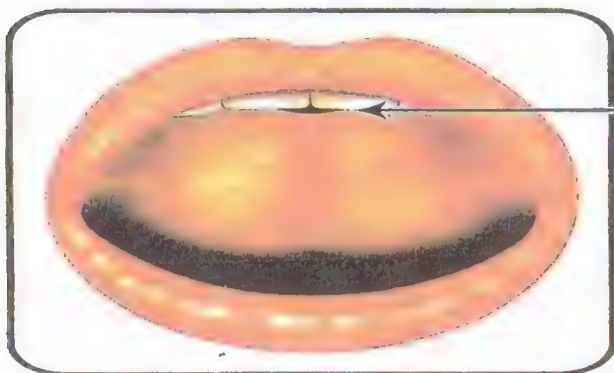
❖ ﴿ءَامِنُوا أَرْكَعُوا﴾ به هوى پیکه وتنى زمان و یدوو له جاریک
زیاتر که ده بیته هوى دروست بوونى چه ند (راء) ی.

۸- نابیت پیتى (راء) ی (ساکن) تیکه ل بکهین به پیتى (لام) ی
بزواو (متحرک).
نمونه :

﴿فَاغْفِرْ لَنَا﴾ الاعراف : ۱۵۵ ﴿وَأَغْفِرْ لَنَا﴾ المتحنة : ۵

له ریوایه تی (حذف) به دهرخستنى ته واو (رها) (الإظهار المطلق)
ناسراوه.

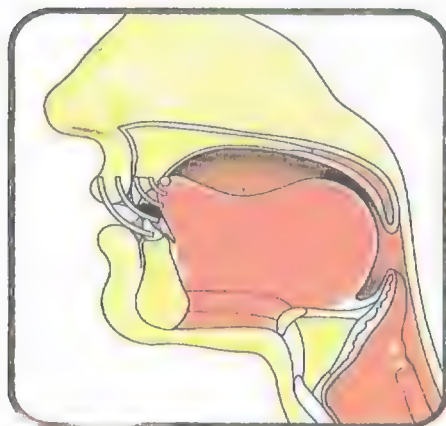
دهرچه پیتی راء

لاربوونه وهى دهنگى پیتی (راء) له ههردوو لا
تهنیشتهکانى زمان لادهدا بوؤ ناوه راستى
پیشه وهى زمان ، لهو بوښاییه که لییه وه
دهرده چیت به شیكى دهنگ له دهر پینى (راء) به
شیوازيك دهرچه که داناخریت به تهواوى
وه پاريزگارى دهکەين له دووباره نهبوونه وه پیتی
(راء) که رى پینه دراوه دووباره بپیتته وه

بەراۋەتە نىپوان راي قەلەو و راي لاواز (ناسك)

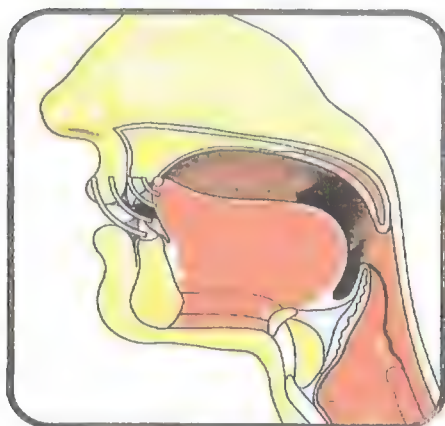
(راء سى قەلەو :

لەگەل پىتى (راء) سى قەلەو
ئاۋەرپىستى زمان چال دەبىت ،
و تەنگىكە لە (قورگ) دروست
دەبىت ، بە ھۆى بەرزبۈنەۋەى
كۆتايى زمان ،

نمونه: ﴿الرَّحْمَنُ﴾ يى: ۱۵

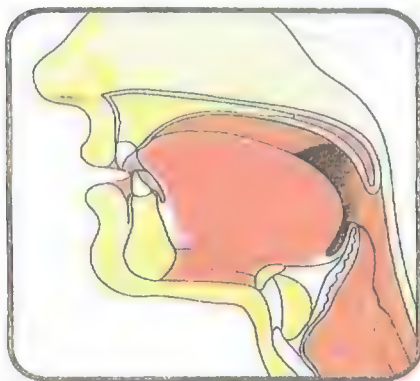
(راء سى لاواز (ناسك) :

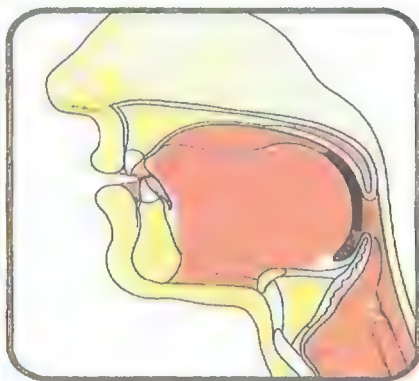
لەگەل پىتى (راء) سى ناسك
كۆتايى زمان بەرزناپىت ، و
ھىچ تەنگىكە لە (قورگ)
دروست ناپىت بە پىچەۋانەى
(راء) سى قەلەو .

نمونه: ﴿الرَّبُّ﴾ النساء: ۱۶۱

دەرچه‌ی پیتەکانی طاء و دال و تاء

دال و تاء

طاء

پیشەوه‌ی زمان (**طرف اللسان**) له گه‌ل ره‌گی دوو ددانی سه‌ره‌وه‌ی

لای پیشه‌وه‌شوینی دەرچه‌وونی پیتەکانی (**طاء** - **دال** - **تاء**) ،

ئەم سێ پیتە به‌ سیفات لی‌ک جیا ده‌کرینه‌وه‌ هەر پیتێک

له‌و پیتانه‌ دەرچه‌یه‌کی تایبەت به‌ خۆی هه‌یه‌.

عَلَيَا الثَّنَائَا.....

وَالطَّاءُ وَالْدَّالُ وَتَا : مِنْهُ وَمِنْ

دو سه لاندی دیکرین له پسته کانی (طاء - دال - تاء) ۱-۲

۱- ټیکه ل کردنی پیټی (تاء) به (طاء) به هوئی له یهک شوین دهرچوونیا نه وه.

نمونه : ﴿ اَسْطَلْعُوا ﴾ البقرة : ۲۱۷

۲- نابیت سیفه تی (الهمس) به پیټی (طاء) بدهین ، به تایبه تی که (ساکن) بیت.

نمونه : ﴿ سَطْرُم ﴾ البقرة : ۱۵۰

۳- گوړینی پیټی (تاء) به (طاء) به هوئی هاتنی له تهنیشت پیټی قهله و.

نمونه : ﴿ اَلْسَتِم ﴾ النامة : ۶

۴- گوړینی پیټی (طاء) به (تاء) به هوئی هاتنیان له تهنیشت یه کتری.

نمونه : ﴿ اَسْتَطَعْتُمْ ﴾ الرحمن : ۳۳

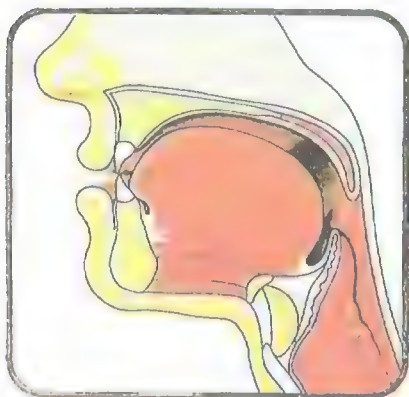
۵- گوړینی پیټی (دال) به (تاء) به هوئی له یهک شوین دهرچوونیا و بایه خ نه دان به سیفه تی هه ژان (القلقلة) له پیټی (دال).

نمونه : ﴿ وَاَعَدَدْنَا ﴾ النساء : ۳۷

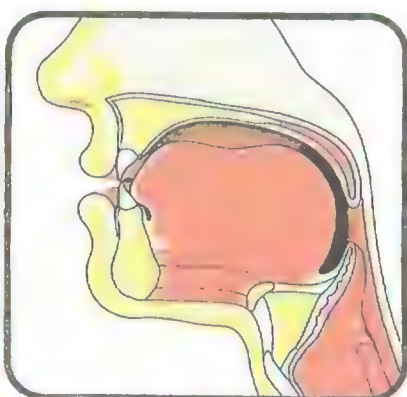
۶- گوړینی پیټی (دال) به (تاء) به هوئی بایه خ نه دان به سیفه تی (الجهن) له پیټی (دال) دا.

نمونه : ﴿ اَلْبِر ﴾ النامة : ۴

دەرچه‌ی بیت‌گانی صاد و سین زای

سین و زای

صاد

پیش‌هوه‌ی زمان (طرف، اللسان) له گهل رهگی دوو ددانی خواره‌وه
دهنگ له نیوان دوو دووانه‌ی سه‌ره‌وه و خواره‌وه دروست ده‌بییت.

عَلَيَا الثَّنَايَا وَالصَّفِيرُ :

.....

.....

مُسْتَكِنٌ مِنْهُ وَمِنْ فَوْقِ الثَّنَايَا السُّفْلَى

له وه لاله دهکرین له پیته کانی (صاد - سین - زای) -۱-

۱- گوڤینی پییتی (صاد) به (سین).

نموونه : ﴿تَحْمَصَ﴾ المائدة : ۳

۲- گوڤینی پییتی (صاد) به (زای) به تایبه تی (همزة) ی پچراوی له پییش بیټ.

نموونه : ﴿وَمَنْ أَسْكَنَ مِنْ اللَّهِ حَدِيثًا﴾ النساء : ۸۷

۳- گوڤینی پییتی (زای) به (سین) به هو ی بایه خ نه دان به سیفه تی (الجهر) له پییتی (زای) که ته نها بهو سیفه ته لیك جیا ده کرینه وه .

نموونه : ﴿وَالرُّجْزَ﴾ المدثر : ۵ ﴿رِزْقًا﴾ النحل : ۷۳

۴- گوڤینی پییتی (سین) به (صاد) به هو ی هاتنی له ته نیشته پییتی قه لهو.

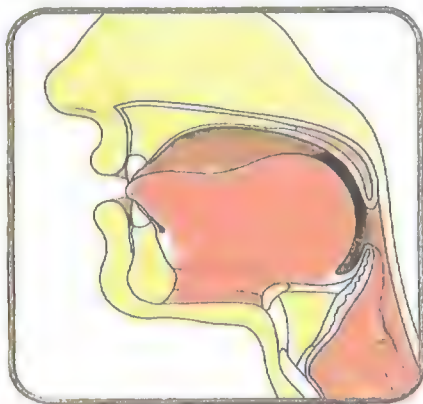
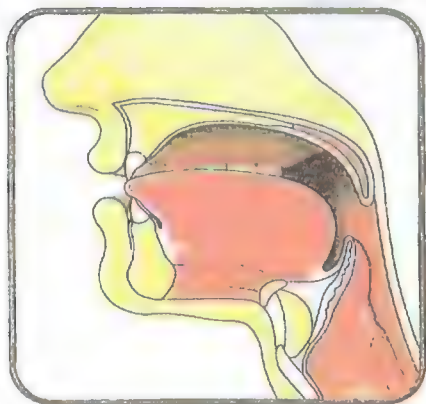
نموونه : ﴿بَسَطَ﴾ المائدة : ۸۲ ﴿يُسْقَوْنَ﴾ المطففين : ۲۵ ﴿يَسْطُورُنَّ﴾ الحج : ۷۲

۵- گوڤینی پییتی (سین) به (زای).

نموونه : ﴿الْمَسْجِدَ﴾ البقرة : ۱۹۶

به تایبه تی له نموونه : ﴿رَجَا إِلَى رَبِّهِ﴾ التوبة : ۱۲۵

دەرچەي پيټه کافي ضاء و ذال ثاء

پيشه وهى زمان (طرف اللسان) له گهل تيغى دووانهى سهره وه شوينى
دەرچوونى ئەم سى پيټهيه (ضاء - ذال - ثاء)

والطاء والذال ونا : للعلينا

.....

پيټى / له جياوازي نيوان ئەم دوو ويټهيه بوټمان دەر ده كه ويټ له
پيټى (ضاء) كوټايى زمان بهرز ده بيټه وه و تهنگيهك له (قورگ)
دروست ده بيټ ، به لأم له پيټى (ذال - ثاء) كوټايى زمان بهرز
نابيټه وه زمان له بارى ئاسايى دايه .

ئو هه لاندی دیکرین له شویئی دهرچوونی پیتهکانی

(ظاء - ذال - ثاء) :

۱- گوړینی پییتی (ظاء) به (ضاد) .

نمونه : ﴿ اَظْلَمُ ﴾ البقرة : ۱۱۴

۲- گوړینی پییتی (ظاء) به پییتی (زای) یه کی قهله و .

نمونه : ﴿ اَظْلَمْتَ ﴾ البقرة : ۲۵۷

۳- گوړینی پییتی (ذال) به پییتی (زای) .

نمونه : ﴿ اَلْأَيْنَ ﴾ البقرة : ۳

۴- تیکه ل کردنی پییتی (ذال) به پییتی (ثاء) .

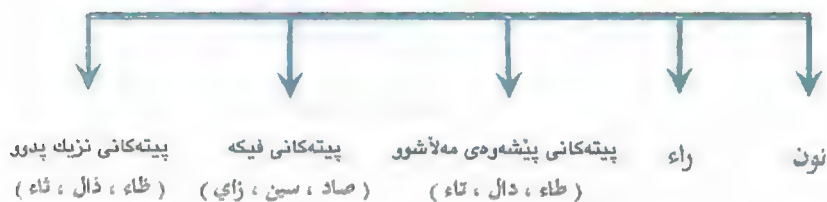
نمونه : ﴿ مِنْ بَعْدِ اِذْنِهٖ ﴾ یونس : ۳

۵- تیکه ل کردنی پییتی (ثاء) به پییتی (سین) .

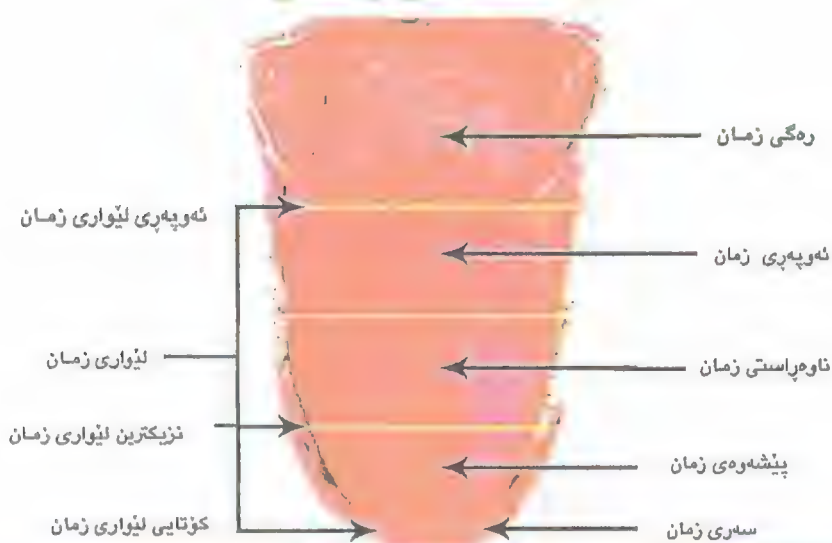
نمونه : ﴿ اَلْكَوْثَرُ ﴾ الکوثر : ۱

تاییی / چاره سهری ئەم هه لانه به ئاشکرا کردنی دهرچه ی پیتهکان و
باهه خ دان به پیدانی سیفته (خوئی یهکان) ده بیئت که له خودی
پیتهکان جیا نابیته وه

دەرىجەى پېئىشەۋەى زىمان (مىخارج مىرقا اللسان)

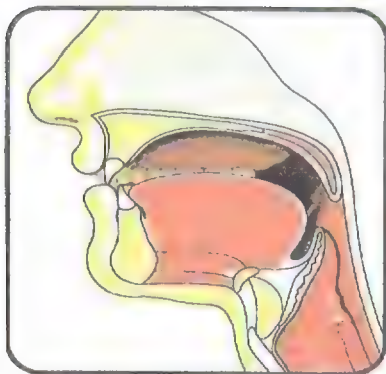
بەئشەكانى زىمان

دەبى ئاگادار بىن پىئەۋەى زىمان (مىرقا اللسان)
جىياۋازى ھەيە لە گەل سەرى زىمان (راس اللسان)
ھەرەك لەم وىئەيەدا دەرەكەۋى.

دەرچەن پیتی فاء

فاء:

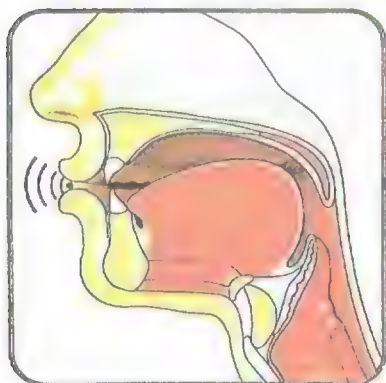
دووانه‌ی سهره‌وه له گه‌ل ناوه‌پراستی
ژووره‌وه‌ی لیوی خواره‌وه.

نمونه: ﴿فَلَا تَقُلْ هَٰذَا أُنْثَىٰ﴾

مِنْ طَرَفَيْهِمَا ، وَمِنْ بَطْنِ الشَّقَةِ :
فَالْقَا مَعَ اطْرَافِ الثَّنَائِيَا الْمُشْرِقَةِ

دەرچەن پیتی واوی (ناهه‌دی)

واوی (ناهه‌دی):

لیوه‌کان به بازنه‌یی و کراوه‌یی بو
پیشه‌وه بی‌ت له‌گه‌ل به‌رز بوونه‌وه‌ی
کو‌تایی زمان.

لِلشَّقَتَيْنِ : الْوَاوُ بَاءٌ مِنْ

.....

نمونه: ﴿وَأَنَّ لَكَ مَرَدًّا لَّنْ تَخْلَفَهُ﴾

طه: ۹۷

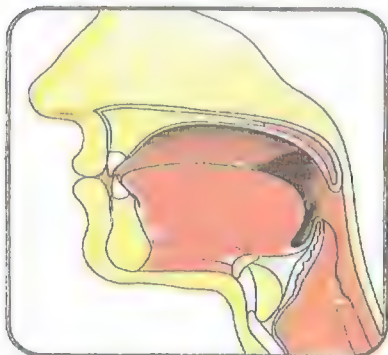
تەنە

به به‌رزبوونه‌وه‌ی کو‌تایی زمان له
دەرپرینی پیتی (واو) ده‌نگ به‌رزنا‌بیته‌وه
بو مه‌لاشوو‌ی سه‌روو، وه ته‌نگی له
قورگ دروست نا‌بی‌ت.

د درجه ی پیتی بـاء

بـاء :

به يه کتر گه ياندنی دوو لیوه کان به
بی بوونی بو شایی له نیوانیاندا.

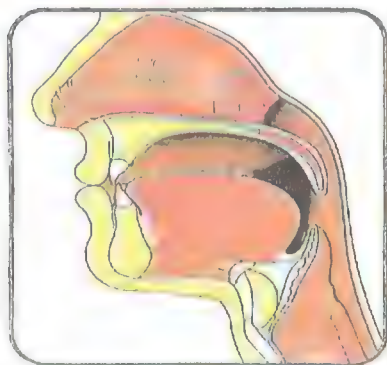
نمونه: ﴿فَأَنْصَبْ﴾ الشرح: ٧

تایینی / زانایان پیتی (باء) ناو

ده بن به (به هری) پیتی (میم) یش ناو ده بن به (به پری) چونکه
له ده برینی پیتی (باء) به شی ته پری لیوه کان به کار دیت به لام له
له ده برینی پیتی (میم) به شی ووشکی لیوه کان به کار دیت.

د درجه ی پیتی (میم)

میم :

به يه کتر گه ياندنی دوو لیوه کان
به مهرجیک دهنگی مینگه ی له گه لدا بیت
له بو شایی ناو لووت، زانایان به شی
لیوه کان یان له پیتی (میم) ناوناوه به
نیوه ی ته واو کراو، وه به شی بو شایی
ناو لووتیان (الخی شرم) ناوناوه به
نیوه ی ته واو کار.

نمونه: ﴿الْزَيْمَ﴾ الملق: ١٤

چە ئە تەبىئىي يەك لە سەر پىتەكەتى (فاء - باء - واو)

نامەدەى:

۱- پىۋىستە وريا بين پىتى (فاء) نەگۆپىن بە پىتى (قە) كوردى بە
هوى زياتر فشار خستنه سەر لىۋى خوارەوہ لە دىۋى ناوہوہ.

۲- نابىت پىتى (فاء) تىكەل بکرىت بە پىتى (واو) بە هوى شوینى
دەرچونىانەوہ.

نمونه :

﴿ لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ ﴾ العنكبوت: ۳۳

۳- لە کاتى بە يەك گەيشنى دوو (فاء) سى بزواو (متحرك) پىۋىستە
(اظهار) بکرىت.

نمونه :

﴿ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْكُمْ ﴾ النساء: ۲۸ ﴿ أَلَنْ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ ﴾ الأنفال: ۶۶

۴- پىۋىستە وريا بين پىتى (باء) نەگۆپىن بە پىتى (پ) كوردى.
بە تايبەتى لەم نمونەيە :

﴿ أَحَصَبَ السَّبَبِ ﴾ النساء: ۴۷.

۵- نابىت پىتى (باء) بە قەلەۋى بخویندرىتەوہ بە هوى هاتنى لە
تەنىشت پىتى قەلەۋى.

بە تايبەتى لەم ووشانە :

﴿ الْبَرُّ ﴾ البقرة: ۲۰ ﴿ الْبَطْلُ ﴾ الإسراء: ۸۱ ﴿ كَتَبَ اللَّهُ ﴾ النساء: ۲۴

٦- له پیتی (واو) سی نا مه ددی پیویسته فیرخواز راهینان به لیوه کانی بکات.

وهك ئەم نموونانه :

﴿ سَمَوَاتٍ ﴾ البقرة : ٢٩ ، ﴿ وَهُوَ ﴾ البقرة : ٢٩ ، ﴿ عَذُّوْا ﴾ البقرة : ٣٦ ،

﴿ اَنْ لَّوْ ﴾ سبا : ٣ ، ﴿ لَوَّوْا ﴾ المنافقون : ٣ ، ﴿ قَوْمِ ﴾ ابراهيم : ٩

٧- نابیت پیتی (واو) به قهلهوی بخویندریتتهوه به هووی هاتنی له تهنیشت پیتی قهلهو.

به تاییهتی لهم ووشانه :

﴿ حَوَانَا ﴾ النساء : ١٠٧ ﴿ قَوْمِینَ ﴾ المائدة : ٨ ﴿ وَاتَّقُوا اللَّهَ ﴾ المائدة : ٨

٨- له پیتی (واو) سی نامه ددی له کاتی وهستان له سهری به (شه دده) پیویستی به پاله په ستوی دهنگ ههیه له دهر برین.

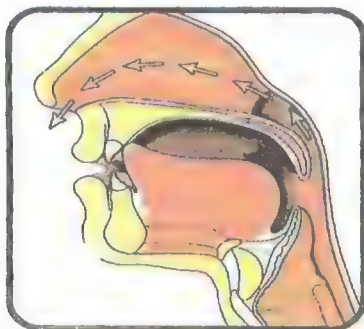
نموونه:

﴿ عَذُّوْا ﴾ البقرة : ٣٦

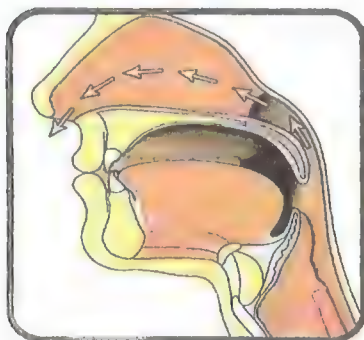
دەرچهي مينگه له کاتي هه بووني له پيت

بريتي يه لهو دهنگه ي که دهردهچيټ له بوښايي ناو لووت (الخيشوم)
وتايي به (ميم و نون) و بهردهوام له گه لئاندايه ولييان جيانايټه وه.

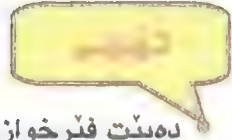
وَعُنَّةٌ : مَخْرَجُهَا الْخَيْشُومُ

(نون) بي مينگه نايټ

(ميم) بي مينگه نايټ

دهبیّت فیرخوان وریا بیّت له دهپرینی پیتی (میم) هەردوو لیوه‌کان
له سه‌ریه‌کتر دابنیت و په‌له‌ی تیدا نه‌کات نه‌گه‌ر نا سیقه‌تی هه‌ژان
(قلقلة) وهرده‌گریّت.

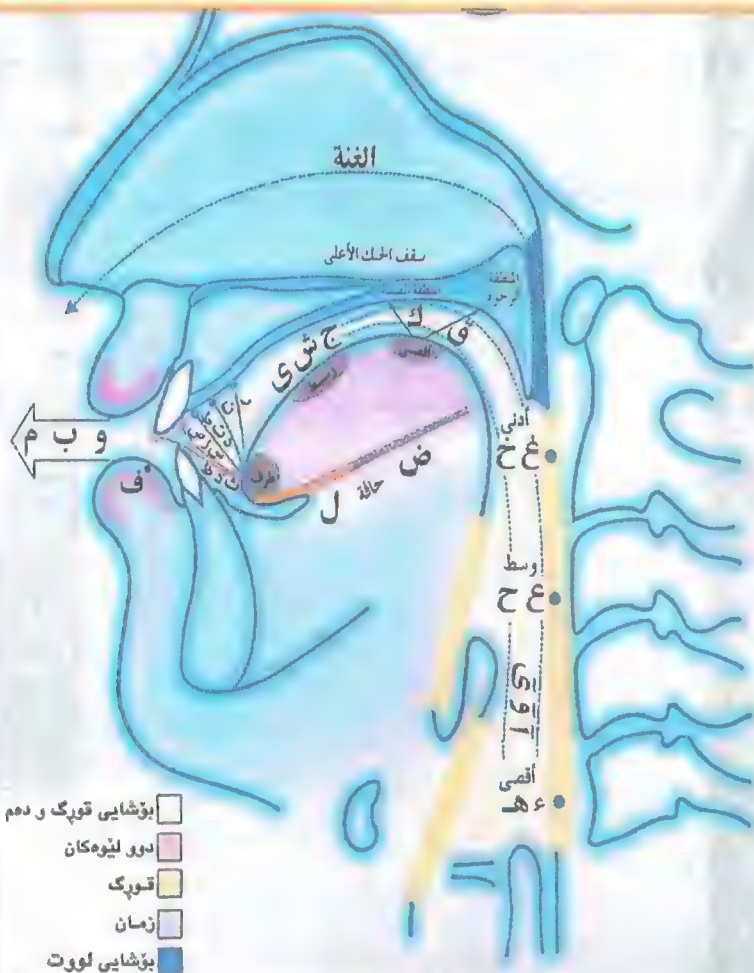
• مینگه (غنة) ده‌نگی هه‌یه و شوینی ده‌رچوونیشی هه‌یه، به‌لام وه‌ک
پیت (رسم) و وینه‌ی نیه له نویسندا.

• نابیّت پیتی (میم) به‌قه‌له‌وی بخویندریته‌وه به‌هۆی هاتنی له

ته‌نیشته‌ پیتی قه‌له‌و به‌ تایبه‌تی لهم ووشانه : ﴿مَخَصَّةٌ﴾ المائدة: ۳

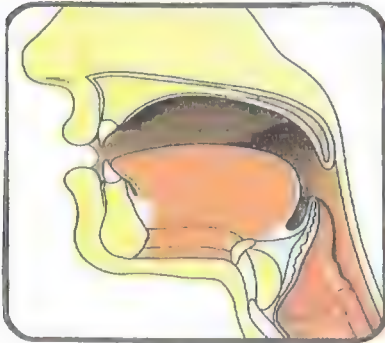
﴿مَرَضًا﴾ البقرة: ۱۰ ﴿الْمَصِيرُ﴾ الأنفال: ۱۶

شویینی ده رچوونئی پیته کانی زمانئ ننډه بی به گشتی

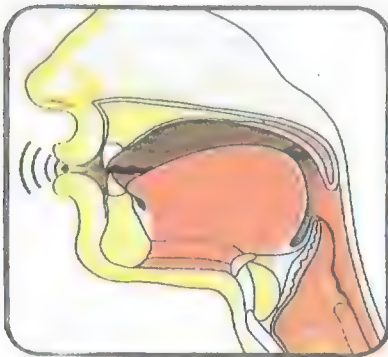

(إتمام حركات الحروف)

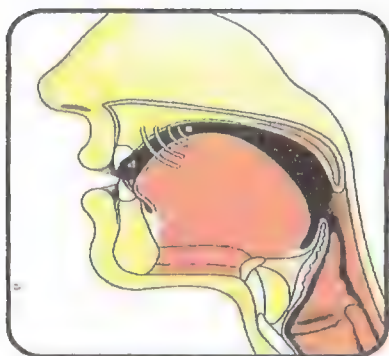
تەواو ھېئەتەن وریک و ییکی جوولە ی پیتەکان (فتحة - ضمة - کسرة)

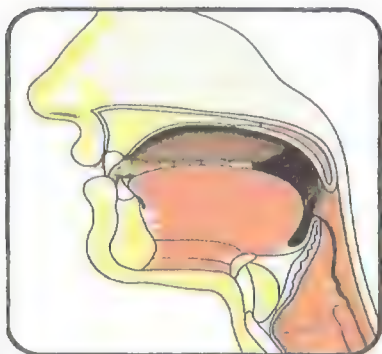
۱- پیویستە لە سەر قورئان
خوین دەمی تەواو بکاتەو لە
کاتی دەربڕینی ئەو پیتە ی که
(مفتوح) ه ، ھەروەک چۆن پیتی
(الف) دەردەبڕی ، وەزمانیش
لەباری ئاسایی دادەبێت *

۲- پیویستە لە سەر قورئان
خوین دوو لیوێکانی بە بازنە ی
کراوێی بۆ پیشەوێ بێنێت لە
کاتی دەربڕینی ئەو پیتە ی که
(ضمة) یه ، ھەروەک چۆن پیتی
(واو) دەردەبڕی.

۲- پيويسته له سهر قورئان خويڼ
چه ناگهي خواره وه دابه زيښت و
ناوهراستي زمان بهر زکاته وه بو
مه لاشوي سهر وو له کاتي دهر پريني
ئو پيته ي که (مکسور) که سره ي
له ژړه، ههروهک چوڼ پيتي (ياء)
دهر دهر پي.

۴- ئو پيته ي (ساکن) له له
شويني بنه رته خوي
دهر دهر چيټ به بي ئه وه ي هيچ
کام له وانه ي پيشتري له گه لدا
بيټ، وه به گوړه ي سيفه تي
پيته که تايبه تمه ندي خوي
ده بيټ. بو نمونه پيتي (فاء ي)
(ساکن).

الوقف بدون (هـ)

بریتیه له وهستان لهسه کۆتایی وشه به مهرجیک پیتی پیش کۆتایی
پیتی درێژ کردنهوه: (ا ، و ، ی) و (اللین) : (و ، ی)
نه ییت *

تییینی :

پیویسته فیڕ خواز راهینان به زمان و شهویلاکی بکات له دهرپرینی
دوو پیتی زهنه دار (ساکن) له دواى یهك.

وهكو (ابن الجزري) رحمهتى خواى لى بى دهفهرموى :

وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ تَرْكِهِ إِلَّا رِيَاضَةٌ أَمْرِي بِفَكِّهِ

خشتهى وهستان (الوقف) لهسه رئهو ووشانهى كه پيتهكانى درێژ
کردنهوه (ا ، و ، ی) له پیش کۆتایی یان دانه هاتوووه

پيتهكان	ووشه	زهنه داری بته رتهى (سكون عارض)	زهنه داری هاتوو (سكون عارض)
ا + ف	﴿ غُلْفٌ ﴾ البقرة: ٨٨	ل	ف
ا + ض	﴿ وَالْأَرْضِ ﴾ البقرة: ١٠٧	ر	ض
ا + س	﴿ الْبَاسِ ﴾ البقرة: ١٧٧	ا	س
ا + هـ	﴿ فَلْيَضْحَكُوا ﴾ البقرة: ١٨٥	ا	هـ

ل	ت	﴿الْقَتْلِ﴾ البقرة: ١٩١	ت + ل
ي	هـ	﴿الْهَدْيِ﴾ البقرة: ١٩٦	ي + هـ
ل	س	﴿وَالسَّلَ﴾ البقرة: ٢٠٥	ل + س
م	ث	﴿يَا أَيُّهَا﴾ البقرة: ٢٠٦	ث + م
ر	م	﴿الْأَمْرِ﴾ البقرة: ٢١٠	م + ر
و	ف	﴿الْعَفْوِ﴾ البقرة: ٢١٩	و + ف
م	س	﴿وَالْجَسْرِ﴾ البقرة: ٢٤٧	م + س
هـ	ت	﴿فَأَهْلَكَكَتَهُ﴾ آل عمران: ١١٧	ت + هـ
ر	ف	﴿الْكُفْرِ﴾ آل عمران: ١٧٦	ر + ف
ف	س	﴿النِّصْفِ﴾ النساء: ١١	ف + س
ت	ح	﴿السُّحْتِ﴾ المائدة: ٦٢	ت + ح
و	هـ	﴿وَلَهُمْ﴾ الأنعام: ٣٢	و + هـ
ر	ح	﴿وَالْبَحْرِ﴾ الأنعام: ٥٩	ر + ح
ل	ب	﴿قَبْلِ﴾ الأعراف: ١٧٣	ل + ب
د	هـ	﴿عَهْدِ﴾ الأعراف: ١٠٢	د + هـ
ش	ر	﴿الْعَرْشِ﴾ يونس: ٣	ش + ر

ل + ہ	﴿يَذَلُّهُ﴾	یونس: ۱۵	ل	ہ
ل + م	﴿الْعَالَمُ﴾	یونس: ۹۳	ل	م
ب + ح	﴿الصُّبْحُ﴾	ہود: ۸۱	ب	ح
ب + ی	﴿الذُّبُ﴾	یوسف: ۱۳	ب	ی
غ + ی	﴿وَالْبَغِي﴾	النحل: ۹۰	غ	ی
ب + غ	﴿نَبِغُ﴾	الکہف: ۶۴	ب	غ
ح + ی	﴿بِالْوَحْيِ﴾	الانبیاء: ۴۵	ح	ی
ف + ل	﴿الْكِفْلِ﴾	الانبیاء: ۸۵	ف	ل
ن + ہ	﴿مِنْهُ﴾	الحج: ۷۳	ن	ہ
س + م	﴿بِالْأَمْسِ﴾	القصص: ۱۹	س	م
ر + ہ	﴿أَسْتَجِرُّهُ﴾	القصص: ۲۶	ر	ہ
ب + ہ	﴿الرَّهْبِ﴾	القصص: ۳۲	ب	ہ
ع + د	﴿بَعْدُ﴾	الروم: ۴	ع	د
ل + ر	﴿الذِّكْرِ﴾	ص: ۱	ل	ر
ع + ض	﴿بَعْضِ﴾	الجاثیہ: ۱۹	ع	ض
ر + ہ	﴿الدَّهْرِ﴾	الجاثیہ: ۲۴	ر	ہ

ن	خ	﴿يَحْضَنَ﴾ الطلاق: ٤	خ + ن
ن	خ	﴿وَيَقِضْنَ﴾ الملك: ١٩	خ + ن
ل	ع	﴿كَالْهَلِ﴾ المعارج: ٨	ل + ع
ن	ع	﴿كَالْعَيْنِ﴾ المعارج: ٩	ن + ع
ر	ص	﴿كَالْقَصْرِ﴾ المرسلات: ٣٢	ر + ص
ر	ف	﴿صُفْرٌ﴾ المرسلات: ٣٣	ر + ف
ع	ع	﴿الْبَجِّ﴾ الطارق: ١١	ع + ع
ع	ع	﴿الصَّنْعِ﴾ الطارق: ١٢	ع + ع
ل	ع	﴿فَصْلٌ﴾ الطارق: ١٣	ل + ع
ل	ع	﴿بِالْمَزَلِ﴾ الطارق: ١٤	ل + ع
ر	ع	﴿وَالْفَجْرِ﴾ الفجر: ١	ر + ع
ر	ع	﴿وَالْوُثْرِ﴾ الفجر: ٣	ر + ع
ر	ع	﴿الْقَدْرِ﴾ القدر: ١ - ٢	ر + ع
ر	ع	﴿شَهْرِ﴾ القدر: ٣	ر + ع
ر	ع	﴿حُسْرِ﴾ العصر: ٢	ر + ع

بقی دربرپیشی پیتہ کان پیوستمان ہم نژاد پارائندہیہ ، کہ پیغمبر موسیٰ (علیہ السلام) داوای له خواہی

پہرہہ دگار کرد ﴿رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي﴾، وَبَيِّرْ لِي أَمْرِي، وَأَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي، يَقْقُهَا قَوْلِي ﴿

A decorative rectangular border with ornate floral and scrollwork patterns in gold and green, framing the central text.

به‌شی دووهم

سیفه‌تی پسته‌کان

سیفەتی پیتەکان

ههروهك له پێشتر بۆمان روون بووه كه به زانینی شوینی دەرچوون
پیتەکان ، قورئان خوین به شیوهیهکی زۆر باش و به زمانیکی پارا
پیتەکانی قورئان دهخوینی .

سیفەت له زمانه وانیدا :

بریتییه له ههڵسان به شتێك له واتهامادی یه كان (بینراوهكان) یان
مهعنهویهكان(نه بینراوهكان)

مادی یه كان (بینراوهكان) ، وهكو : **درێژێ** ، **كرێتو** ، **سپیاکی** ،
سۆراتی.... هتد

مهعنهویهكانیش (نه بینراوهكان) وهكو : **زانست** ، **ئههوب** ، **خاندانی** ،
زیرهکی ، **حهیا** ... هتد.

سیفەت له زاراوهدا:

بریتییه له چۆنییهتی دهرکهوتنی پیت له شوینی دەرچوونی ، كه له
رێگهی ئهوهوه دهزانین ئهم پیته ئاشکرایه واته (مجهور) یان چریه -
شاراوهیه - (مهموس) یان توند - بههیزه - (شدید) یان له رینه وهیه -
ههژانه - (مُقْلَقْل)ه و هتد.

سووده‌کانی زانینی سیفه‌تی پیته‌کان :

جیاکردنه‌وه‌ی ئەو پیتانه‌ی که هه‌مان شوینی دەرچوونیان هه‌یه یان لیک نزیکن (ابن الجزري) فەرموویه‌تی : هەر پیتیک هه‌مان سیفه‌تی هه‌بوو له‌گه‌ل یه‌کتری ئەوه له‌ شوینی دەرچوونیان لیک جیا ده‌کری‌نه‌وه ، و هەر پیتیک هه‌مان شوینی دەرچوونی هه‌بیت له‌گه‌ل یه‌کتری ئەوه ته‌نها به‌ سیفه‌ته‌کانی لیک جیا ده‌کری‌نه‌وه ، ئەگەر ئەوه‌ش نه‌بی ئەوه ده‌نگی پیته‌کان دەرناچی تاکو گویت لی بیت هه‌روه‌ک ده‌نگی ئاز‌ه‌ه‌کان که هیچ واتایه‌کی روونی نییه ، بۆ نمونه پیته‌کانی (ثاء ، ذال ، ظاء) یه‌ک شوینی دەرچوونیان هه‌یه به‌لام به‌ بوونی سیفه‌ته‌کانی به‌رزبوونه‌وه (الاستعلاء) و پێوه‌نووسان (الاطباق) له‌ پیتی (ظاء) ئەوا پیته‌که وه‌ک خۆی ماوه‌ته‌وه ئەگەر ئەو دوو سیفه‌ته نه‌بوایه ئەو کاته ئەگوێرا بۆ پیتی (ذال) ، و ئەگەر سیفه‌تی چریه - شار‌وه - (الهمس) نه‌بایه له‌ پیتی (ثاء) ئەوه ئەو کاته ئەبوو به‌ (ذال) .

١- زانینی پیته به‌هێزه‌کان و بی‌هێزه‌کان که به‌هۆی ئەویش - واته‌: سیفه‌تی پیته‌کان - ئەزانری کامه‌یان ئەکری تیک هه‌لکیشانی بۆ بکری له‌گه‌ل پیتیکی تر و کامه‌یان ناکری ، ئەو پیته به‌هێزه‌ی که تایبه‌تمه‌ندییه‌کی هه‌یه له‌ سه‌ر پیته‌کانی تر ئەوه ناکری له‌ گه‌ل پیتیکی بی‌هێز تیک هه‌لکیش بکری بۆ ئەوه‌ی تایبه‌تمه‌ندییه‌که‌ی له‌ ده‌ست نه‌دا ، بۆ نمونه پیتی (طاء) پیتیکی به‌هێزه و پیتی (ثاء) پیتیکی بی‌هێزه ، ئەگەر هاتوو پیتی (ثاء) زه‌نده‌دار (ساکن) بوو و له‌ پیشی پیتی (طاء) هات ئەوا تیک هه‌لکیشانی ته‌واو پووده‌دات له‌

نیوان پیتی (تاء) و (طاء) وهكو : ﴿ وَذَتْ طَائِفَةٌ ﴾ آل عمران: ٦٩ ، بهلام
 ئەگەر هاتوو پیتی (طاء) له پێشی پیتی (تاء) هاتبوو ئەوا تێك
 هەڵکێشانی ناتەواو پروو دەدات بۆ ئەوەی سیفەتی بهیژی (طاء) له
 دەست نەدات ، وههروهها سیفەتەکانی بهرزی و پێوهنووسان
 (الاستملاء ، الاطباق) له دەست نەدا بەلکوتەنەها سیفەتی له‌رینه‌وه
 (القلقلة) له دەست ئەدات وهكو : ﴿ بَسَطَتِ ﴾ المائدة: ٢٨ ، بهلام له
 هەندێ کاتدا تێك هەڵکێشان له نیوان بهیژی و بێ هیژ پروو دەدات ئەگەر
 هاتوو له (ریاویەتەکه) به تێك هەڵکێشان هاتبوو ، ههروهك وتمان (تێك
 هەڵکێشان له نیوان به‌ه‌ی‌ژ و ب‌ی‌ه‌ی‌ژ) نابێت ئەمە له پوانگەی زانستی
 یهوه ، بهلام له قورئان دا (ریاویەت) له پێش زانست یاخود زانین
 دی٢ ، چونکه ئەو بنهما بنه‌په‌تی یه‌ی (اصلي) كه قورئان له سه‌ری
 وهرده‌گیریت بریتی یه له (ریاویەت) نهك زانست و زانین ، و
 نموونه‌ش بۆ ئەمە ووشە‌ی : ﴿ فَخَلَقُوا ﴾ المرسلات: ٢٠

٢- باش دەربرینی پیتەکان : ئەگەر هاتوو پیتەکان کۆ بوونه‌وه له
 ووشه‌یه‌ك یاخود له ته‌ن‌یشت یه‌ك هاتبوون ، وه‌ك جیا‌کردنه‌وه‌ی پیتی
 ناسك له پیتی قه‌له‌و ، ئەگەر پیتیکی قه‌له‌و له ته‌ن‌یشت پیتیکی ناسك
 بوو ، نموونه : ﴿ يَخْنُصُّ ﴾ البقرة: ١٠٥ ﴿ حَصَصَ ﴾ يوسف: ٥١ ﴿ صَفَصَفَا ﴾ طه: ١٠٦
 هه‌روه‌ها به‌ رزگار‌کردنی پیت له‌ مین‌گه‌ ئەگەر هاتوو پیتیکی به
 مین‌گه‌ی له ته‌ن‌یشت هاتبوو نموونه :

﴿ فِي مَخْصَصَةٍ ﴾ المائدة: ٣ ﴿ نُهْنَوْنَ ﴾ النساء: ٣١ ﴿ الْأَنْهَرُ ﴾ الرعد: ٢٥

رای زانایان له ژماره‌ی سیفه‌تی پیته‌کان:

زانایان رای جیاوازیان هیه له سهر ژماره‌ی سیفه‌تی پیته‌کان ، هندی له زانایان ئه‌لین (حه‌قه‌ده) سیفه‌ته وه‌کو ئیمامی (ابن الجزري)، به‌لام هندی له زانایان ئه‌لین (شازده) سیفه‌ته وه‌کو (ئیمام شاطبي و سخاوي) له بهر ئه‌وه‌ی هه‌ردووکیان هه‌لسان به لادانی هه‌ردوو سیفه‌تی زمان تیرژی و قه‌ده‌غه‌بوون (الإذلاق - الاصمات) له‌بهر ئه‌وه‌ی هیچ په‌یوه‌ندییه‌کیان به زانستی ته‌جوید نییه ، به‌لام هه‌لسان به زیادکردنی سیفه‌تی (الهوائیة) له پیتی (ئه‌لیف) واته‌وه‌ی سیفه‌ته‌ی که به دهرکردنی هه‌وا له دهم دهرده‌چی ، وه هندی له زانایان (بیست) سیفه‌ت بو پیته‌کان ده‌ژمیرن وه هندیکی تر ئه‌لین پیت (چل) سیفه‌ت و نازناوی هیه.

ئیمه مه‌زه‌بی (ابن الجزري) مان هه‌لبژارد له‌بهر ئه‌وه‌ی زۆربه‌ی رای زانایان له‌سهر ئه‌وه‌ی کو‌کن که (حه‌قه‌ده) سیفه‌ته .

دابەش‌کردنی سیفه‌ته‌کان:

دهرباره‌ی دابه‌شکردنی سیفه‌تی پیته‌کان (ابن الجزري) - رحمه الله - و زۆرینه‌ی زانایه پیشینه‌کان بو هاودژه‌کان (ده) سیفه‌تیان داناوه ، وه بو ئه‌وه‌ی سیفه‌تانه‌ش که هاودژیان نیه (حه‌وت) یان داناوه . ئیمه‌ش لی‌رده‌دا ئاماژه به هه‌ردوو سیفه‌تی شاراو (الخفاء) و مینگه (الغنة) ده‌که‌ین به‌م شی‌وه‌یه: پیته‌کانی (الخفاء) بریتین له (چوار) پیت : (هه‌ا) و پیته‌کانی درێژ‌کردنه‌وه (المد) (ا ، و ، ی) که له وشه‌ی (هاوي) دا کو‌کراونه‌ته‌وه . وه پیته‌کانی (الغنة) ش بریتین له: (م ، ن).

چریه - شاراوہ - (الهمس)

و

نَاشِکِرَا (الجهر)

پیتہ کانی زمانی عہد ہی نہ رووی ہناسہ گیر یوون و ہناسہ

رؤیشتن

نَاشِکِرَا (۱۹)

ئو پیتانہی کہ ماون

چریه (شاراوہ) (۱۰)

(سَكَتَ فَحَتَّ شَحْمَ)

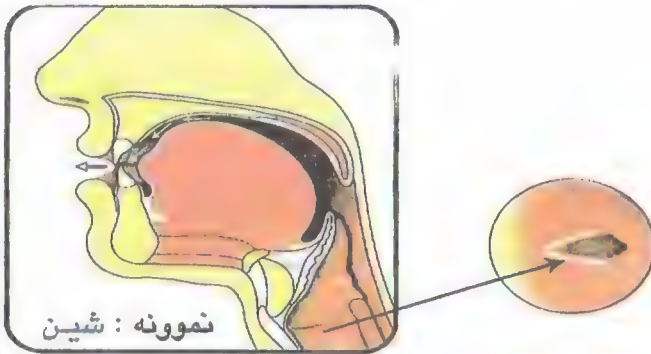
چرپه (الهمس)

له زمانه وانیدا : چرپه - شاراوه -

له زاراوهدا : بریتیه له شاراوهدی دهنگ له بیستن دا له ئه نجامی کرانه وهی دوو دهنگه ژییه کان و نه هه ژانیان به رویشتنیکی زۆری هه وای هه ناسه له پیته کانی (الهمس) ، وهژمارهی پیته کانیشتی بریتین له ده پیت که کوکراونه ته وه له م رسته یه دا : (**لَه نَحْصَ سَكَتْ**) ، به هیژترین پیته کانی (الهمس) بریتین له : (صاد ، خاء) ، و پیته کانی مام ناوه ندی : (کاف ، تاء) و لاوازترینی پیته کان : (فاء ، حاء ، ثاء ، هاء) .

(ابن الجزري) رحمه تي خواي لى بيت ده فرموي :

مَهْمُوسُهَا : فَحَتْهُ شَخْصٌ سَكَتْ.....

وینه ی راسته قینه له دوو دهنگه ژییه کان له باری چرپه دا

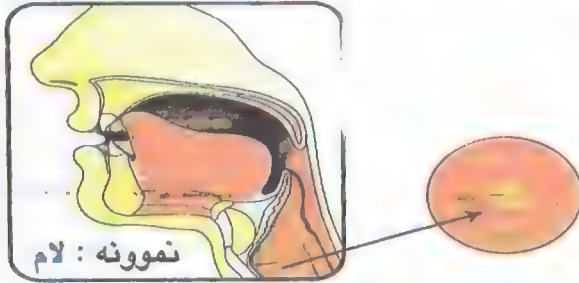
نموونه : ﴿ إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ﴾ التکویر : ۱

ثاشكرا (الجهر)

له زمانه وانیدا : واته ثاشكرا •

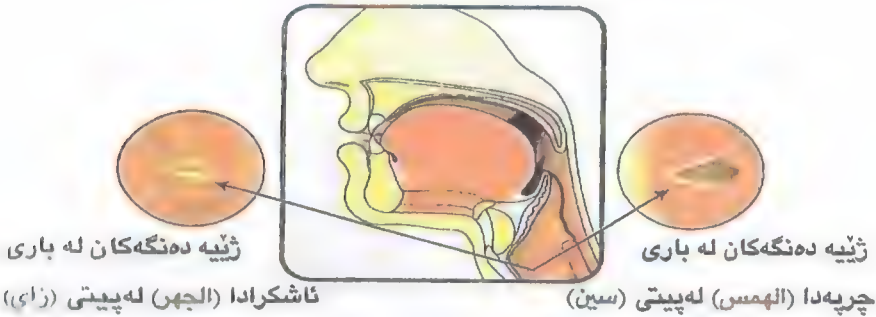
له زار او ده : بریتیه له ثاشكرا کردنی دهنگ و بیستنی بهروونی له
ئهنجامی لیکدانی دوو دهنگه ژییهکانی و ههژانیان و گیربوونی زۆری
ههواى ههناسه له پیتتهکانی ثاشكرا (الجهر) که ژمارهیان بریتیه له (۱۹)
پیت ، که کوکراونه تهوه له م رستهیه دا : (عَلَمَ زُرْدُ قَارِئِهِ عَضَ فِي طَلَبِ جَدِّ)

صِفَاتُهَا : جَهْرٌ وَ رِخْوٌ مُسْتَفِیلٌ مُنْفَتِحٌ مُصَمَّتَةٌ : وَالضَّدُّ قُلْ

وینهى راسته قینهى دهم له بارى (الجهر) ثاشكرادا.

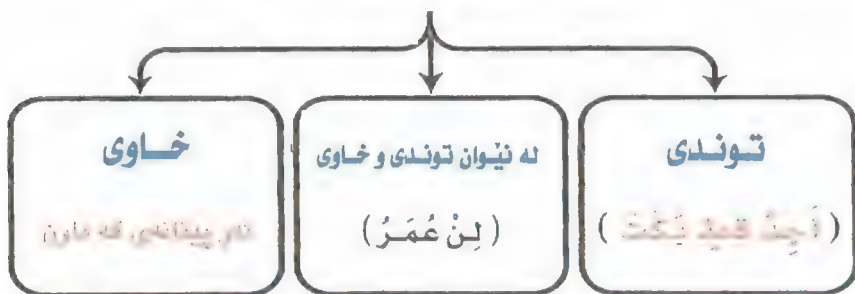
نمونه : ﴿ أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَأَنْشَقَّ الْقَمَرُ ﴾ القمر: ۱

شوین و جیگهى دوو دهنگه ژییهکان له بارى چریه (الهمس) و ثاشكرادا (الجهر)

پیتھه کانی زماننی عه ره بای

له رهوی رۆیشتنی دهنگ له شوینی ده رچهی پیتی

تووندی (الشدة)

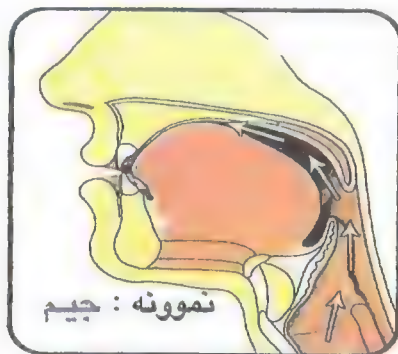
(أَجْدُ قَطِ بَكْتُ)

له زمانه وانیدا : واته به هیزی و توندی

له زاراوه دا : بریتیه له تیپه پنه کردن و گیرانی دهنگ له ده برینی پیتی

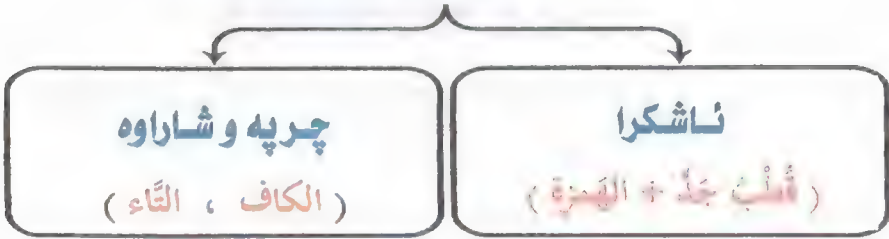
توندی (الشدة) له ئەنجامی داخرانی شوینی ده رچه که.

شَدِيدًا لَفْظُ : أَجْدُ قَطِ بَكْتُ

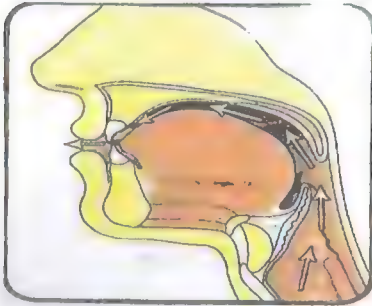

﴿وَمَا صَاحِبُكُم بِغَوِي﴾ التكرير: ٢٢

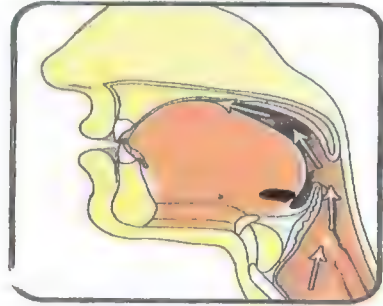
پیتھکانی توندی

دەرچوونی دهنګ دواي گيراندهوي لهو پیتھی که توند و ئاشکرایه

پیتی (جیم) له دواي
دەرچوونی دهنګه کهي

پیتی (جیم) له کاتي
دەرچوونی دهنګه کهي

پالہ په ستوی دهنګه گیراوه که له دواوهی دەرچہی پیتھکه و پاشان
دەرچوونی نیشانه - (سهم) ی وینہی لای چهپ- زمان رهوانی و
هاوسهنگی دهنګ دیاری دهکات ، پیویسته راهینان به زمان بکریت به
پیتی (شہدہ) .

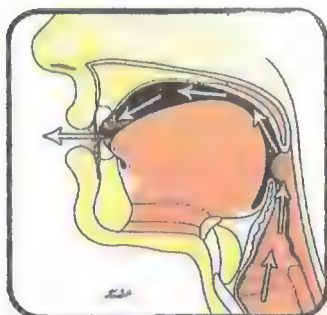
نمونه : ﴿وَإِذَا الْبُحَارُ عُثِّرَتْ﴾ الانطار: ۳ ﴿وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ﴾ البقرة: ۱۹۷

﴿إِنَّ كِتَابَ الْآنْبَارِ لَفِي سُورٍ﴾ المطففين: ۷

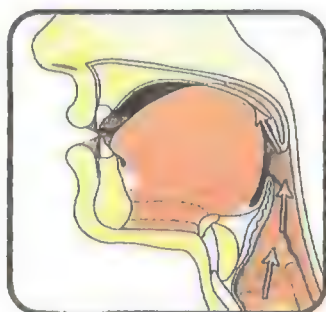
دەرچوونی هه‌ناسه دوا‌ی گیرانه‌وه‌ی ده‌نگ

له پیتی توند (شاید) و چرپه (مهموس)

تی‌بینی / سیف‌ه‌تی توندی و چرپه له پیتی (کاف و تاء) دوو سیف‌ه‌تن له‌سه‌ر ریزه‌بندی ئەم دوو پیتانه له ده‌ست پیکا سیف‌ه‌تی توندی تیایان دا به‌رجه‌سته ده‌بیت له کو‌تاییدا سیف‌ه‌تی چرپه به دوا‌یه‌وه دیت.

پیتی (کاف) له کاتی
دەرچوونی هه‌واس هه‌ناسه

پیتی (کاف) له کاتی
گرتنه‌وه‌ی ده‌نگ

دەرچوونی هه‌ناسه دوا‌ی گیرانه‌وه‌ی ده‌نگ له کاتی دەرپرینی پیتی توندی و چرپه ئەمه‌شیان له پیتی (کاف و تاء).
نمونه :

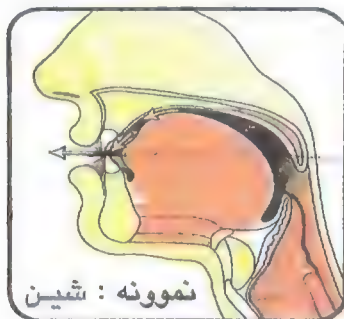
﴿فِي سَآءٍ﴾ سآء: ٢١ ﴿وَإِذَا أَلْحَاثُ الْشَّيْءِ﴾ التكرير: ٦

خاوی و نه رمی (الرخوة)

له زمانه وانیدا : واته خاوی و نه رمی.

له زاراوهدا : بریتیه له رویشتنی تهواوی دهنگی پیته خاوهکان له کاتی
تیپه پوونی له شوینی ده رچوونی، ژماره ی پیته خاوهکان (الرخوة)
شازده پیتن :

(حاء ، خاء ، ذال ، زاي ، ثاء ، سین ، شین ، ألف ، صاد ، ضاد ، ظاء ،
واو ، غین ، فاء ، هاء ، یاء)

نموونه ی پیتی (شین) : ﴿عَشْرًا﴾ القصص: ۲۷

مام ناوهندی (التوسط)

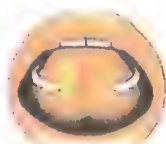
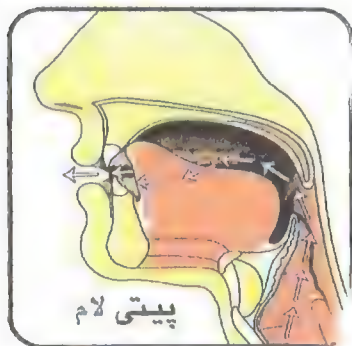
له زمانه وانیدا : واته مام ناوهندی

له زاراهدا : بریتیه له رویشتنی بهشیکی دهنگه که له شوینی
 دهچوونی پیتی مام ناوهند به هوی تهواوی دانه خراخی دهچهی
 پیتهکان ، پیته مام ناوهندییهکان (التوسط) پیچ پیتن : (لِنْ عَمَر)

مام ناوهندی له پیتی (لام) دا

بریتیه له رویشتنی بهشیکی دهنگه که له کاتی دهبرینی پیتی (لام) به
 هوی ریگری پیشهوهی سه‌ریشتی زمان .
 (ابن الجزري) رحمته‌تی خوی لی بی ده‌فرموی :

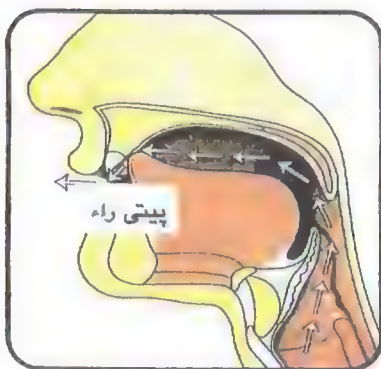
وَبَيْنَ رَخْوٍ وَالشَّيْدِ : (لِنْ عَمَر)

دیمه‌نیکی روون و به‌رچاو له کاتی
 دهبرینی پیتی (لام) له ده‌مدا

مام ناوه‌ندی له پیتی (راء)

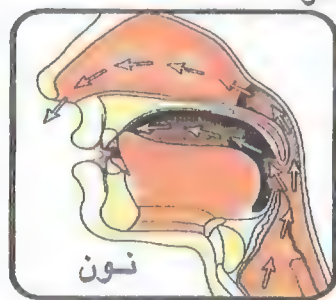
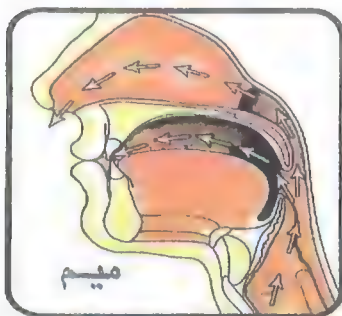
بریتیه له رویشتنی دهنگ له کاتی دەربرینی پیتی (راء) به هۆی ریگری زۆرتین به‌شی پێشه‌وه‌ی سه‌ر پشتی زمان (طرف اللسان) که‌ریگره‌ له دەرچوونی دهنگی پیتی (راء) به‌ته‌واوی.

دیمه‌نیکی روون به‌رچاو له دەربرینی پیتی (راء) روون ده‌بیته‌وه‌ مانه‌وه‌ی بۆشاییه‌کی که‌م له‌ کۆتایی پێشه‌وه‌ی سه‌ر پشتی زمان (طرف اللسان) به‌شیکی ده‌نگ له‌ بۆشاییه‌ تێده‌په‌رێت.

مام ناوه‌ندی له‌ پیته‌گانی (نون) و (میم)

بریتیه‌ : له‌ رویشتنی به‌شیکی ده‌نگه‌که‌ به‌ دەربرینی پیتی (نون) و (میم) دا به‌ هۆی کرانه‌وه‌ی به‌شی بۆشایی لوت (الخیشوم) له‌ مینگه‌دا و داخرانی به‌شیکی ده‌م له‌ هه‌ردوو پیتدا وه‌ک چۆن له‌م دوو وێنه‌یه‌دا روون کراوه‌ته‌وه‌.

نمونه‌ : ﴿فَاتَّهَنَّ﴾ البقرة: ۱۲۴ ﴿فَإِنْ﴾ القصص: ۲۷ ﴿أَمَلُمْ﴾ فاطر: ۴۰

مام ئاۋەندى لە پىتى (عین)

بریتىيە لە رۆيشتنى بەشىكى دەنگەكە لە
دەرىزىنى پىتى (عین) بە ھۆى
گەرانبەھى زمانە بچكۆلە بۆ دواۋە.

نموونه : ﴿ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ﴾ الكافرون : ۲

بەرزى (الإستعلاء)

لە زمانەوانىدا : واتە بەرزى و بەرزکردنەوه *

لە زاراوەدا : بریتىيە لە بەرز بوونەوهى ئەوپەرى زمان^(١) بەرهو رووى
مەلأشوو سەرەوه لە دەربېرى پیتەکانى بەرزى ، پیتەکانى بەرزى کو
کراوەتەوه لە (حُصَّ ضَغِطَ قِطًا) .

وهك (ابن الجزري) دەفەرموى :

وَسَبُعُ عَلُو: (حُصَّ ضَغِطَ قِطًا) حَصَرَ

نزمى (الإستفال)

لە زمانەوانىدا : واتە نزمى و دابەزىن *

لە زاراوەدا : بریتىيە لە دابەزىنى دەنگ^(٢) بەرهو خوارەوهى زمان لە
دەربېرى پیتەکانى (الإستفال) نزمى ، پیتەکان کوکراونەتەوه لەم
رستەيهدا: (ثَبَّتَ عَزُّ مَنْ يُجَوِّدُ حَرْفَهُ سَلَّ إِذْ شَكَا) .

حرفه

(١) لە پێناسەى بەرزى هەم دەنگ بەرز دەبێتەوه و هەم ئەوپەرى زمانیش بەرز
دەبێتەوه بەرهو رووى مەلأشوو سەرەوه ئەوەش لە بەر تەنگ بوونى قوپگە و
وەسەرکەوتنى دەنگى پیتەكەيه بو گۆمەتى مەلأشوو سەر و وەشایانى بەرز
کردنەوهيه .

(٢) لە پێناسەى (الإستفال) هەم زمان دادەبەزى هەم دەنگ دادەبەزى بەرهو
خوارەوهى دەم ، تەنها لە پیتی (واو) کو تاى زمان بەرز دەبێتەوه بەلام دەنگ بەرز
نابێتەوه .

بۇچوون و راي زانايان له پايه كانى قەلەوكردن :

بۇچوونى يەكەم :

پايه كانى قەلەوكردن له لايەن (ابن الطحّان الاندلسي) سى بەشه : بهم
شيويه ريزيه ندى كردووہ (فتحة ، ضمة ، كسرة) بهلام هەرچى پيىتى
سكون) له هيچ پايه يهكى نيه و تەنيايه ، بهلكو پايه كەى دەگەرپيىتەوہ بۇ
جولەى پيىتەكەى پيىش خوۋى بهم شيوہى خواروہ :

١- (فتحة) : ئەم جوړه قەلەو بوونەكەى به هيّزه وهك : ﴿ ظَلَر ﴾ البقرة : ٢٣١
وههروها له پيىتى (سكون) دار بهلام پيىتەكەى پيىش خوۋى (فتحة)
بيىت.

وهك : ﴿ يَغْلَب ﴾ النساء : ٧٤

٢- (ضمة) : ئەم جوړه قەلەو بوونەكە متره له جوړى يەكەم وهك : ﴿ قَوْلَا ﴾
البقرة : ١٣٦ ، وههروها له پيىتى سكون دار بهلام پيىتەكەى پيىش خوۋى
(ضمة) بيىت.

وهك : ﴿ يُصْرَف ﴾ الانعام : ١٦

٣- (كسرة) : ئەم جوړه له هەردوو جوړەكەى تركە متره وهك : ﴿ خَرَى ﴾
البقرة : ٨٥ ، وههروها له پيىتى سكون دار بهلام پيىتەكەى پيىش خوۋى
(كسرة) بيىت.

وهك : ﴿ إِطْعَامُ ﴾ المائدة : ٨٩

بُچوونی دووم :

ثیمام (ابن جزري) ئەم ریچکە یەهێ دابەش کردووہ بۆ پینچ پایە ھەر وەك
لە کتیبە کەیدا بە ناوی (التمهيد) وای باس کردووہ :

۱- فتحة : پیتە کە خۆی (فتحة) بیئت و (ئلیف) ی بە دوا ھا تییّت .

سجلا ۱ +

وەك : ﴿ خَلِدِينَ ﴾ البقرة : ۱۶۲

۲- فتحة : پیتە کە خۆی (فتحة) بیئت وە (ئلیف) ی بە دوا دا نە ھا تییّت .

وەك : ﴿ طَبَعَ ﴾ النساء : ۱۵۵

۳- ضمة : پیتە کە خۆی (ضمة) بیئت ، وەك : ﴿ حُدُوا ﴾ البقرة : ۶۳

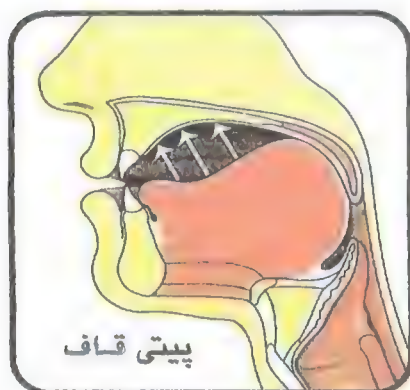
۴- سکون : پیتە کە خۆی (سکون) بیئت ، وەك : ﴿ يَطْعُ ﴾ الاعراف : ۱۰۱

۵- کسرة : پیتە کە خۆی (کسرة) بیئت ، وەك : ﴿ طَبَاقًا ﴾ الملك : ۳

خشتە ی پیت و پایەکانی قەلە و کردن (التفخيم)

پیت	پیتە کە خۆی ()	پیتە کە خۆی ()	پیتە کە خۆی ()	پیتە کە خۆی ()	پیتە کە خۆی ()
پیت	بیئت ئەلیفی بە دوا ھا تییّت	بیئت ئەلیفی بە دوا	بیئت ئەلیفی بە دوا	بیئت ئەلیفی بە دوا	بیئت ئەلیفی بە دوا
طَائِعِينَ	﴿ طَبَعَ ﴾	﴿ وَطَّعَ ﴾	﴿ وَطَّعَ ﴾	﴿ نَطَّعَ ﴾	﴿ طَبَّعَ ﴾
الضَّالِّينَ	﴿ ضَرَبَ ﴾	﴿ فَضْرَبَ ﴾	﴿ فَضْرَبَ ﴾	﴿ تَجَرَّى ﴾	﴿ ضَغْنًا ﴾
الضَّالِّينَ	﴿ صَبَرَ ﴾	﴿ فَصَرَفَ ﴾	﴿ فَصَرَفَ ﴾	﴿ أَصْبَرُوا ﴾	﴿ وَصَبَرَهُ ﴾
الظَّالِمِينَ	﴿ ظَلَمَهُمْ ﴾	﴿ لَظْلَمَ ﴾	﴿ لَظْلَمَ ﴾	﴿ يَظْلِمُونَ ﴾	﴿ ظَلَّلَ ﴾
الْقَادِرُ	﴿ لَقَدْ ﴾	﴿ قُدِّرَ ﴾	﴿ قُدِّرَ ﴾	﴿ لَا يَقْدِرُونَ ﴾	﴿ قَلْبِهِ ﴾
الْقَوْلُونَ	﴿ وَعَرَّمْ ﴾	﴿ عَلَّيْتَ ﴾	﴿ عَلَّيْتَ ﴾	﴿ سَتَعْلَمُونَ ﴾	﴿ مِنْ عِلٍّ ﴾
الْخَائِرُونَ	﴿ خَوَّسَ ﴾	﴿ الْخُسْرَانُ ﴾	﴿ الْخُسْرَانُ ﴾	﴿ يَخْلُقُ ﴾	﴿ خَفَّمَ ﴾

پیتہ بہرزہ کان و نزمہ کان لہ شیوہی رووتیکردنی دہنگ

دہنگ بہرز دہبیتہ وہ بہ پیتیکی بہرز بوو: ﴿وَاللّٰهُ بِشَرِّ الْأَعْرَابِ﴾ الأحزاب: ۴

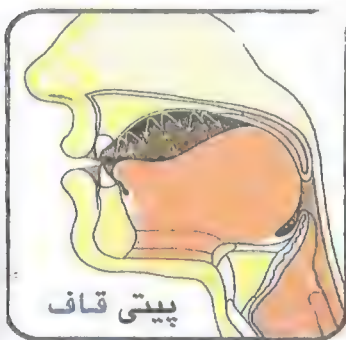
دہنگ نزم دہبیتہ وہ بہ پیتیکی نزم بوو: ﴿فَأَهْلَكْنَهُمْ﴾ الشعراء: ۱۳۹

قەلەوی (التفخيم) وباریك (ناسك) ی (الترقیق)

قەلەوی (التفخيم)

له زمانه وانیدا : گه وره کردن

له زار اویدا : بریتیه له قه لهویهك كه دهچیته سه ر پیت و دهم پر دهییت به

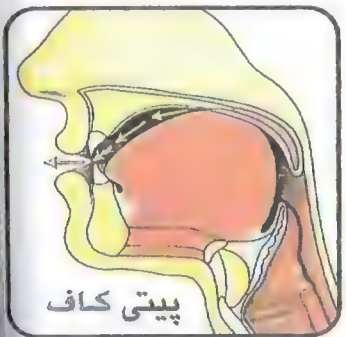

دهنگ دانه وهی ، ئه وهش له بهر تهنگ
بوونی (قورگ) و سه ركه وتنی دهنگی
پیتكه بو گۆمهتی مه لاشووی سه روو ،
كه ئه مهش شایانیی پیته (مستحق
الحرف)، وهك له م وینه یه دا دهر دهكه ویت.

نموونه : ﴿وَأَقْبَلَ﴾ الطور: ٢٥

باریكی - ناسك - (الترقیق)

ناسك کردن : بریتیه له باریك کردنك كه دهچیته سه ر پیت و دهم

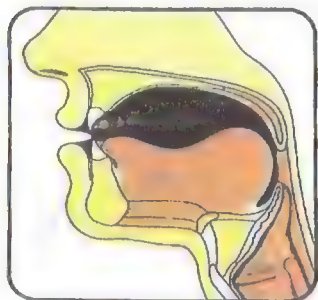
پر نابیت به دهنگ دانه وهی، ئه وهش له
بهر تهنگ نه بوونی (قورگ) و
سه رنه كه وتنی دهنگی پیتكه یه بو گۆمهتی
مه لاشووی سه روو ، كه ئه مهش شایانیی
پیته (مستحق الحرف)، وهك له م وینه یه دا

دهر دهكه ویت ، نموونه : ﴿أَكْثَرَهُمْ﴾ الطور: ٤٧

شیوه ویّنه‌ی دهم به دهربرینی پیتی قه‌له‌و

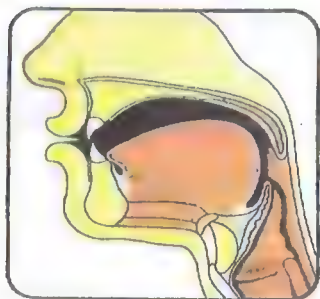
به هه‌رسی جوّره (حَرَكَة) جوولّه‌کانیاڤه‌وه

پیتی بزواو (متحرك): دهردهچیت به دوورکه‌وتنه‌وه‌ی نیوان دوو ئەندامی

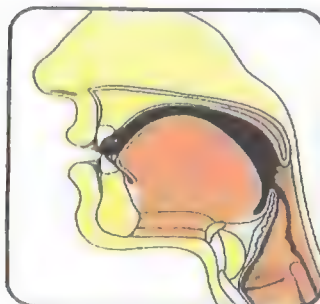
دهربریندا له گه‌ل دهرچوونی بنچینه‌ی جوولّه‌ی
پیتته قه‌له‌وه‌که نمونه : ﴿ قَالَ ﴾ له دوا‌ی
دهرچوونی پیتی (قاف) له شوینی دهرچوونی
شیوه‌ی زمان وه‌ک له ویّنه‌که‌دا دهرده‌که‌ویّت له
دهربرینی (فتحة) هه‌مان ویّنه‌ی (الف)
دهرده‌که‌ویّت.

نمونه :

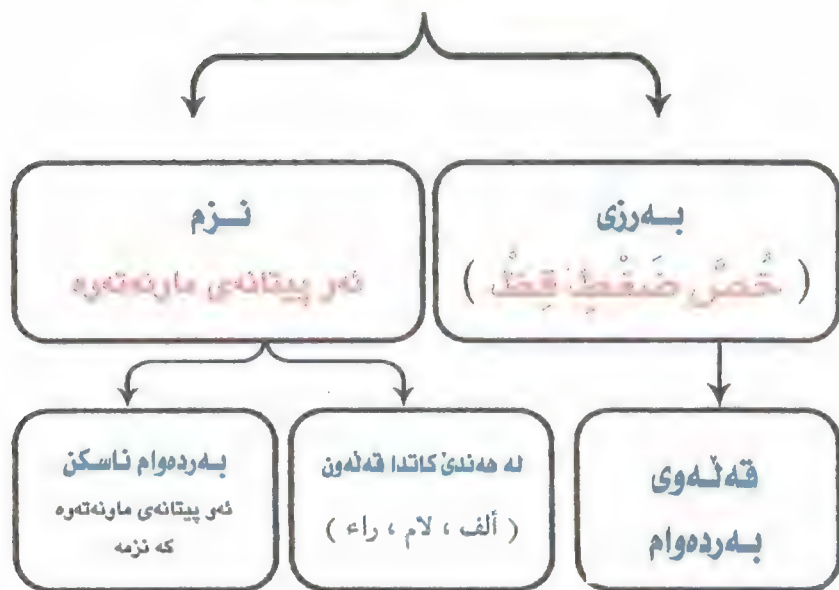
﴿ يَقُول ﴾ له دوا‌ی دهرچوونی پیتی (قاف) له
شوینی دهرچوونی شیوه‌ی زمان وه‌ک ئەم
ویّنه‌یه دهرده‌که‌ویّت له دهربرینی (ضمة)
هه‌مان ویّنه‌ی پیتی (واو)ه.

نمونه :

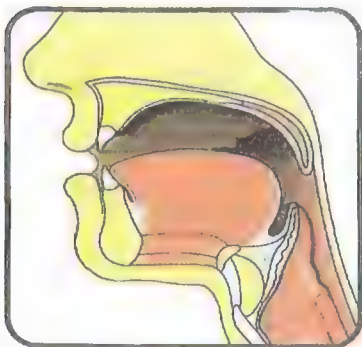
﴿ قِيلَ ﴾ هه‌مان ویّنه‌ی (ياء)ی (اللین)ه.

پیتھگانی زمانی عہدہ بی

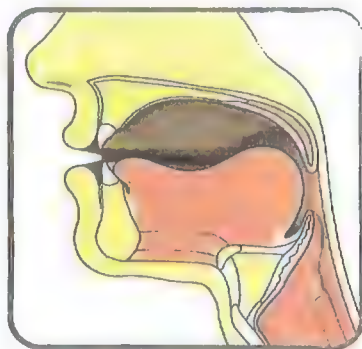

شیوه وینهی زمان

له دهبرینی پیتی (ئهلیف) سی قهلهو باریک (ناسک)

ئهلیفی باریک (لاواز)

ئهلیفی قهلهو

له گهل پیتی (ئهلیف) سی قهلهو ناوهپراستی زمان چال دهییت و تهنگیهک
له (قورگ) دروست دهییت به پیچهوانهی پیتی (ئهلیف) سی باریک (ناسک)
نموونهی (ئهلیف) سی قهلهو :

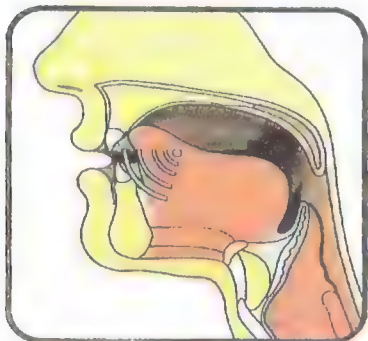
﴿الطَّامَّةُ﴾ النازعات: ۳۴ ﴿الصَّاحَّةُ﴾ عبس: ۳۳

نموونهی (ئهلیفی) سی لاواز :

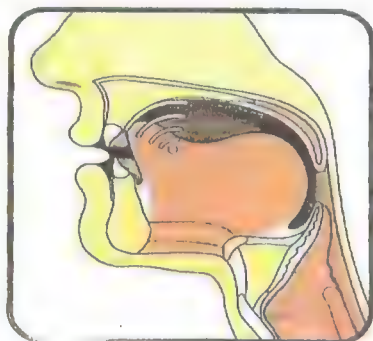
﴿السَّمَاءُ﴾ الفرقان: ۲۵ ﴿يَشَاءُ﴾ النور: ۴۶

شیوه و وینهی زمان

له ده‌برینی پیتی (لام) سی قه‌له‌و و باریک (ناسک)

لامی باریک (لاواز)

لامی قه‌له‌و

له گه‌ل پیتی (لام) سی قه‌له‌و ناوه‌پاستی زمان چال ده‌بی‌ت و ته‌نگیه‌ک له
(قورگ) دروست ده‌بی‌ت به پیچه‌وانه‌ی پیتی (لام) سی باریک (ناسک) پیتی
(لام) ته‌نها له لامی (لفظ الجلالة) به قه‌له‌وی ده‌خویندریته‌وه (فتحه) یان
(ضمة) سی له پیش هاتبی‌ت:

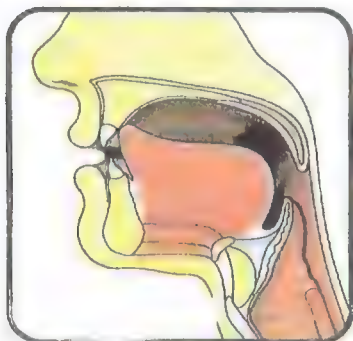
﴿عَبْدُ اللَّهِ﴾ مریم: ۳۰ ﴿وَاللَّهُ﴾ المجادلة: ۶

نموونه‌ی پیتی (لام) خویندنه‌وه‌ی به ناسکی:

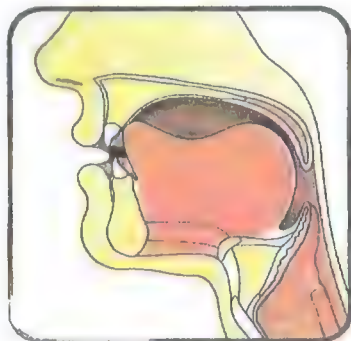
﴿لِلَّهِ﴾ الرعد: ۳۳

شیوه و وینهی زمان

له دهبرپینی پییتی (راء) سی قهلهو و باریک (ناسک)

رای باریک (لاواز)

رای قهلهو

له گهل پییتی (راء) سی قهلهو ناوه پراستی زمان چال دهبیّت و تهنگیهک له
(قورگ) دروست دهبیّت به پیچهوانه پییتی (راء) سی باریک (ناسک)
نموونهی خویندنه وهی پییتی (راء) به قهلهوی:

﴿الرَّاجِفَةُ﴾ النازعات: ٦

نموونهی خویندنه وهی پییتی (راء) به ناسکی:

﴿الرَّيْحَ﴾ الحجر: ٢٢

پیتته داخراو و کراوهکان

پیتتهکانی زمانی عه ره بی

له رووی گیربوونی دهنگ له نیوان زمان

و مهلاشووی سهروو

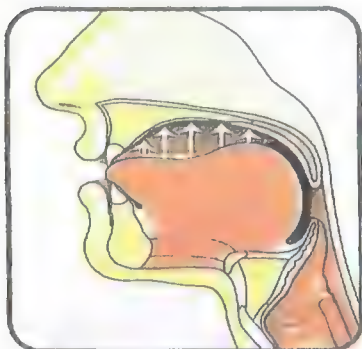
کرانهوه

له زمانه نیوان (الإفتاح) : کراوه .
له زاراوه دا : دهنگ گیر نابیت له کاتی
دهرپرینی پیتتهکانی (الإفتاح) له
نیوان زمان و مهلاشووی سهروو ،
وه پیتتهکانی نهو پیتانهن که ماونه تهوه
جگه له پیتتهکانی (الإطباق) •

داخران

له زمانه نیوان (الإطباق) : پیوه نووسان .
له زاراوه دا : گیربوونی دهنگ له کاتی
دهرپرینی پیتتهکانی (الإطباق) له نیوان
زمان و مهلاشووی سهروو ، وه پیتتهکانی
بریتین یه له : (وَصَادُ ضَادُّ طَاءُ ظَاءُ
: مُطَبَّقُهُ) صَاد ، ضَاد ، طَاء ، ظَاء

پیتی داخراو له شیوهی گیر بوونی دهنگ

ظاء:

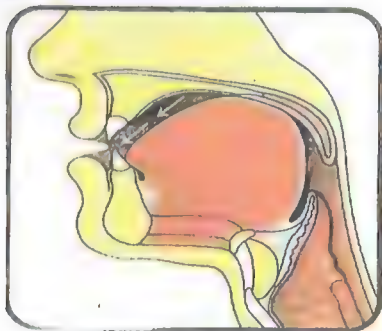
دهنگ گیر دهیئت له پیتی داخراو له نیوان زمان و مهلاشووی سهروو.

نمونه:

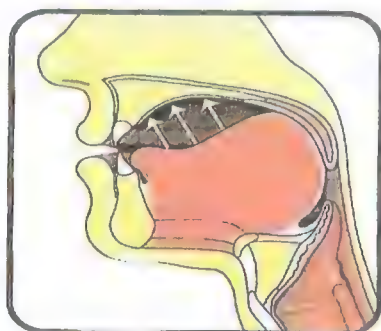
﴿الظَّائِن﴾ الفتح: ٦ ﴿أظْفَرَكُمْ﴾ الفتح: ٢٤

تیش / له روانگهی سیفهی پیتهکانی (الإطباق) پیتی (طاء) له هه موویان به هیژتره، پیتی (ظاء) له هه موویان بی هیژتره (لاوازه)، مام ناوه ندیش پیتهکانی (صاد، ضاد) ن، هه موو پیتهکانی (الإطباق) سیفهی (الإستعلاء) یان ههیه، به لام هه موو پیتهکانی (الإستعلاء) سیفهی (الإطباق) یان نیه.

پیتی کراوه له شیوهی دهنگ گیر بوون

نزم و کراوه بۆ نمونه: کاف

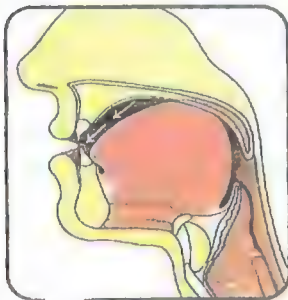

بهرز و کراوه بۆ نمونه: قاف

دهنگ گیر نایبته له پیتی کراوه له نیوان زمان و مهلاشووی سهروو

بہراودیک لہ نیوان

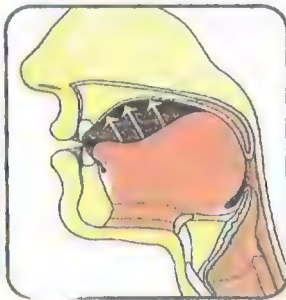
داخراو و کراوہ و بہرزی و نرمی (مستعل و مستفل)

کاف

پیتی نرمی کراوہ
نموونہ:

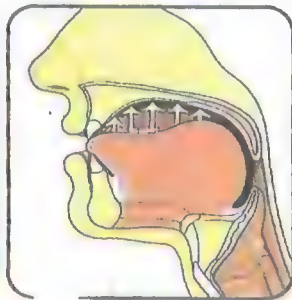
﴿يَذَرِكُمْ﴾ النساء: ۷۸

قاف

پیتی بہرزی کراوہ
نموونہ:

﴿يَقْذِفُ﴾ سبا: ۴۸

ظاء

پیتی بہرزی داخراو
نموونہ:

﴿الظَّالِمِينَ﴾ الانبياء: ۲۹

زمان تیژی (زمان پاراوی) (الانلاق) :

له رووی زمانهوانی یهوه :

واتا زمان تیژی و پاراوی * ووشهی (الانلاق) به تهنیا واتا دهوروبهری یاخود لیواری.

له رووی زاراوهوه :

خیرایی و ئاسانی دهبرینی پیتکه له کاتی دهچوونی له دهوروبهری زمان و لیوهکان ، و پیتکهکانی زمان تیژی بریتییه له (فاء ، راء ، میم ، نون ، لام ، باء).

وهك (ابن الجزري) رحمهتی خوی لی بیت دهفهرموی:

..... وَ (فَرَمِنْ لُیْ) : الحُرُوفُ الْمَذْلُوقَةُ .

هوئی ناوانانی بهم ناوه :

وای پیی دهوتریت چونکه به ئاسانی و خیرایی له لیواری زمان دهردهچیت وهك (لام ، نون ، راء) و ههندیکیان له لیواری لیوهکان دهردهچیت وهك (باء ، فاء ، میم) بویه دهبی ئاگاداریین له کاتی دهبرینی چونکه له وانهیه بهشیک له پیتکه یاخود له جووله (حرکه) ی پیتکه بزریت.

الإسمات (قەدەغەبەوون - بى دەرەنگ بېوون) :

لە رووی زمانەهوانی یەو: قەدەغەبەوون یاخود بى دەرەنگ بېوون لە قسەکردن ھاتوو .

لە رووی زاراوھى دا : واتا گرانی پیتەكە بە جوړیك كە بە قورسى لە دەم دەردەچیت ، چونكە دوور لە لیواری زمان دەردەچیت یانیش لەبەرئەوھى كە قەدەغەبەوون لە زمانى عەرەبى دا ئەو ووشانەى لە (٣) سى پیت زیاتر پیکھاتوون ، ھەموو پیتەکانیان پیتی (إسمات) قەدەغەبەوون بن ، بۆیە ھەر ووشەيەكى لەم جوړە ، دەبى پیتیك یان زیاتر لە پیتەکانى (إطلاق) زمان تیژى تیدابیت بۆ ئەوھى ھاوسەنگى لە ووشەكەدا دروست بێت ، چونكە ئەگەر ھەموو پیتەکانى پیتی (إسمات) بن ئەو بە گرانی دەردەبیریت .

لەبەرئەوھ ئەگەر ھاتوو ووشەيەكت بىنى كە بنچینەكەى لە چوار یان پینچ پیت پیک ھاتبوو و ھەمووى پیتی (قەدەغەبەوون) بوو ئەوا ئەو ووشەيە ووشەيەكى بىانى یە وەك: (إسحاق) ، چونكە عەرەب ھەز بە ئاسان دەربیرىنى پیتەکان دەكەن بەلام بۆ ئەو ووشانەى كە لە سى پیت پیک ھاتوون ئاسایى یە ھەمووى پیتی قەدەغەكراو بێت چونكە لەزمانى عەرەبى ھەيە، ئەو پیتانەى قەدەغەن بریتىن لە ھەموو پیتەکانى زمانى عەرەبى جگە لە پیتەکانى زمان تیژى ، ھەندى لە زانایان ئەم دوو سیفەتەیان (زمان تیژى ، قەدەغەبەوون) لە ناو سیفەتەکانى تر نەکردوو وەك ئیمامى (شاطبى) ھەرموویەتى چونكە پى وایە ھىچ کاریگەرى لەسەر (دەرەنگ) نیە لە کاتى خویندنەو بەلکو وای داناوو كە بەشیک بێت لە زانستى (صرف).

ئەو سېفەتە تانەى ھاودژيان نى يە

يەكەم : **الصفير** (الصفير)

لە زمانەوانىدا : دەنگىكە لە دەنگى بالەندە دەچىت •
لە زاراۋەدا : بىرىتى يە لە تىژى دەنگى پىت ، لەوۋە دەروست دەبىت كە
پىتەكە بە شوپىنىكى تەنگدا دەپرات.
پىتەكانىشى ئەمانەن:

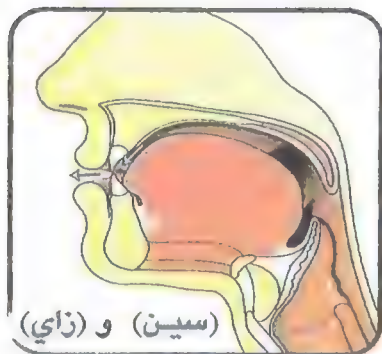
(صاد ، زاي ، سين)

(ابن الجزري) رەحمەتى خۋاى لى بىت دەفەرمۈى:

(**صَفِيرُهَا** صادّ وزايّ سينٌ)

پىتىنى / پىتەكانى فىكە (**الصفير**) بە دەنگى بالەندەكان دەچۈپن بەم
شېۋەيەى خوارەۋە:

- پىتى (صاد) لە دەنگى قاز دەچىت.
- پىتى (زاي) لە دەنگى ھەنگ دەچىت.
- پىتى (سين) لە دەنگى چۆلەكە و كۈللە دەچىت.

نمونه : ﴿ وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَكَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ﴾ الاعراف : ۱۷۰

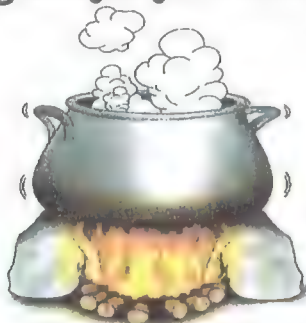
﴿ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَإِذَا يُدْعَوْنَ إِلَى الصَّلَاةِ ﴾ النور : ۳۷

تفصیلی : / له روانگهی سیفہتی پیتهکانی (الصفر) پیٹی (صاد) له
 هموویان بهیژتره ، چونکه سیفہتی (الإستعلاء والاطباق) سی ههیه
 پیٹی (سین) له هموویان (لاواز) بی هیژتره ، وه پیٹی (زای) مام
 ناوهندیه ، چونکه سیفہتی (الجهر) سی ههیه.

دووهم : له رینهوه (القلقة)

له زمانه وانیدا : (ههژان) و (له رینهوه) و (جووله)

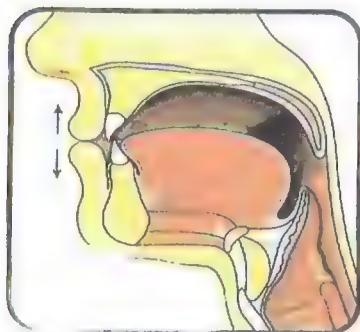
عهرب دهلین : مهنجه لکه له سهر ناگر دهستی کرد به جووله جوول.

له رینهوه له زار او دا : بریتیه له دهرچوونی پیتی ههژان (قَلَقَلَة) له باری زهنه دار (ساکن) به دوور که و تنه وهی نیوان ههردوو ئه ندامی دهربرین به بی ئه وهی هیچ جووله یه کی له گه لدا بی له سی جوړه کان (ضمة ، کسرة ، فتحة) ، وه پیته کانی پینچ پیتن کو کراونه ته وه له ووشه ی : (قُطِبْ جَد) .

وهك (ابن الجزري) ده فهرموئ :

..... (قَلَقَلَة : (قُطِبْ جَد))

(باء) سی ههژانی زهنه دار (ساکن)

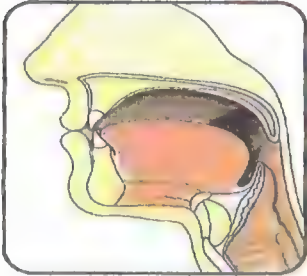
دهرده چیئ به دوور که و تنه وهی

دو لیوه کان به بی دوور که و تنه وهی

شه ویلاکی سه روو و خواروو.

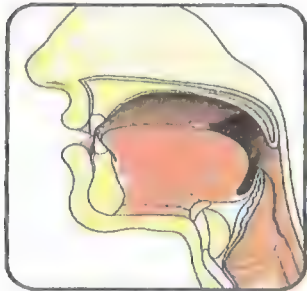
بہراوردیک لہ نیوان

پیتی (ساکن) و (الثقلة) و (متحرك)

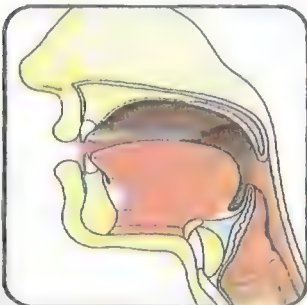
(بء) سی تیك هه لكیشراوی زهنه دار (ساكن) بی
ههژان و جوولآو دهردهچیت به پیک کهوتنی دوو
لیوهکان.

نمونه: ﴿ أَضْرِبْ بِعَصَاكَ ﴾ البقرة: ۶۰

(بء) سی ههژانی زهنه دار (ساكن) دهردهچیت به
دوورکهوتنه وهی دوو لیوهکان به بی
دوورکهوتنه وهی شه ویلاکی سه ره روو خواروو .

نمونه: ﴿ أَمْ حَسِبْتَ ﴾ الکهف: ۹

(بء) سی جوولآو و (فتحة) دهردهچیت به
دوورکهوتنه وهی دوو لیوهکان و شه ویلاکی
سه روو خواروو.

نمونه: ﴿ بَلَى ﴾ القيامة: ۴

ههژان (القلقة) دابهش دهبیټ بوسی جور :

۱- ههژانی بچوک (القلقة المنيعة) : ئەم جوړه‌یان لهو کاته دهبیټ که پیتی ههژان (قلقة) له‌ناوه‌راستی ووشه بیټ.

نمونه : ﴿ قَلَّهْ ﴾ ق: ۱۲ ،

به‌لام بونمونه ئەگەر له‌سه‌ر ووشه‌ی ﴿ قَدْ ﴾ له ﴿ قَدْ جَاءَكُمْ ﴾ المائدة: ۱۵ ،
وه له‌سه‌ر ووشه‌ی ﴿ قَاطِط ﴾ له ﴿ قَالَ قَاطِطُهَا ﴾ الاعراف: ۱۳ ، نه‌وه‌ستاین
وه‌گه‌یان‌دمان به ووشه‌ی دوا‌ی خو‌ی ، به‌ه‌مان شی‌وه هه‌ژانی بچو‌که .

وهك (ابن الجزري) ده‌فه‌رموی :

وَبَيِّنَنَّ مُقْلَقًا إِنْ سَكَنَّا وَإِنْ يَكُنْ فِي الْوُقْفِ كَانَ أُبَيِّنَا .

۲- هه‌ژانی مامنا‌وه‌ندی (القلقة المنوسطة) : ئەم جوړه‌یان لهو کاته دهبیټ که پیتی هه‌ژان (قلقة) له‌کو‌تایی ووشه‌دا بیټ و بو‌ه‌ستی له سه‌ری به‌لام پیته‌که شه‌ده‌دار نه‌بیټ .

نمونه : ﴿ أَمْرٌ مَرِيح ﴾ ق: ۵ ، ﴿ مُحِطٌ ﴾ البروج: ۲۰

۳- (القلقة الكبرى) هه‌ژانی گه‌وره : ئەم جوړه‌یان لهو کاته دهبیټ که پیتی هه‌ژان (قلقة) له‌کو‌تایی ووشه‌دا بیټ بو‌ه‌ستی له سه‌ری وه‌پیته‌که توند و شه‌ده‌دار بیټ .

نمونه :

﴿ وَتَبَّ ﴾ المد: ۱ ، ﴿ الْحَقُّ ﴾ النبأ: ۳۹ ، ﴿ الْحَجَّ ﴾ البقرة: ۱۹۷ ، ﴿ أَشَدَّ ﴾ البقرة: ۲۰۰

ئەو هه لانهی روو دهن له گاتی جی به جی کردنی پیته گانی هه ژان (قلقله) :

۱- تیکه ل کردنی دهنگی پیته که به یه کیك له سی حهره که کان.

نمونه: ﴿لَقَدْ كَانَ﴾ یوسف: ۷ ﴿تُبْتَمُّ﴾ البقرة: ۷۹ ﴿رَجَسَا﴾ التوبة: ۱۲۵

۲- کۆتایی هینانی دهنگی پیته که به هه مزه.

وهك: ﴿فَارْعَبْ﴾ الشرح: ۸ خویندنه وهی به هه له ﴿فَارْعَبْ﴾

۳- درێژکردنه وهی دهنگی پیته که له سنووری خوێ زیاتر.

وهك: ﴿أَحَدٌ﴾ الاخلاص: ۱ ﴿مُحِطٌ﴾ البروج: ۲۰

۴- برینی دهنگی پیتی (قلقله) بۆ پیتی دواى خوێ.

وهك: ﴿يَقْضَى﴾ يونس: ۹۳ ﴿يَذْخُلُونَ﴾ النساء: ۱۲

جیاوازی ئێوان زهنه دار (ساكن) و هه ژان و بزواو

پیته که له چ باریکه؟	چۆنیهتی دهه چوونی	به دهه چوون له گهلی
زهنه دار (ساكن)	به لیكدان و بهریه که وتنی دوو ئەندامی دهه برین	هیچ شتیکی بزواو له گهلی دهه ناچیت
هه ژان (القلقله)	به دوور که وتنه وهی دوو ئەندامی دهه برین	هیچ شتیکی بزواو له گهلی دهه ناچیت
بزواویك (حركة)	به دوور که وتنه وهی دوو ئەندامی دهه برین	حه ره که یه که (بزواندنیک)

سَيِّدُهُمْ / نَدَامُوسُ (الليقن) :

له زمانه وانیدا : نهرم و نیان

له زارواهدا : بریتی یه لهو سیفه تهی که دهچټه سر (واو) (یاء) ی
نهرم که خوځیان (ساکن) بن له پیښیانه وه (فتحة) هاتیټ ، به هو
رویشتنیان له شوینی دهرچوونیان بهئاسانی ونهرم و نیانی ناوناوه
به (الین) وهك (ابن الجری) دهرموی:

..... وَاللَّيْنُ

وَأَوْوِيَاءُ مَكِينًا ، وَانْفَتَحَا قَبْلَهُمَا

نمونه: ﴿قَوْمٌ﴾ القمر: ٣٣ ﴿قُرَيْشٌ﴾ قريش: ١ ﴿الْبَيْتِ﴾ قريش: ٣

۱- پیتی (وار) و (یاء)ی نەرم (الین) نابیت بە قەلەوی بخویندریتەوه،
بە هۆی هاتنی لە تەنیشتی پیتی قەلەو.

نمونه : ﴿ وَقَوْلِهِمْ ﴾ النساء : ٣٤ ﴿ خَيْرًا ﴾ الكهف : ٣٦

۲- نابیت (یاء) شوینی درچوونی بشاردیتوه به هوی هاتنی
(کسرة) لهییشی.

نمونه: ﴿لَعَلَّ﴾ المائدة: ٩٤ ، نمونه: ﴿لِيُوفِيَهُمْ﴾ فاطر: ٣٠

پڻويسته جووڻه به زمان و ليوه کان بکري له (واو) و (ياء) سی بزواو (متحرك).

چوارهم/ لادان و خوار بپوونه وهی دهنگی پیتهکان (الانحراف) :

لادان (الانحراف) له زمانه وانیدا : واته : لادان

له زار اوهدا : بریتی یه له لادانی دهنگی پیت له بهر نه رویشتنی دهنگ به ته وای به هوی ریگری زمان له ریگهیه وه که پیتهکانی (لام) و (راء) له خو دهگری.

چەنگ تێبینی ئەکە دەربارەی پیتی (لام ، راء)
کە لە ئێو پەرتوو کەکانی (تجوید) پاس دەکری

به چهند خاڵیکی کورت ئاماژە به بۆچوونه جیاوازهکان دهکەین:
(الانحراف) لادان سیفهتی (لازم)ـه و پهيوهسته به پیتی (لام ، راء) که لیان جیا نابیتهوه^(۱)، ههروهکو ئیمامی (ابن الجزري) رحمهتی خوی ئی بی دهفهرموی :

(.....) والانحرافُ صَحًا في اللام والراء

لادان له پیتی (لام) لار دهبیتهوه بۆ ناوچهی پێشهوهی زمان (طرف اللسان) ،

(۱) بهوانه پەرتوکی: (التبيين في أحكام نغمة الكتاب المسين) ، الشيخ عبداللطيف فايز ، لا پەرە

ولەپىتى (راء) دا لار دەپىتەوھ بۇ سەر پىشتى زمان كەمىك بەرەو رووى
دەرچەي (لام) ^(۱) ئەوھ بۇچوونى (مكي و سبويه) يە ، بۇ تىكەل كوردنى
پىتى (راء) بە (لام) بە كەسىك دەوترىت كە زمانى ناتەواو پىت و پىتى
(راء) بە (لام) دەرپىت ، بۇيە دەوترىت : (يَجْعَلُهُ الْأَنْعَامَ) .

❖ (الإنحراف) بۇيە ناودەبردى بە (لادان) چونكە پىتەكانى (لام ، راء)
لادەدەن لە پاش دەرچوونيان لە دەرچەي خۇيان بەرەو شوپىنى دەرچەي
پىتىكى تر. ^(۲)

❖ (الإنحراف) لار بوونەوھى پىت پاش دەرچوونى بۇ پىشەوھى زمان
(طرف اللسان) ئەوھش سىفەتى پىتى (لام ، راء) بەم شىوھى : پىتى
(لام) لار دەپىتەوھ بۇ پىشەوھى زمان (طرف اللسان) بۇ دەرچەي پىتى
(نون) ، بەلام پىتى (راء) لار دەپىتەوھ بۇ سەر پىشتى زمان بۇ دەرچەي
پىتى (لام) ^(۳) بەلام بە بى تىك ھەلكىشان (الادغام) .

❖ (الإنحراف) لادان سىفەتى (لازم) بە و پەيوەستە بە پىتى (لام ،
راء) بە شىوھىكە زمان لار دەپىت بۇ شوپىنى دەرچوونى پىتى (نون) ^(۴) ،
بەلام بە بى تىك ھەلكىشان (الادغام) .

❖ ھەندىك لە زانايان دەلىن تەنھا پىتى (لام) لادان (الإنحراف)
ھەيە ، ئەمەش بۇچوون و راي (ابن الحاجب) و (الداني) يە ^(۵)

(۱) بېروانە ئىس سەرچاوانە : (جەمەل لغام القرآن والتجويد) / مديحة صالح مهدي ، لاپەرە : ۱۵۴) (۲)

النوناني ، المستوفى الثاني ، لاپەرە : ۱۰۹ - ۱۱۰) (المنير في أحكام التجويد ، لاپەرە : ۱۳۶ - ۱۳۷)

(۲) الجواهر المفضية على المقدمة الجزئية ، لاپەرە : ۱۳۹

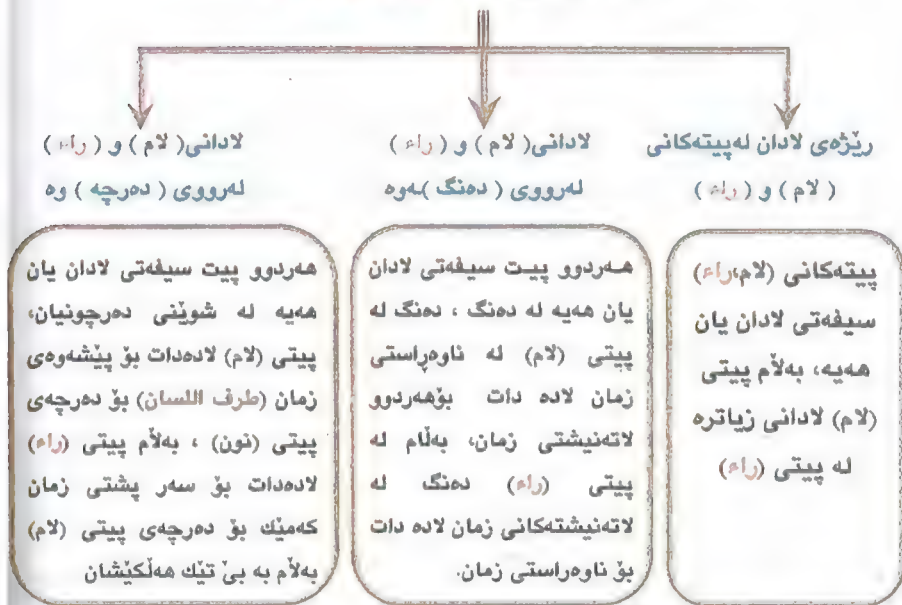
(۳) دليل الترتيل ، جمع وترتيب : محمد امين عثمان ، لاپەرە : ۱۳۰

(۴) المنكرة في التجويد ، د. محمد نبهان بن حسين مصري ، لاپەرە : ۵۳

(۵) الجواهر المفضية على المقدمة الجزئية ، لاپەرە : ۱۳۹

بۆچۈرونى پەسەند (القول الرابع)

لە لادانى پىتى (لام ، راء) *

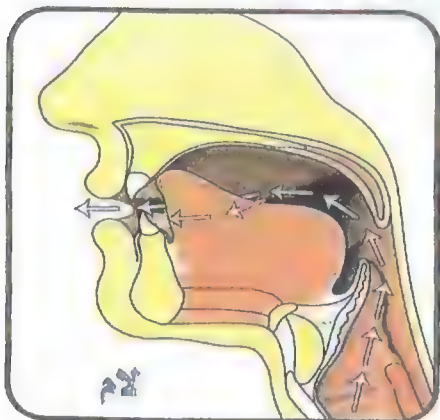

ئەوہى كە بەدواداچوونمان بۆكردوہ ئەوہيە كە : راي پەسەند و
دروست برىتى يە لەوہى كە لادان تەنھالە (دەنگ) ى ئەم دوو پىتە
روونادات بەلكو لە دەرجە (مخرج) یش روودەدات *

* بېروانە ئەو سەرچاوانە :

- التجويد المصحح ، د.امین رشد سوید ، لاڤەرە : ۱۹۴ - ۱۹۹ (كە ئایمە زىياتى سەویدمان لەر)
- سەرچاویە وەرگرتووە (
- تیسر الرحمن في التجويد القران ، لاڤەرە : ۱۰۳
- (كلام قراءة القرآن الكريم) ، تألیف الشيخ محمود خليل الحصري، لاڤەرە ۷۳
- دليل الترتیل . جمع وترتيب : محمد امین عثمان ، لاڤەرە ۱۳۰.
- المختصر القاري من هداية القاري الى تجويد كلام الباري ، لاڤەرە ۱۴۸
- تعليم القاري ، الشيخ محمد البارودي ، لاڤەرە ۷۶

لادانی دهنگی پییتی (لام)

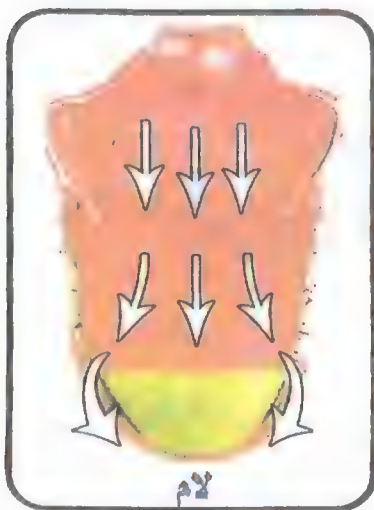

دیمه نیکي روون و بهرچاوی زمان

له کاتی دهرپرینی پییتی (لام)

نمونه : ﴿أَزَلْنَا﴾ الأنفال: ٤١

لادانی دهنگی پییتی (لام)

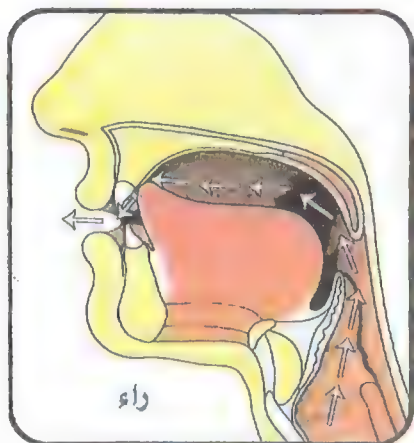
لادانی دهنگی پییتی (لام)

دهبیټ بو ههردوولای ته نیشتی زمان

سه ریشتی پیشه وهی زمان (طرف اللسان)

به هوئی ریگری سه ری زمان له دهرچوونی

لادانی دهنگی پیتی (راء)

راء

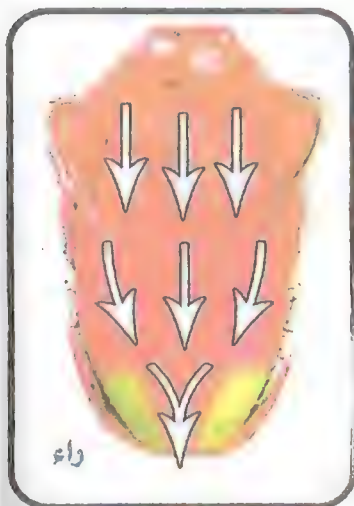

دیمه نیکی روون و بهرچاوی زمان

له کاتی دهرپرینی پیتی (راء)

نمونه : ﴿مُسَقَّرٌ﴾ الانعام: ۶۷

لادانی دهنگی پیتی (راء)

راء

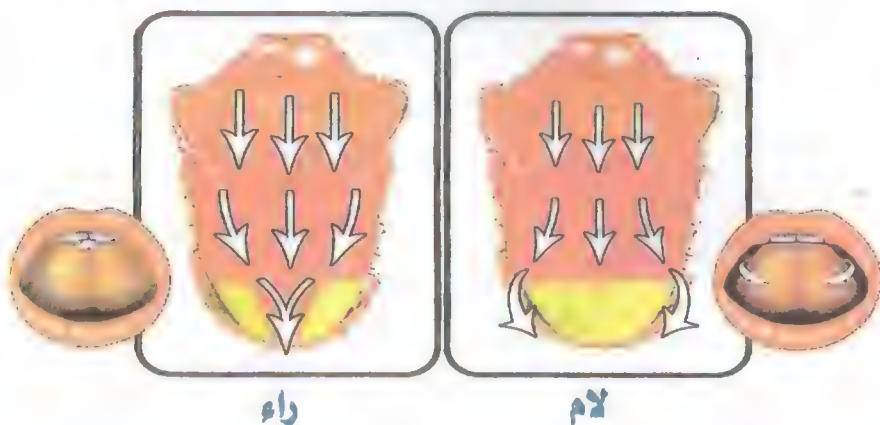

له پیتی (راء) به پیچه وانه وه

دهنگ له ههردوو لای ته نیشته کانی زمان

لادهدا بۆ ناوهراستی پییشه وهی سهری زمان

بهراوردیك له نیوان لادانی دهنگی (لام) و (راء)

پێنجهم / دووباره بوونهوه (التكرير) :

له زمانهوانیدا : دووباره بوونهوه

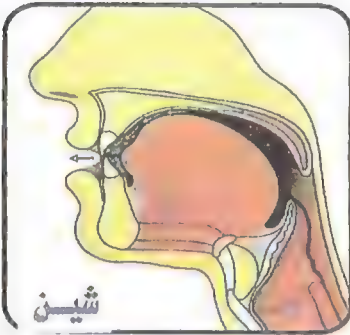
له زاراوهدا: بریتیه له لهراوهوهی پێشهوهی سه‌رپشتی زمان (طرف اللسان) له ده‌رپرینی پیتی (راء) به لهراوهوهیهکی شاراوه لهئه‌نجامی ته‌نگی شوینی ده‌رچوونی پیتی (راء)، پێویسته قورئان خوین وریا بی‌ت زیاده‌روویی نه‌کات له دووباره بوونهوهی سه‌ری زمان له پیکه‌وتنی به‌ پدوو له جارێک زیاتر که ده‌بیته هوی سه‌ره‌ل‌دانی زیاتر له (راء) یێک ، ئه‌گه‌ر سه‌یری سیفه‌ته‌کانی پیتی (لام ، راء) بکه‌ین وه‌ک یه‌کن ته‌نها به‌ سیفه‌تی (التكرير) لی‌ک جیا ده‌کرێنه‌وه هه‌روه‌کو ئیمامی (ابن الجزري) رحمه‌تی خوی لی‌ بی ده‌فه‌رموی:

(في اللام والراء ويُتكرر جُل)

اللام	للجهر	توسط	الإستفال	الإنفتاح	الإذلاق	الإنحراف
الراء	للجهر	توسط	الإستفال	الإنفتاح	الإذلاق	الإنحراف

شەشەم / بِلَاوَبوونەو (التفشي):

لە زمانەوانیدا : بِلَاوَبوونەو

لە زاراوەدا : بریتیه لە بِلَاوَبوونەو
دەنگی (شین) لەشویینی دەرچوونی تاكو
بەرناوەوێ ددانەکانی سەروو و خوارو

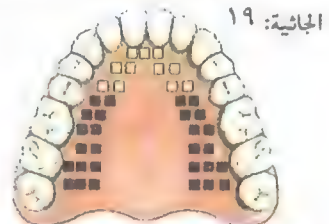
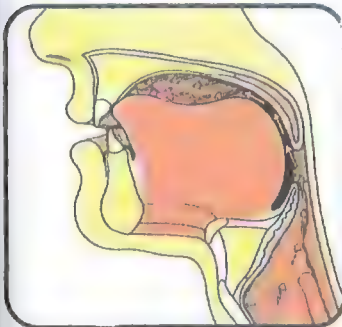
دەكهوێت. نموونه : ﴿الرُّشْد﴾ الجن: ٢

وَلَلتَّقِي : الشَّيْنُ

هەوتەم / دِرِژبوونەو (الإستطالة):

لە زمانەوانیدا : دِرِژبوونەو

لە زاراوەدا : بریتیه لە پال نانی زمان لە کاتی دەرپرینی پیتی (ضاد) لە
کووتایی دەمەو تا پیشەوێ دەم هەتا سەری زمان دەنوسی بە رهگی دوو
ددانی پیشەوێ سەروو ئەوێش لە ژێر کار تیکردنی ئەو هەوا پالێراوێه
کە لە لای دواوێ زمانەوێ دێت ، نموونه : ﴿فَضْلُهُ﴾ الجاثية: ١٢ ﴿بَعْضُ﴾

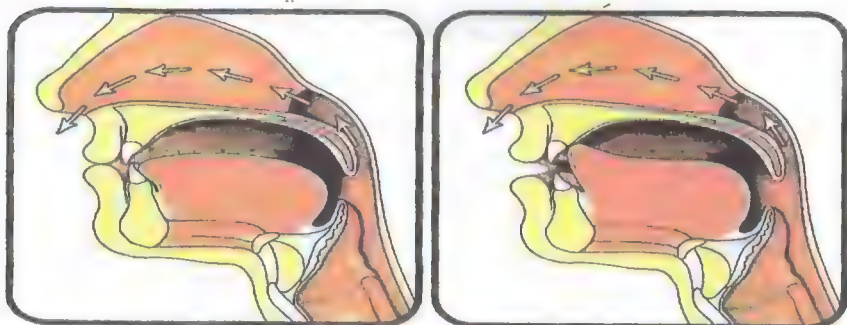

ناوچهی نووسانی زمان بە بێ پالە پەستۆ

ناوچهی نووسانی زمان لە کاتی فشار و پال کەوتن

(.....ضاداً : استعطيل)

مینگه له کاتی بوونی به سیفەت

میم

نون

نیشانە: بریتی یه له سیفەتی (نون و میم) ی زەنەدار (ساکن) و بزواو (متحرک) و له هەر باریک ییت ئاشکرا (الظهار) یان تیکهه‌لکیشراو (الادغام) یان شاراوە بێ (الاخفاء) به‌لام ماوه‌ی درێژکرنه‌وه‌یان جیاوازه به پێی کاته‌کانیان هه‌روه‌کو له (ناستی یه‌که‌م) با‌سمان کرد پله‌کانی مینگه (غنة).

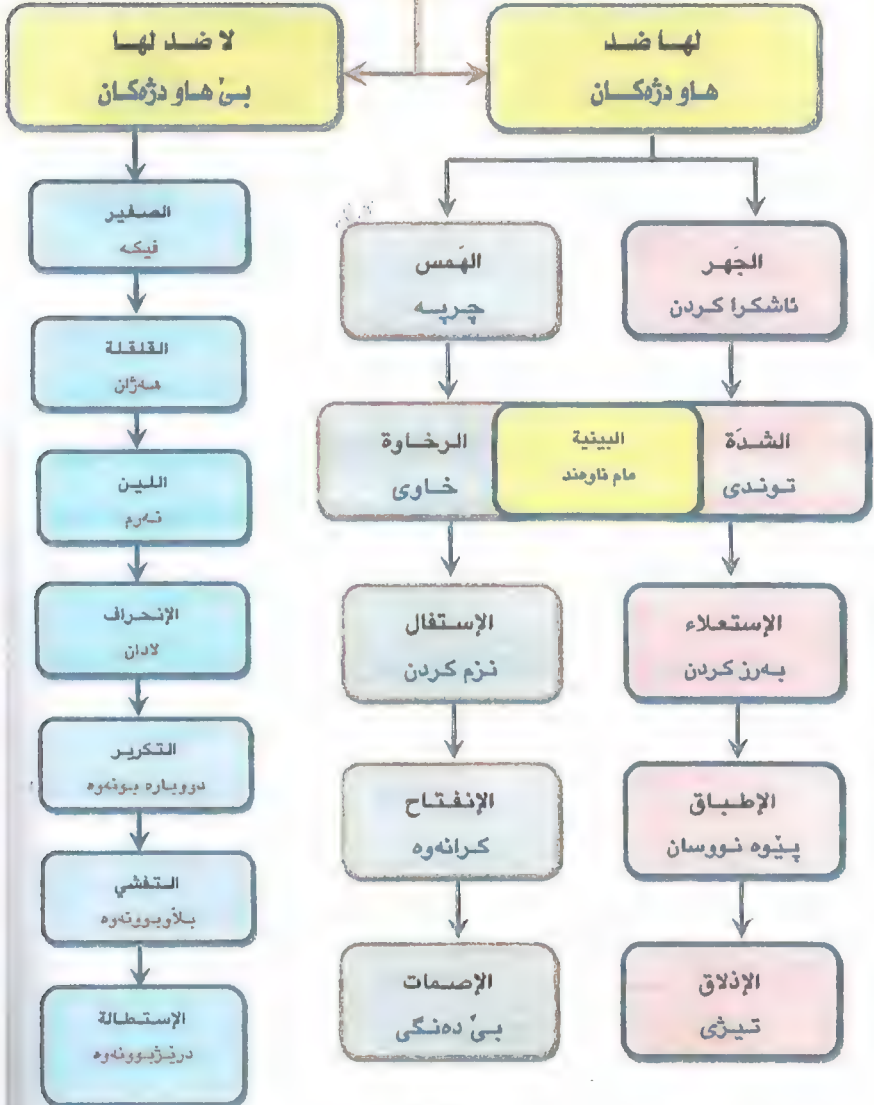
نمونه: ﴿فَإِنَّهُمْ مَن يَقُولُ أَيْكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيْمَانًا﴾ التوبة: ١٢٤

نمونه: ﴿مَا مِنْ شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ﴾ يونس: ٣

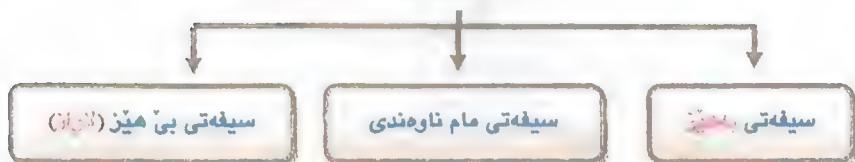

صفات الحروف سيفه تي پيسته كان

دابہ شکردنی سیفہتی پیته کان لہ شیوہی

بہ ہیژ و بی ہیژ (لاواز)

(۱) سیفہتہ بہ ہیژہ کان : ژمارہیان (یازدہ) سیفہتہ:

۱- الجهر	۲- الشدة	۳- الإستعلاء
۴- الإطباق	۵- الضمير	۶- القلقلة
۷- الإنحراف	۸- التكرير	۹- التفشي
۱۰- الإستطالة	۱۱- الغنة.	

(۲) سیفہتی مام ناوہندی : ژمارہیان (سی) سیفہتہ :

۱- الإنذلاق	۲- الإصمات	۳- التوسط (البينة)

(۳) سیفہتی بی ہیژ (لاواز) : ژمارہیان (شہش) سیفہتہ:

۱- الهمس	۲- الرخاوة
۳- الإستفال	۴- الإنفتاح
۵- اللين	۶- الخفاء

دابہ شکردنی پیتہ گان لہ شیوہی به هیژ و بی هیژ (لاواز)

۱- به هیژ : ئەو پیتانەکی سیفەتی به هیژیان زیاترە لہ سیفەتی

بی هیژ (لاواز) ، ژمارەکی پیتە گان (هشت) ن :

(باء ، جیم ، دال ، راء ، صاد ، ضاد ، ظاء ، قاف)

۲- به هیژترین : ئەو پیتەکیە که هەموو سیفەتەکانی به هیژن که

تەنها (یەك) پیتە لہ زمانی عەرەبی : (یەك)

۳- مام ناوہندی : ئەو پیتانەن که سیفەتەکانیان یەكسانن لہ

پوانگەکی به هیژو بی هیژ (لاواز) ، ژمارەیان (پینچ) پیتە :

(همزة ، غین ، لام ، میم ، نون)

۴- لاواز : ئەو پیتانەن که سیفەتی لاوازیان زیاترە لہ سیفەتی

به هیژ ، ژمارەیان (ده) پیتە : (تاء ، خاء ، ذال ، زای ، سین ، شین

، عین ، کاف ، واو ، یاء) ی نامەدەدی (الین)

۵- لاوازترین : ئەو پیتانەن که هەموو سیفەتەکانیان لاوازن :

ژمارەیان (چوار) پیتە : (ثاء ، حاء ، قاء ، هاء) (*)

(*) (الف ، واو ، یاء) درێژکردنەوہ : هەندیکیان ئەم سێ پیتەیان به (لاواز) ئەژمارکردووە ،

بەرەو خستەکی پەرتووکی (المنیر فی لکام التجوید) ، وە هەندیکیان به مام ناوہندی

ئەژماریان کردووە بەرەو خستەکی پەرتووکی (الدقائق المسکونات فی المفاخرج والصفات)

، هشام عبدالباری محمد راجح ، لاپەرە : (١٤٨)

(الشَّيْخُ السَّمْنُودِيُّ) رحمه‌ت‌ی خ‌وای ل‌ی ب‌ی ده‌فه‌رموی :

قَوِیُّ أَحْرِفِ الْهِجَاءِ ضَادُّ	بَا قَافٌ جِیمٌ دَالٌ ظَا رَا صَادُّ
وَالطَّاءُ أَقْرَبُ ، وَالضَّعِيفُ سِینُ	دَالٌ وَزَائِ تَا وَعَیْنٌ شِینُ
كَذَاكَ حَرْفَا اللَّیْنِ خَاءٌ كَافُهَُا	وَالْمَدُّ مَعَ (فَحْتَهُ) أَضْعَفُهَا
وَالْوَسْطُ مَمَزٌ غَیْنٌ مَعَ لَامٍ أَتَتْ	وَالْمِیمُ وَالتَّوْنُ فَخَمْسًا قُسِّمَتْ ^(۱)

(ابْنُ الْجَزَرِيِّ) رحمه‌ت‌ی خ‌وای ل‌ی ب‌ی ده‌فه‌رموی :

صِفَاتُهَا : جَهْرٌ وَ رِخْوٌ مُسْتَقِيلٌ	مُنْفَتِحٌ مُضْمَتَةٌ : وَالضَّادُّ قُلٌّ
مَهْمُوسُهَا : (فَحْتَهُ شَخْصٌ سَكَتٌ)	شَدِيدُهَا لَفْظٌ : (أَجْدُ قَطٍ بَكَتٌ)
وَبَيْنَ رِخْوٍ وَ الشَّدِيدِ : (لِإِنْ عُمَرُ)	وَسَبْعُ عَلَوٍ : (خُصٌّ ضَغْطٍ قِطْ) حَصَرٌ
وَصَادُّ ضَادُّ طَاءٌ طَاءٌ : مُطَبِّقُهُ	(وَقَرٌّ مِنْ لُبٍّ) : الْحُرُوفُ الْمَذْلُوقَةُ
صَفِيرُهَا / صَادُّ وَ زَائِ سِینُ	قَلْقَلَةٌ : (قُطْبُ جَدٍّ) وَاللَّيْنُ
وَآوُ وَآءٌ سُكُنَا ، وَانْفَتَحَا	قَبْلَهُمَا ، وَالْأَنْحِرَافُ صُحْحَا
فِي اللَّامِ وَالزَّاءِ ، وَتَكَرَّرَ جُعِلَ	وَلِلتَّفْسِئِ : الشَّيْنُ ضَادًّا : اسْتَطْلُ

(۱) بېروانه پەرتووکی : (الدقائق المحکمات فی المضارح والصفات) ، هشام عبدالباري محمد راجع : لاپەرە (۱۴۰ - ۱۴۱) .

(۲) بېروانه پەرتووکی : (الدرر الجویة فی التعمیرات التجويدية) ، هشام عبدالباري : لاپەرە (۵۸ - ۵۹) .

خشته‌ی سیف‌ت و نازناو و پاییه‌ی پیته‌کان

پایه‌ی پیته‌کان	سیف‌ت‌کان (۲)								پیته‌کان
	نازناوی پیته‌کان	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
مام ناوهند	حلقی			الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الشدة	الجهير	الهمزة
بمبین	شفوی		القنطرة	الإذلاق	الإنفتاح	الاستفال	الشدة	الجهير	الباء
لاواز	نطعی			الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الشدة	الهمس	التاء
لاوازترین	لثوی			الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الرخاوة	الهمس	التاء
بمبین	شجری		القنطرة	الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الشدة	الجهير	الجيم
لاوازترین	حلقی			الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الرخاوة	الهمس	الحاء
لاواز	حلقی			الإصمات	الإنفتاح	الاستعمال	الرخاوة	الهمس	الخاء
بمبین	نطعی		القنطرة	الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الشدة	الجهير	الدال
لاواز	لثوی			الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الرخاوة	الجهير	الذال
بمبین	ذلقی	التفريق	الإصمات	الإذلاق	الإنفتاح	الاستفال	توسط	الجهير	الراء
لاواز	اسلی		الصفير	الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الرخاوة	الجهير	الزاي
لاواز	اسلی		الصفير	الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الرخاوة	الهمس	السين
لاواز	شجری		التفشي	الإصمات	الإنفتاح	الاستفال	الرخاوة	الهمس	الثين
بمبین	اسلی		الصفير	الإصمات	الإطباق	الاستعمال	الرخاوة	الهمس	الصاد
بمبین	لا لقب له		الاستعمال	الإصمات	الإطباق	الاستعمال	الرخاوة	الجهير	الضاد
بمبین‌ترین	نطعی		القنطرة	الإصمات	الإطباق	الاستعمال	الشدة	الجهير	الطاء
بمبین	لثوی			الإصمات	الإطباق	الاستعمال	الرخاوة	الجهير	الظاء

پايه بيتهكان	سياتل						بيتهكان
	١	٢	٣	٤	٥	٦	نازناوي بيتهكان
العين	الجهير	التوسط	الاستفال	الإنفتاح	الإصمات	حلقي	لاواز
العين	الجهير	الرخاوة	الاستغلاء	الإنفتاح	الإصمات	حلقي	مام ناوهند
الفاء	الهمس	الرخاوة	الاستفال	الإنفتاح	الإذلاق	شفوي	ناران تورند
القاف	الجهير	الشدة	الاستغلاء	الإنفتاح	الإصمات	لهوي	پاشيز
الكاف	الهمس	الشدة	الاستفال	الإنفتاح	الإصمات	لهوي	لاواز
اللام	الجهير	التوسط	الاستفال	الإنفتاح	الإذلاق	ذلقي	مام ناوهند
الميم	الجهير	التوسط	الاستفال	الإنفتاح	الإذلاق	شفوي	مام ناوهند
النون	الجهير	التوسط	الاستفال	الإنفتاح	الإذلاق	ذلقي	مام ناوهند
الهاء	الهمس	الرخاوة	الاستفال	الإنفتاح	الإصمات	حلقي	ناران تورند
(الف) مذ (بوشايي)	الجهير	الرخاوة	الاستفال	الإنفتاح	الإصمات	خفاء	لاواز
(و ، ي) مذ (بوشايي)	الجهير	الرخاوة	الاستفال	الإنفتاح	الإصمات	خفاء	لاواز
(الواو) اللين	الجهير	الرخاوة	الاستفال	الإنفتاح	الإصمات	اللين	لاواز
(ياء) اللين	الجهير	الرخاوة	الاستفال	الإنفتاح	الإصمات	اللين	لاواز

بوئهم خشتهيه بهوانه پهرتووكي: (الصفات في المخرج والصفات): هشام
عبدالباري محمد ، لاپهړه : (١٤٥ - ١٤٦ - ١٤٧ - ١٤٨) ، له گهل پهرتووكي : (نيل)
الترقيز) ، محمد امين عثمان ، لاپهړه : (١٣٢ - ١٣٣) ، و پهرتووكي: (تيسير الرحمن)
في تجويد القرآن) ، لاپهړه : (١١٣ - ١١٤ - ١١٥) و پهرتووكي: (الصنوبر في التجويد)
(التجويد) ، لاپهړه: (١٤٢)

❖ بۆيە پيټەكانى (مَدَّ و لين) به سيفهتى (لاواز) مان هيئاوه چونكه سيفهتى (الجهر) يان ههيه, بۆيە پيټەكانى (فاء , حاء , ثاء , هاء) مان به سيفهتى (لاوازترين) هيئاوه , چونكه هيچ سيفهتتىكى بههيزيان نيه.

به يارمهتى خوا ناستى دووهم كوئايى هات

لیستی سەرچاوه‌کان

أحكام قراءة القرآن الكريم.	الشيخ محمود خليل الحصري.
الدقائق المحكمات في المخارج والصفات.	هشام عبدالباري محمد راجح.
الدُررُ البهية في التعريفات التجويدية .	هشام عبدالباري محمد راجح.
المُذكرة في التجويد .	د. محمد نبهان بن حسين مصري.
الفرائد الحسان في تجويد القرآن	محمد نور بن عبدالحفيظ سويد
الجواهر المضية على المقدمة الجزرية.	سيف الدين بن عطاء الله الفضالي المصري البصير.
المختصر الوافي من هداية القاري الى تجويد كلام الباري.	الشيخ عبدالفتاح المرصفي.
التبيين في احكام تلاوة الكتاب المبين.	الشيخ عبداللطيف فايز دريان.
الشرح الوجيز على المقدمة الجزرية.	الدكتور غانم قدوري الحمد.
الشرح العصري على مقدمة ابن الجزري.	محمد بن محمود حوا.
الواضح في احكام التجويد.	الدكتور محمد عصام مفلح القضاة.
المنير في احكام التجويد.	جمعية المحافظة على القرآن الكريم.
التجويد المصور.	الدكتور أيمن رشدي سويد.
بغية المريد من احكام التجويد *	الدكتور المهدي محمد يوسف الحرازي *
تيسير علم التجويد.	الشيخ أحمد بن أحمد محمد عبد الله الطويل.
تيسير الرحمن في تجويد القرآن.	د. سعاد عبد الحميد.
تعليم القاري	الشيخ محمد البارودي

جامع شروح المقدمة الجزرية في علم التجويد . شرح اصحاب الفضيلة : (خالد الازهري ، زكريا الانصاري)	الشيخ محمد بن محمد بن محمد بن علي بن يوسف ابن الجزري .
جداول احكام التلاوة والتجويد .	مديحة صالح مهدي .
حلية التلاوة في تجويد القرآن .	د . رحاب محمد مفيد شققي .
علم التجويد احكام نظرية .. وملاحظات تطبيقية .	الدكتور يحيى عبدالرزاق الغوثاني .

لاپەرە	بابەت
۵	پیشەکی
۹	دەستپیک
۱۷	بەشی یەكەم : دەرچە ی پیتەکان
۱۹	رای زانا یان دەربارە ی ژمارە ی دەرچە ی پیتەکان
۲۱	جۆرەکانی دەرچە : گشتی (سەرەکی) و تایبەت (لاوەکی)
۲۳	خشتە ی ریزبەندی دەربڕینی پیتەکان لە شوینی دەرچوونیان
۲۴	دەرچە ی پیتەکان و نازناوی پیتەکان بە یەكەو
۲۵	دەرچە سەرەکیەکان لە پیتەکاتی زمانی عەرەبی
۲۶	یەكەم : قورگ بەشەکانی
۲۶	دووهم : مەلأشو و بەشەکانی
۲۷	سی یەم : زمان و بەشەکانی
۲۷	چوارەم : بۆشایی و بەشەکانی
۲۸	پیناسە ی پیت
۲۹	چۆنیەتی روودانی پیتەکان بە نامرازی دەنگی مروۆ
۳۲	بۆشایی (الجوف)
۳۸	قورگ (الحلق)
۳۹	یەكەم / كۆتایی قورگ
۴۲	دووهم / ناوەراستی قورگ
۴۴	سی یەم / سەرەتای قورگ
۴۷	دەرچە ی پیتی قاف
۴۷	دەرچە ی پیتی كاف

۴۹	دەرچه ی پیتی جیم
۴۹	دەرچه ی پیتی شین
۵۲	بهروارد له نیوان دەرچه ی ههریهک له پیتهکانی (جیم) و (شین) (یای) ناسک
۵۵	دەرچه ی پیتی ضاد
۵۸	دەرچه ی پیتی لام
۵۹	بهراوردیک له نیوان لامی قهلهو و لامی لاواز ناسک
۶۰	دەرچه ی پیتی نون
۶۰	دەرچه ی پیتی راء
۶۲	دەرچه ی پیتی راء
۶۴	بهراود له نیوان رای قهلهو و رای لاواز ناسک
۶۵	دەرچه ی پیتهکاتی طاء و دال و تاء
۶۷	دەرچه ی پیتهکانی صاد و سین زای
۶۹	دەرچه ی پیتهکانی ظاء و ذال ثاء
۷۱	دەرچه ی پیښهوهی زمان (مخارج طرف اللسان)
۷۱	بهشهکانی زمان
۷۲	دەرچه ی پیتی فاء
۷۲	دەرچه ی پیتی واوی ناسک (نا مه دی)
۷۳	دەرچه ی پیتی باء
۷۳	دەرچه ی پیتی (میم)
۷۶	مینگه له کاتی بوونی له پیت
۷۸	شوینی دەرچوونی پیتهکانی زمانی عهره بی به گشتی
۷۹	(إتمام حركات الحروف) تهواو هیئان و ریک و پیکی جووله ی پیتهکان

۸۱	الوقف بدون (مدّ)
۸۱	خشته يهك به زنجيرهى سوره ته كانى قورنانى پيرۆز بو وهستان به بى دريژ كردنه وه
۸۵	به شى دووهم : سيفه تى پيته كان
۸۷	سيفه تى پيته كان
۹۰	راى زانايان له ژماره ي سيفه تى پيته كان
۹۲	چرپه (الهمس)
۹۳	ئاشكرا (الجهر)
۹۴	پيته كانى زمانى عه ره بى له رووى رويشتنى دهنگ له شويى دهرچه ي پيت
۹۴	يه كه م : تووندى (الشدة)
۹۵	پيته كانى توندى
۹۷	دووهم : خاوى و نه رمى (الرخوة)
۹۸	سى يه م : مام ناوه ندى (التوسط)
۹۸	مام ناوه ندى له پيتى (لام) دا
۹۹	مام ناوه ندى له پيتى (راء)
۹۹	مام ناوه ندى له پيته كانى (نون) و (ميم)
۱۰۰	مام ناوه ندى له پيتى (عين)
۱۰۲	چوارهم : به رزى (الإستعلاء)
۱۰۲	پينجه م : نزمى (الإستفال)
۱۰۳	بوچوون و راى زانايان له پايه كانى قه له و كردن
۱۰۴	خشته ي پيت و پايه كانى قه له و كردن (التفخيم) له رووتى كردنى دهنگ
۱۰۶	شه شه م : قه له وهى (التفخيم)

۱۰۶	ھوتەم : باريك (ناسك) (الترقيق)
۱۰۷	شيۋە وىنەي دەم بە دەربېرىنى پىتى قەلەو بە ھەرسى جۆرە (حركە) جوولەكانى
۱۰۹	شيۋە وىنەي زمان لە دەربېرىنى پىتى (ئەلىف) قەلەو باريك (ناسك)
۱۱۰	شيۋە وىنەي زمان لە دەربېرىنى پىتى (لام) قەلەو باريك (ناسك)
۱۱۱	شيۋە وىنەي زمان لە دەربېرىنى پىتى (راء) قەلەو باريك (ناسك)
۱۱۲	پىتە داخراو و كراوھكان :
۱۱۵	يەكەم : زمان تىزى (زمان پاراوى) (الإذلاق) :
۱۱۶	دوۋەم : الإصمات (قەدەغەبوون - بى دەنگ بوون)
۱۱۷	ئەو سىفەتەنەي ھاودىيان نى يە
۱۱۷	يەكەم : فيكە (الصغير)
۱۱۹	دوۋەم : لەرىنەو (القلقة)
۱۲۱	جۆرەكانى (القلقة)
۱۲۳	سى يەم : نەرم و نىان (لين)
۱۲۴	چوارەم : لادان و خوار بوونەوھى دەنگى پىتەكان (الإنحراف)
۱۲۶	بۆچوونى پەسەند (القول الراجح) لە لادانى پىتى (لام ، راء)
۱۲۷	لادانى دەنگى پىتى (لام)
۱۲۸	لادانى دەنگى پىتى (راء)
۱۲۹	پىنچەم : دووبارە بوونەوھى (التكرير)

۱۳۰	شه شه م : بلاؤبوونه وه (التفشى)
۱۳۰	حه وه م : دريژبوونه وه (الإستطالة):
۱۳۱	مينگه له کاتى بوونى به سيفهت
۱۳۲	خشتهى سيفهتى پيتهکان
۱۳۳	دابه شکردنى سيفهتى پيتهکان له شيوهى به هيژ و بى هيژ (لاواز)
۱۳۶	خشتهى سيفهت و نازناو پايهى پيتهکان
۱۳۹	ليستى سه رچاوهکان
۱۴۱	پيرست

خویندەری بەرێز :

- سوپاس و ستایش بۆ خوای پەروردگار که یارمەتی داین
بۆ ئامادەکردنی ئەم پەرتووکه بۆ ئەوەی زیاتر فیرخوان
ئاشنایی لە گەڵ زانستی (تجوید) دروست بکات و بە
شیۆهیهکی ئاسان تی بگات.

- ناکرێ و نابێ قورئانی پیرۆز بە ویست و ئارەزووی خۆمان
بیخوینین، بە لکو خویندەوهی قورئانی پیرۆز
تایبەتمەندی خۆی هەیە.

- تاکە زانستە لەرووی کرداری که فیرخوان بە بێ بوونی
مامۆستا جوان فییری نابێت چونکه زانستی (تجوید) لە
هەموو زانستەکانی تر جیا یە ، بۆیە فییریونی پێویستی بە
مامۆستای شارەزا و لیژان هەیە.

- هیوادارین مامۆستایان و فیرخوانانی بەرێز نزای بە خێرمان
بۆ بکەن و وه لە تیبینی بەسود بێ بەشمان نەکەن بە هیوای
سودبۆهه موولایهك.

چاپی یەكەم

١٤٣٥ - ٢٠١٤